

tieto & *trendit*

talous • yhteiskunta • ympäristö

joulukuu 2013

Y-sukupolvi ja
työelämän pelisäännöt

Naapurin kulttuuri ei innosta

1,4 miljoonaa joulukuusta – 600 kasvattajaa

Suomessa kaadetaan vuosittain noin 1,4 miljoonaa joulukuusta, joista myydään noin puolet. Myytävistä kuusista noin puolet tulee kotimaisilta viljelmiltä ja loput tavallisista talousmetsistä. Vuonna 2010 ulkomailta tuotiin 55 000 joulupuuta, joista lähes kaikki olivat tanskalaisia.

Joulupuiden kasvattajia arvioidaan olevan noin 600. Eniten puita kasvatetaan ja myydään Etelä-Suomessa. Arviolta noin 80 prosenttia kasvatusmäärästä on suomalaista kuusta, lisäksi kasvatetaan serbiankuusta, mustakuusta, pihtoja ja okakuusta.

Lähteet: Metsätalastollinen vuosikirja 2011. Metla, Joulupuuseura

Yhdyskuntajätteen poltto kasvussa

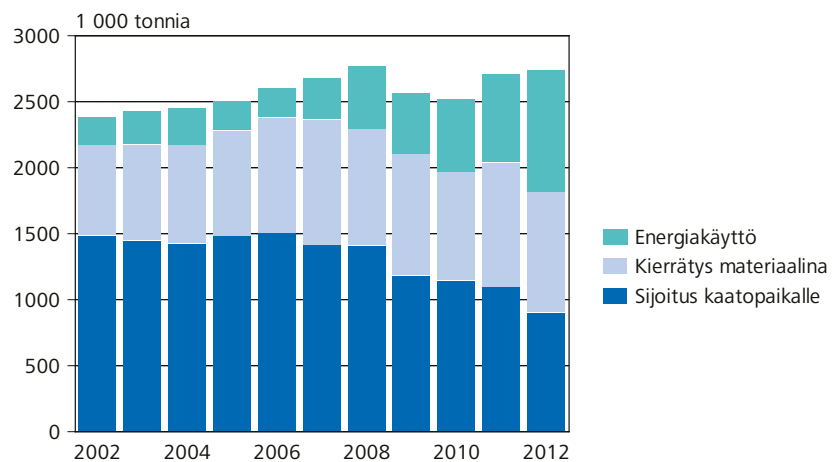
Yhdyskuntajätteistä meni poltettavaksi viime vuonna 0,9 miljoona tonnia. Polton osuus yhdyskuntajätteen käsittelyssä kohosi kolmanneksen, lähelle Euroopan läntisten maiden keskiarvoa. Kaikkiaan vuonna 2012 yhdyskuntajättemäärä kasvoi 2,74 miljoonaan tonniin.

Kaatopaikoille sijoitetun yhdyskuntajätteen määrä putosi ensi kertaa kymmeneen vuosiin alle miljoonan tonnin vuonna 2012. Kaatopaikkojen osuus yhdyskuntajätteen käsittelystä laski 33 prosenttiin. Vielä viisi vuotta sitten kaatopaikoille kuljetettiin puolet yhdyskuntajätteestä.

Ympäristöystävällinen tapa hävittää joulukuusi on silputa se oksasilpurilla kompostoriin, tai jos kotona on tulipesä, kuusen voi myös polttaa. Pääkaupunkiseudulla YTV:n jätehuollon alueella kuusen voi viedä kokonaisuutena kerrostalon jätepiesteeseen. Haja-asutusalueilla kuusen voi viedä suoraan jätekeskuksiin. Perinteinen värikäs ja pinnoitettu lahjapaperi on sekajätettä samoin kuin lahjoja ympäröivät nauhat.

Lähde: www.ytv.fi

Yhdyskuntajätteiden määrä käsittelytavoittain vuosina 2002–2012

Lähteet: Suomen ympäristökeskus, Tilastokeskus

Nro 8/2013

16 Pasi Pyöriä, Tampereen yliopisto: Nykynuorten työmoraali on kohdallaan

Pääkirjoitus

- 5 Ilmastonmuutos haastaa tulevaisuuden – ja sen tilastoinnin
Leena Storgårds

Taloustrendit

- 6 Kuluttajien luottamus vahvistui hieman marraskuussa
6 Tammi–lokakuussa vireille 2 681 konkurssia
7 Tuhannen miljardin euron verojahti
8 Australian talousbuumi hiipuu
Dan Steinbock

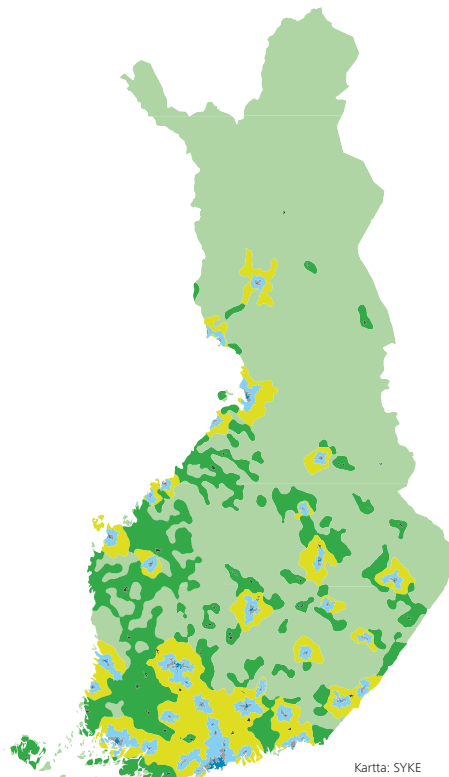
- 10 Biotaloudesta uutta virtaa metsäteollisuudelle
Vesa Puoskari

- 13 Palkankorotukset eivät yksin selitä keskiansioiden nousua
Anu Uttu ja Harri Nummila

- 16 Y-sukupolven työasenteita luonnehtii konservatiivisuus
Pasi Pyöriä

- 19 Kuntapäätäjät eivät näe valoa
Vesa Virtanen

- 20 Eri alueluokituksilla erilaiset kehityskuvat
Yrjö Palttila ja Ville Helminen

Kartta: SYKE

Eri luokitukset antavat erilaisen kuvan alueiden kehityksestä
20

www.tilastokeskus.fi/tietotrendit
 Työpajankatu 13, 00022 Tilastokeskus
 tietotrendit@tilastokeskus.fi
 etu.sukunimi@tilastokeskus.fi
 ISSN 1795-9799

Vastaava
 päätoimittaja
 Heli Mikkeliä

Päätoimittaja
 Maija Metsä-Pauri
 puh. 09-1734 2785

Toimitus
 Jouni Kotkavuori
 Päivi Linna-Koski
 Kotimaan katsaus:
 Mikko Erjos
 Informaattikko:
 Mikko T. Mäkinen

Toimitusneuvosto
 Ilkka Lehtinen
 Jussi Melkas
 Pekka Myrskylä
 Seppo Paananen
 Matti Parkkinen
 Lotta Sjöblom
 Heikki Tulokas
 Marko Tuomiari
 Mervi Ukkonen

Ulkoasu
 Irene Koumolou
 Kuvatoimittaja:
 Matti Jokela

Kuvitus ja taitto
 Riikka Turunen

Painatus
 Edita Prima Oy

Tilaushinnat
 Ilmestyy 8 kertaa vuodessa
 Kestotilaus 152 euroa/vsk.
 Irtonumero 25 euroa
 Ulkomaantilauksiin
 lisätään postimaksu.

Tilaukset
 Edita Publishing Oy
 puh. 020 450 05
 asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

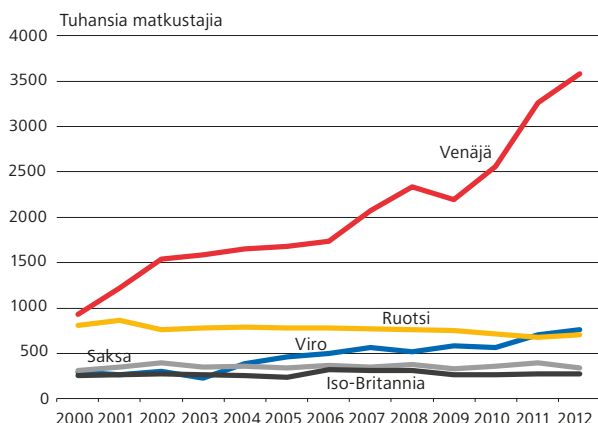
Verkkopalvelu
 www.tilastokeskus.fi/
 tietotrendit

Julkaisija

 Tilastokeskus

Lehden artikkelit eivät
 ole Tilastokeskuksen
 kannanottoja vaan
 niistä vastaavat tekijät.
 Lehden tietoa saa lainata,
 lähde mainiten.

Ulkomaiset matkustajat Suomessa

30 Matkailun kasvun mahdollisuus edelleen venäläisissä

30 Venäläisturismi selittää valtaosan matkailun kasvusta
Jyrki Krzywacki ja Kaisa Saarenmaa

36 Kriisi on syönyt kulttuurin harrastusta Euroopassa
Aku Alanen

40 Kulttuurialojen osuus taloudessa kasvaa laman aikana
Aku Alanen

Kotimaan katsaus

Kasvu edelleen alamaissa • Teollisuus supistunut vuoden • Yritysten henkilöstö väheni ja liikevaihto kasvoi 2012 • Yritykset some-aktiivisia • Ulkomainen yritystoiminta Suomessa pääosin eurooppalaista • Rakentaminen vähenee • Työtömyys kasvoi • Yli 100 000 ulkomaistaustaista työllistä 2011 • Iäkäiden työllisyys kasvanut merkittävästi 15 vuodessa • Enemmän työtapaturmia 2011 • Inflaatio pysyy hitaana • Uusperheissä pääosin äidin lapsia • Yli neljännes ikäihmisistä netissä

36 Kulttuurin harrastus vähentynyt Euroopassa

Helsingin kaupungin matkailu- ja kongressitoimiston materiaalipankki: Jussi Helkten

Ilmastonmuutos haastaa tulevaisuuden – ja sen tilastoinnin

Varsovassa käytiin marraskuussa ilmastoneuvottelut, joissa Tilastokeskuksen kehittämispäällikkö **Riitta Pipatti** toimi EU:n neuvottelijana kasvihuonekaasujen raportointiin liittyvissä kysymyksissä. Pipatin vastuulla oli maaraportin ja kaksivuotisiraportin tarkastusohjeita käsittelevien kokousten puheenjohtajuus. Sen lisäksi hän neuvotteli mm. kasvihuonekaasujen raportointiin ja Kioton pöytäkirjan toisen velvoitekauden toimeenpanoon liittyvistä säännöistä.

Miten päästä vähähiilisen yhteiskuntaan, mitä teknologioita tulisi kehittää, miten tehdä yhteistyötä sekä miten kaupunkien tulisi vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin? Muun muassa näitä kysymyksiä pohdittiin ilmastoneuvottelujen yhteydessä pidetyssä ”Sustainable Innovation Forum” tilaisuudessa.

EU:n ympäristökomissaari **Janez Potočnik** korosti tilaisuudessa pitämässään puheessa tarvetta talouden rakennemuutokseen ja vihreiden arvojen huomiointiin päätöksenteossa. Innovaatioille tulisi luoda yhteinen politiikka ja yhteiset tavoitteet sekä vähennettävä esteitä innovaatioiden kehittämiseen ja tuottamiseen. On suunniteltava yhdessä tarvittavat toimenpiteet ja mitattava tavoitteiden saavuttamista. Keskeinen kysymys on, miten lisätä kansalaisten hyvinvointia pienemmillä resursseilla.

Puheenvuoroissa nousi useasti esiin muun muassa kestävä kehitys, ympäristön tila, innovaatiot, uudet teknologiat, tietotekniikan luomat mahdollisuudet, tutkimus ja kehittäminen, energiasektorin merkitys, hyvinvoinnin ylläpitäminen (teollisuusmaat) ja edistäminen (kehitysmaat).

Ympäristöministeri **Ville Niinistö** painotti omassa puheenvuorossaan pohjoismaisen yhteistyön kulttuuria ja laajuutta. Hyvänä esimerkkinä yhteistyöstä mainittiin vihreän talouden aloite, joka on tehty pohjoismaisten pääministerien johdolla.

Innovatiivisista teknologioista puhuttaessa energiasektori nousee erityisen tärkeäksi kehittämisalueeksi. Maailman energianeuvosto (World Energy Council) on julkaissut muutoksen edistämistä käsittelevän opuksen ”Maailman energiatilemma”. Sen mukaan suurin haaste on luoda energiapolitiikka, joka a) turvaa energiainfrastruktuurin toimintavarmuuden, b) varmistaa energian saatavuuden ja tarjon-

nan kuluttajille ja c) edistää energiatehokkuutta ja uusiutuvien energiamuotojen tuotantoa ja käyttöä.

Miten ilmastonmuutokseen tulisi vastata? Foorumin keskustelujen perusteella vastaus on uuden innovatiivisen teknologian luominen erityisesti energiasektorille ja panostaminen paitsi ympäristöliiketoimintaan (clean tech) myös muuhun teollisuuteen. Tietotekniikkaa tulee hyödyntää kokonaisvaltaisesti, eri osapuolten välistä yhteistyötä lisätä sekä pyrkiä saavuttamaan laajempi yhteisymmärrys tilanteesta, tavoitteista ja tarvittavista toimenpiteistä.

Miten ilmastonmuutos sitten haastaa tilastoinnin?

Monet keskusteluissa esille nousseet asiat ovat sellaisia, joita halutaan jatkossa seurata raportoinnin ja tilastoinnin kautta. Ilmastonmuutos tuokin erityisen suuren haasteen ympäristö-, energia- ja kasvihuonekaasutilastoinnille.

Ympäristötilastoinnin uusia alueita ovat muun muassa ympäristöliiketoiminnan ja ympäristötilinpidon tilastoiminen, energiatilastoinnissa energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian tilastoiminen ja kasvihuonekaasuintentaariossa uusien Kioton toisen velvoitekauden raportointivaatimusten huomioiminen laskentajärjestelmässä.

Lisäksi ilmastonmuutos vaikuttaa myös moniin muihin tilastoalueisiin: esimerkiksi hyvinvoinnin kuvaamiseen (mm. ympäristön tilan vaikutus hyvinvointiin), väestötilastoihin (mm. kaupungistuminen), vesitilastoihin (mm. puhtaan veden saatavuus), innovaatio- ja t&k-tilastoihin (mm. uudet teknologiat) sekä julkisen talouden (esim. vihreät julkiset hankinnat) tilastointiin – vain muutamia mainitakseni.

Kuten Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelman (UNEP) johtaja **Achim Steiner** totesi, ”nyt on aika tehdä päätöksiä tarvittavista toimenpiteistä, joilla edistetään hyvinvointia ja talouden kasvua huomioiden samalla ympäristön tila ja ilmastonmuutoksen vaikutus maapallolle ja tulevaisuuden sukupolville.” Vastaavasti on aika toimia myös tilastoinnin kehittämiseksi.

*Leena Storgårds
Tilastojohtaja
Talous- ja ympäristötilastot -yksikkö*

Keskeinen kysymys on, miten lisätä kansalaisten hyvinvointia pienemmillä resursseilla.

	Bkt:n vuosi- muutos, %	Teollisuus- tuot. vuosi- muutos, %	Yhdenmuk. inflaatio v. muutos %	Työttö- mysis- aste, %
	3. nelj. 2013	syysk. '13	lokak. '13	lokak. '13
Suomi	-0,7*	-3,5	1,7	8,1
Alankomaat	-0,6	0,5	1,3	7,0
Belgia	0,1*	0,5	0,7	9,0
Espanja	-0,7	2,1	0,0	26,7
Irlanti	-1,2*	11,8	-0,1	12,6
Italia	-2,6*	-2,8	0,8	12,5
Itävalta	0,7	0,6	1,5	4,8
Kreikka	-3,7*	-4,0	-1,9	27,3*
Kypros	-5,9*	-13,9	-0,5	17,0
Luxemburg	2,4*	-0,7	1,0	5,9
Malta	3,6*	1,4	0,5	6,4
Portugali	-2,5*	0,2	0,0	15,7
Ranska	0,5	-0,4	0,7	10,9
Saksa	1,1	1,4	1,2	5,2
Slovakia	0,9	9,9	0,7	13,9
Slovenia	-0,6	-0,8	1,1	10,1
Viro	1,0*	-2,3	2,2	8,8*
Euroalue	-0,5*	1,2(a)	0,7	12,1
Britannia	1,1	1,4	2,2	7,5*
Bulgaria	-0,2*	1,8	-1,1	13,2
Latvia	4,3*	1,9	0,0	11,9*
Liettua	2,2	-1,5*	0,5	11,1
Puola	2,0	4,6*	0,7	10,2
Romania	1,5*	10,4	1,2	7,3
Ruotsi	0,7	-0,9	0,2	7,9
Tanska	0,5	4,3	0,3	6,7
Tšekki	-1,3*	3,6	0,8	6,8
Unkari	0,5*	3,7	1,1	10,1*
Kroatia	-0,7*	-5,0*	0,8	17,6
EU28	-0,2*	1,4(a)	0,9	10,9
Norja	2,1	3,3	2,3	3,4*
Sveitsi	1,9	-1,1*	0,0	3,1
Venäjä	1,2*	-0,1*	6,3	5,5
Kiina	7,8	10,3*	3,2	4,0*
Japani	2,7	5,1	1,1	4,0
Yhdysvallat	1,6	3,2*	1,0	7,3

(a) Arvio

* **POIKKEUKSET:**

Bkt (vuosimuutos): Suomi, Belgia, Irlanti, Italia, Kreikka, Kypros, Luxemburg, Malta, Portugali, Viro, Euroalue, Bulgaria, Latvia, Romania, Tšekki, Unkari, Kroatia, EU28, Venäjä 2. nelj. 2013

Teollisuustuotanto (vuosimuutos): Liettua, Puola, Kroatia, Venäjä, Kiina, Yhdysvallat lokakuu 2013, Sveitsi 2. nelj. 2013

Yhdenmuk. työttömyysaste: Kreikka, Britannia elokuu 2013, Viro, Latvia, Unkari, Norja, Kiina syyskuu 2013

Lähteet: Eurostat, Venäjän tilastovirasto (www.gks.ru), Tradingeconomics.com

Kuluttajien luottamus vahvistui hieman marraskuussa

Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin mukaan kuluttajien luottamusindikaattori oli marraskuussa 6,4, kun se lokakuussa oli 3,8. Luottamus talouteen oli marraskuussa edelleen heikempi kuin pitkällä ajalla keskimäärin (12,2). Kuluttajabarometria varten haastateltiin 1 389 Suomessa asuvaa henkilöä 1–19. marraskuuta.

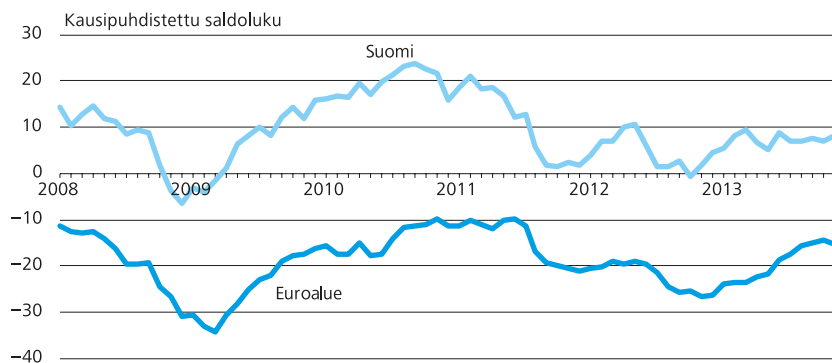
Odotukset Suomen taloudesta ja työttömyyskehityksestä vahvistuivat marraskuussa. Sen sijaan kuluttajien arviot omasta taloudestaan ja säästämismahdollisuuksista säilyivät ennallaan. Kuluttajat pitivät marraskuussa ajankohtaa otollisempaa

na säästämislle ja toisaalta myös lainanottoon kuin kestotavaroiden ostamiselle.

Euroalueella kuluttajien luottamus heikkeni. Luottamusindikaattori oli marraskuussa -15,4, kun se lokakuussa oli -14,5. Euroopan komission julkaisemat barometritiedot EU-maista ovat kausitasoitettuja. Suomen kausitasoitettu luottamusindikaattori oli marraskuussa 8,2. EU27-maiden luottamusindikaattori heikkeni marraskuussa -12,4:ään (-11,7 lokakuussa 2013). ■

Lähteet: Kuluttajabarometri 2013, marraskuu. Tilastokeskus, Euroopan komissio

Kuluttajien luottamusindikaattori

Lähde: Suomen Pankki

Tammi-lokakuussa vireille 2 681 konkurssia

Konkurssien määrä kasvoi tammi-lokakuussa 5,3 prosenttia edellisvuodesta. Vireille pantiin 2 681 konkurssia, mikä on 135 konkurssia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Henkilökunnan määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 13 721, mikä on puolestaan 1 333 henkilöä (10,8 prosenttia) enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin.

Vireille pantujen konkurssien määrä kasvoi tammi-lokakuussa maa-, metsä- ja kalatalouden, kaupan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan sekä muiden palveluiden päätoimialoilla. Lukumääräisesti eniten konkurssit lisääntyivät muiden palve-

luiden päätoimialalla. Muiden palveluiden päätoimiala käsittää mm. informaatio- ja viestintäpalvelut, rahoitus- ja vakuutus toiminnan, kiinteistöalan toiminnan, ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan, hallinto- ja tukipalvelut, koulutuspalvelut, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä taide-, viihde- ja virkistystoiminnan.

Konkurssien määrä väheni teollisuuden ja kaivostoiminnan, rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin päätoimialoilla. Lukumääräisesti eniten konkurssit vähenivät rakentamisen päätoimialalla. ■

Lähde: Konkurssit 2013, lokakuu. Tilastokeskus

Tuhannen miljardin euron verojahti

Talouden kestävyysvajeiden korjaaminen vauhdittaa paitsi julkisen sektorin menojen leikkaamista myös verojärjestelmien uudistamista. Globalistumisen myötä verotuksenkin uudistaminen edellyttää yhä enemmän kansainvälistä yhteistyötä.

Viime vuosina kansainvälinen media on vuoron perään nostanut esiin Applen, Googlen, Amazonin tai Starbuckin kaltaisten globaalien yritysten verosuunnittelun, joka on aiheuttanut yllättäviä aukkoja monien maiden verotuloihin. Kansallisvaltiot ovat lisääntyvässä määrin huolissaan verotusoikeutensa puolesta.

Keskustelua vauhditti alkuvuonna 2013 ilmestynyt OECD:n raportti, jossa todettiin, että monikansallisten yritysten verosuunnittelu on muuttunut entistä aggressiivisemmäksi ja että kansalliset verojärjestelmät eivät ole pysyneet globaalien yritystoiminnan tahdissa.

Etenkin yritysten voittojen siirtäminen maasta toiseen nakertaa veropohjaa ja aiheuttaa monille maille huomattavia verotulojen menetyksiä. Kansalaisyhteiskunta on herännyt huolestumaan verojärjestelmien oikeudenmukaisuudesta.

Euroopassa velkakriisi on vauhdittanut EU:n ja komission aktiivisuutta. Yhdysvalloissakin on viimein havaittu, että verojärjestelmällä voi olla jotakin tekemistä sen kanssa, että monikansalliset yritykset jättävät voittonsa kotiuttamatta ja investoivat työpaikkoihin mieluummin muualla.

EU-alueella arvioidaan jäävän 1 000 miljardin euron edestä verotuloja keräämättä verokeinottelun ja verojen kiertämisen seurauksena.

Euroopan komissio julkaisi joulukuussa 2012 toimintasuunnitelman harmaan talouden torjumiseksi. OECD puolestaan esitteli kesällä 2013 G20-maiden pyytämän ohjelman globalistumisen tuomien

verohaasteiden ratkaisemiseksi.

Ohjelmien toteuttamiseksi Euroopan komissio on käynnistänyt mm. pääomatulojen verotusta koskevan direktiivin (savings tax) sekä emo- ja tytäryhtiöiden välisiä tulonsiirtoja koskevan direktiivin (parent-subsidiary) uudistamisen. Suunnitelmissa on myös ns. anti-abuse -sääntö, joka sallisi maiden verottaa yrityksiä niiden tosiasiallisen aktiviteetin pohjalta.

Lopputuloksen luonnollisesti vielä arvailujen varassa. Läpinäkyvyydestä puhuttiin runsaasti myös 1990-luvun finanssikriisin yhteydessä.

Harmaan talouden torjunta liittyy monilta osin verotusta palvelevan informaation kehittämiseen ja tietojen kansainväliseen vaihtoon. Euroopan komissio valmistelee uudistuksia, jotka velvoittaisivat monikansalliset yritykset raportoimaan voittonsa ja veronsa maakohtaisesti. Uusia vaatimuksia on tulossa myös yritysten ympäristö- ja yhteiskuntavastuuraportointiin.

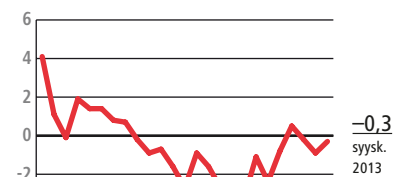
Suuret EU-maat ovat sopineet pillottihankkeesta pankkien data-aineistojen automaattisesta tietojen vaihdosta. Syyskuun G20-huippukokouksessa päätettiin, että verotusta koskevia tietoja aletaan vaihtaa automaattisesti vuoden 2015 loppuun mennessä. EU:n verokomissaarin mukaan verotuksen edellyttämä läpinäkyvyys jyrää alleen jopa kansalaisten tietosuojavaatimukset.

Kansainvälisen verojärjestelmän uudistaminen on sekä teknisesti että poliittisesti harvinaisen vaikea hanke, kuten IMF arvioi uusimmassa Fiscal Monitor -katsauksessaan. Korjausehdotusten läpimeno edellyttää yksimielisyyttä, jota on vaikea saavuttaa, koska monet maat pelkäävät menettävänsä verotuloja uudistusten myötä. Verokilpailu ja kansallisten etujen ajaminen selittävät monet verojärjestelmien porsaanreiät. ■

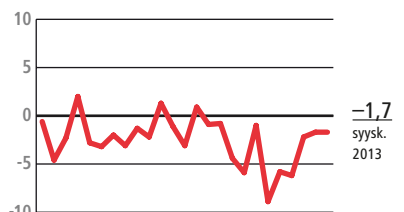
Verokilpailu ja kansallisten etujen ajaminen selittävät porsaanreiät.

Viimeisen 24 kuukauden muutos Suomessa

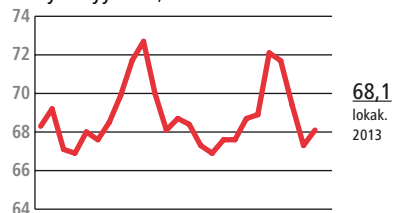
Kokonaistuotanto, vuosimuutos %

Teollisuustuotanto, vuosimuutos %

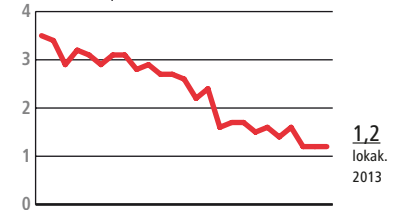
Työllisyysaste, %

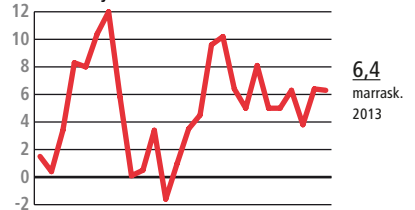
Työttömyysaste, %

Inflaatio, %

Kuluttajien luottamus, saldoluku

Pitkät trendit ja tuorein tieto: tietotrendit.stat.fi

Dan Steinbock

Australian talousbuumi hiipuu

Australian pitkään jatkunut vahva talouskasvu on hidastumassa. Taloutta koettelevat syvenevät poliittiset ristiriidat, kun kaupalliset ja turvallisuuspoliittiset intressit vetävät vastakkaisiin suuntiin.

Australia ei enää ole immuuni lännen rakennetaantumalle. Kun velkakriisit piinaavat USA:ta, Eurooppaa ja Japania, Australian vienti supistuu.

Ennen globaalia finanssikriisiä Australian talous kasvoi peräti 17 peräkkäistä vuotta. Kun muut länsimaat ajautuivat taantumaa, Australian talous kasvoi – yhden neljänneksen taantumaa lukuun ottamatta – 1,4 prosenttia vuonna 2009.

Vielä viime vuonna maan talous kasvoi 3,3 prosenttia ja työttömyys jäi 5,2 prosenttiin.

Viimeisen parin vuoden aikana Australian ohjaukset on liki puolitettu 2,5 prosenttiin. Tästä huolimatta bruttokansantuotteen reaalikasvun arvioidaan jäävän 2,4 prosenttiin kuluvana vuonna ja pysyvän 2 prosentin tuntumassa vuoteen 2015 asti. Kun työmarkkinat heikentyvät, kulutus kärsii ja elinkeinoelä-

män usko tulevaisuuteen horjuu.

Kehittyneisiin länsitalouksiin verrattuna Australian talouskasvu on yhä vahvaa, mutta viime vuosien kasvutahtiin ei enää yllä.

Kasvu vientivetoista ja kapea-alaista

Viime vuosikymmenen aikana vientihäydäkkeet ovat ajaneet Australian kansain-

välistä kauppaa, eritoten nousevien hyödykehintojen tuella. Maatalous ja luonnonvarat kumpikin vastaavat tuskin 3–5 prosenttia bruttokansantuotteesta, mutta ne vaikuttavat merkittävästi maan vientitulokseen.

Toki palvelusektori – mm. turismi, koulutus ja finanssipalvelut – vastaa yhä liki 70 prosentista kokonaistaloudesta. Mutta ulkomaisia sijoittajia houkuttelevat maan suuret ja moninaiset luonnonvarat.

Kun vientivetoinen kasvu romahti maailmanlaajuisesti, **Kevin Ruddin** työväenpuolueen hallitus lanseerasi 50 miljardin dollarin suuruisen elvytyspaketin, jolla neutraloitiin hidastuvan maailmantalouden vaikutus. Australian keskuspankki leikkasi ohjaukorot historiallisen alhaisiksi. Kiinan elvytyspaketti puolestaan ylläpiti vientihyödykkeiden kysyntää Australiasta.

Australian talous on pitkään ollut kaapeasti kaivosteollisuuden investointien varassa, minkä seurauksena se on nyt entistä haavoittuvaisempi.

Viime vuosikymmenen aikana Australian avainhyödykkeisiin ovat kuuluneet rautamalmin, kivihiilen, kulta ja luonnonkaasu. Uusia toimialoja on vähitellen kehittänyt. Näihin kuuluvat elintarvikkeiden ja panimotuotteiden tuotanto, öljyn ja kaasun tuotanto, koulutuspalvelut ja juridiset palvelut.

Näköalat ovat kohentumassa lyhyellä aikavälillä, mutta keskipitkän aikavälin rapautuminen on uusi realiteetti.

Poliittiset ristiriidat syvenevät

Kasvun hidastuminen on lisännyt paineita sekä valtapuolueiden sisällä että niiden välillä. Viime lokakuun puolivälissä ”Occupy Sydney”-liike ryhtyi protestiin Australian keskuspankin edessä. Vajaa kuukausi myöhemmin pääministeri **Tony Abbottin** elinkeinoelämän neuvonantaja **Maurice Newman** arvosteli työväenpuolueen ”luokkasotaa, joka on kohdistettu liike-elämää vastaan”, kansallista työkyvyttömyysvakuutusta, liian korkeita palkkoja ja jäykkiä työmarkkinasuhteita.

Nykyisin Australia on eräs maailman vauraimmista maista. Credit Suissen raportissa se sijoittuu Sveitsin jälkeen toiseksi. Mutta vauraus ei jakaudu tasaisesti, maa on OECD-maista kahdeksannek-

si epätasa-arvoisin.

Lähtilevyydessä Australian historiallinen ”fair go”-unelma tasavertaisista mahdollisuuksista tulee murtumaan entisestään. Tästä kielivät Työväenpuolueen sisäiset ristiriidat aina **Bob Hawken** ja **Paul Keatingin** pääministerikausista lähtien.

Taannoin entinen pääministeri **Kevin Rudd** jätti tunteelliset hyvästit poliitikalle. Hän pääsi valtaan ensimmäisen kerran vuonna 2007, mutta menetti asemansa puoluekiistojen seurauksena vuonna 2010, jolloin **Julia Gillardista** tuli pääministeri. Viime kesäkuussa Rudd kaappasi paikkansa takaisin työväenpuolueessa, minkä seurauksena puolueen kannatus nousi, mutta ei riittävästi, jotta **Abbott** olisi lyöty.

Kuohunnan aikana **Rudd** turvautui poliittisiin taklauksiin, mutta vaaransi samalla ohjelmansa (mm. päästökauppa, kaivosteollisuuden verot), mikä myötävaikuttanut tavallisten australialaisten poliittiseen pettymykseen.

Syksyn vaaleissa **Tony Abbott** johti oikeistolaisen liberaali-kansallisen koalition voittoon. Samalla hän päätti poistaa hiilidioksidiverot ja kääntää turvapaikkaa etsivien laivat. **Abbott** on luvannut karsia hallituksen menoja ja verohuojennuksia samalla kun on esittänyt, että Australian ”ulkopolitiikan tulisi keskittyä Jakartaan pikemmin kuin Geneveen”.

Tasapainoilua idän ja lännen välillä

Viime vuosikymmeninä Australian ulkosuhteita on määrittänyt läheinen suhde Washingtoniin, mutta myös halu kehittää suhteita Aasian talouksiin. Edellistä sanelevat turvallisuustavoitteet, jälkimmäisiä taloudelliset tarpeet.

Aasian kauppakilpailussa Australia on jakanut riskiä vakiinnuttamalla asemansa sekä USA:n että Kiinan johtamisessa kauppalitoissa. Washington kiirehtii Tyynen valtameren kumppanuuksia, jotka sisältävät Australian, mutta eivät Kiinaa. Toisaalla yhteistyötä tiivistetään talouskumppanuudessa, joka käsittää ASEAN-maat ja niiden vapaakauppakumppanit, mukaan lukien Kiinan ja Australian, mutta ei USA:ta.

Turvallisuuspolitiikassa Australian asemaa määrittää sen historiallinen, joskin kaksijakoinen suhde länsimaihin. Aina

toisesta maailmansodasta lähtien Australian, Uuden Seelannin ja USA:n turvallisuussopimus (ANZUS) on pitänyt nämä kolme maata yhdessä rintamassa Tyynellä valtamerellä. Syyskuun yhdennentoista terrori-iskujen jälkeen Australia on lisäksi osallistunut USA:n johtamiin operaatioihin Afganistanissa ja Irakissa.

Kylmän sodan aikana USA:n ja Australian sotilaat taistelivat rinta rinnan Koreassa ja Vietnamissa, mutta Washingtonin päähuomio oli Euroopassa. Kun Washingtonin huomio alkoi siirtyä Aasiaan, se kiihdytti yhteistyötä Australian ja Uuden Seelannin kanssa. Marraskuussa 2011 USA:n presidentti **Barack Obama** ja Australian pääministeri **Julia Gillard** tapasivat Canberrassa ja julkistivat suunnitelman USA:n armeijan pysyvistä asemista Australian maaperällä.

Sisäisistä ristiriidoista johtuen – länsimainen identiteetti, aasialainen sijainti – Australia lähestyy turvallisuuskysymyksiä kuitenkin vivaihteikkaammin kuin länsiliittolaisensa. Canberra tasapainoilee USA:n strategisten ja Kiinan taloudellisten etujen välillä. Edellisistä se etsii poliittista vakautta, jälkimmäisiä se tarvitsee talouskasvuun.

USA:n näkökulmasta Australia, joka geopolittisesti sijoittuu Intian ja Tyynen valtameren väliin, voisi toimia portinvartijana kiistellyillä vesillä ja samalla ylläpitää turvallisuuspoliittista vakautta Aasiassa.

Australian näkökulma on samankaltainen, mutta ei identtinen. Canberran kannalta bilateraaliset edut yhdyntyvät turvallisuuskysymyksissä, mutta eroavat kaupan ja investoinnin osalta.

Lähivuosina Australian talous- ja turvallisuuspolitiikka määrittävät näiden kaksinaisten – ei yhdentyvien – etujen pohjalta.

Australian uusi kansallinen strategia ei tyydytä yhtäkään osapuolta täysin, mutta kaikkia osin. Canberran kannalta se saattaa riittää, sillä vaihtoehdot olisivat vaikeampia. ■

Dos. Dan Steinbock toimii kansainvälisen liiketoiminnan tutkimusjohtajana Intia Kiina ja Amerika instituutissa (USA) ja vaikuttaa lisäksi Shanghaiin kansainvälisten opintojen instituutissa (Kiina) ja EU-keskuksessa (Singapore). Ks. myös: <http://www.differencegroup.net>

Vesa Puoskari

Biotaloudesta uutta virtaa metsäteollisuudelle

Perinteisten metsäteollisuustuotteiden heikentynyt kysyntä on ajanut Suomen metsäteollisuuden rakennemuutokseen. Uusia mahdollisuuksia teollisuudenalana näkee bioteknologiassa ja biopohjaisissa tuotteissa.

Metsäteollisuuden liiketoimintaympäristö on muuttunut merkittävästi paperin kysynnän laskiessa kiihtyvällä vauhdilla viime vuosina. Alamäki näyttää jatkuvan, sillä VTT:n ja Pöyryn skenaariolaskelmien mukaan Suomen metsäklusterin perinteisten tuotteiden arvo voi laskea jopa 30 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

”Sellun ja paperin kysyntä laskee, mikä johtuu paperinkäytön muutoksista niin Euroopassa kuin Pohjois-Amerikassakin. Kysymyksenä on, kuinka suunta käännetään joko uudistamalla nykyisiä liiketoimia tai rakentamalla uusia”, sanoo Metsä Fibren tutkimusjohtaja **Niklas von Weymarn**.

Von Weymarn esitteli teollisuudenalan tulevaisuudennäkymiä Brysselissä järjestetyssä bioteknologian ja biotalousseminaarin (*The European Forum for Industrial Biotechnology, EFIB*) yhteydessä syyskuussa.

Biopohjaisten tuotteiden kysynnän nopea kasvu on uusi mahdollisuus metsäteollisuudelle. ”Maailman väestö lisääntyy nopeasti, joten tarvitaan uutta energiaa, ravintoa ja materiaaleja. Metsäteollisuus voi olla merkittävässä roolissa osana tätä prosessia”, von Weymarn lisää.

Puubiomassan kysynnän arvioidaan kasvavan 30 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Samanaikaisesti sektorin tulot voivat nousta jopa 22 prosenttia uusien tuotteiden korkeamman jalostusasteen

UPM on investoinut 150 miljoonaa euroa Lappeenrannan biojalostamoon, kertoo yrityksen teknologiastrategiasta vastaava johtaja Pekka Hurskainen.

ja paremman kannattavuuden ansiosta.

Teollisuuden uudistaminen sopii myös hyvin suuntaukseen, jossa pyritään vähentämään hiilidioksidipäästöjä korvaamalla fossiilisia polttoaineita uusiutuvilla energialähteillä. Ala on jo nykyisellään Euroopan suurin biopohjaisen energian tuottaja ja käyttäjä.

Uusilla tuotteilla suuri potentiaali

Metsäteollisuuden uusia eri tuotanto- ja tutkimusvaiheessa olevia tuotteita ovat nestemäiset biopolttoaineet, -fibrillit, -komposiitit ja biokemikaalit.

Esimerkiksi biokemikaalien kysynnän arvioidaan nousevan vuosittain noin 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Tällä hetkellä biokemikaalien osuus käytetyistä kemikaaleista on vain noin 1,5 prosenttia, mutta niiden arvo ylittää 30 miljardia euroa.

UPM:n teknologiastrategiasta vastaava johtaja **Pekka Hurskainen** arvioi, että visio on mahdollinen. ”Biopolttoaineiden ja biokemikaalien potentiaali on valtava, sillä niille on jo markkinat olemassa. Biotaloudella on siten erittäin hyvät onnistumisen edellytykset olemassa, kunhan tietyt teknologiat osoittavat toimivuutensa.”

”Metsäteollisuuden uudistusprosessi voi vaikuttaa etenevän hitaasti. Useilla alueilla tekniikka ei valitettavasti ole vielä sillä tasolla, että suuret investoinnit ja laajamittainen tuotanto voitaisiin to-

"Nanoselluloosa on yksi mahdollisista menestystuotteista lähitulevaisuudessa."

-Johanna Buchert

teuttaa käytännössä. Vuonna 2020 olemme varmasti myös tämän suhteen paremmassa tilanteessa", hän lisää.

Hyvänä esimerkkinä uusista mahdollisuuksista Hurskainen esittää UPM:n 150 miljoonan euron biojalostamoinvestoinnin, joka mahdollistaa uusiutuvan dieselin valmistuksen liikennekäyttöön. "Konseptista ei ole aikaisempaa kokemusta tämän mittakaavan tuotannossa, joten siinä mielessä investoinnissa on mukana myös tiettyä riskiä."

Lappeenrannan biojalostamo aloittaa toimintansa vuonna 2014. Jalostamon vuotuinen tuotantokapasiteetti on 100 000 tonnia, joka vastaa 120 miljoonaa litraa uusiutuvaa dieseliä.

Tutkimus avainasemassa

VTT:n tutkimusjohtaja **Johanna Buchertin** mukaan VTT on fokusoitunut vahvasti metsäteollisuuden uudistamiseen. "Pyrimme ajamaan biotaloutta eteenpäin, ja metsäteollisuus on meidän vahvin kivijalkamme."

Buchert sanoo, että uusien biopohjaisten järjestelmien luominen on suhteellisen suoraviivaista. Pääasiallisena raaka-aineena käytetään selluntuotannosta jäävää jätettä.

"Meidän on pystyttävä erottamaan sivuvirtoja perinteisestä selluntuotannosta ja jalostamaan ne uusiksi arvokkaiksi tuotteiksi. Emme tarvitse välttämättä ▶

Suomesta design-selluloosatuotteiden edelläkävijä

VTT, Aalto-yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto ovat käynnistäneet design-selluloosatuotteiden tutkimushankkeen uusien liiketoimintamallien ja kaupallisten ekosysteemien kehittämiseksi Suomeen.

Tavoitteena on kehittää selluloosapohjaisia tuotteita, jotka sopivat sekä teknisiin tekstiileihin että kuluttajatuotteisiin. Teknologiaa voivat hyödyntää myös esimerkiksi lääke-, elintarvike- ja autoteollisuus.

VTT:n kehittämän teollisen prosessin avulla selluloosakuidut yhdistetään langaksi ilman kehruusprosessia. Uuden vaahtorainausmenetelmän avulla voidaan valmistaa myös erityyppisiä kankaanomaisia materiaaleja.

Tuotteiden muotoilusta vastaavat Aalto-yliopiston opiskelijat. Ideana on yhdistää suomalainen design-osaaminen uusimpaan teknologiakehitykseen ja hyödyntää selluloosan erikoispiirteitä niin, että tuotteissa yhdistyvät muun muassa puuvillan ja polyesterin parhaat ominaisuudet.

Viimeisintä selluloosateknologiaa käyttämällä Suomen metsä-, tekstiili- ja konepajateollisuudelle ja kokonaan uusille liiketoiminta-alueille voidaan luoda jopa 2–3 miljardin euron tuotantoarvo.

"Teollisuuden on uskottava tuotteeseen, hypättävä itse ajurin paikalle ja uskallettava viedä alaa eteenpäin", painottaa VTT:n tutkimusjohtaja Johanna Buchert.

valtavia uusia investointeja, vaan kysymys on enemmänkin osaamisesta ja tarpeesta ymmärtää, kuinka bioteknologia toimii."

Buchert toivoo yrityksiltä riskinotto-kykyä ja panostusta tutkimustyöhön. "Suomessa on vahva tutkimusosaaminen metsäbiomassan prosessoinnista ja tämä pitäisi täysimääräisesti hyödyntää uuden metsäpohjaisen biotalouden luomisessa. Metsäteollisuuden pitäisi kohdistaa noin 3 prosenttia liikevaihdosta tutkimukseen ja luottaa siihen, että tutkijat pystyvät luomaan uusia sovelluksia. Nyt tutkimuksen osuus yritysten liikevaihdosta on reilusti alle prosentin."

"Suomessa on riittävästi tietotaitoa ja resursseja. Myös tutkimusta on tehty paljon, joten meidän olisi nyt tehtävä lisää varsinaisia investointipäätöksiä. Esimerkiksi nanoselluloosa on yksi mah-

dollisista menestystuotteista lähitulevaisuudessa. Uusien visioiden, kuten puuperäisten tekstiilituotteiden toteuttaminen kestää kauemmin."

"Mahdollisuudet ovat suuret, sillä puu on fantastinen raaka-aine ja meillä on myös tarvittava logistinen osaaminen. Teollisuuden on uskottava tuotteeseen, hypättävä itse ajurin paikalle ja uskallettava viedä alaa eteenpäin. Tästä on tehtävä kunnollista liiketoimintaa", painottaa Buchert.

Rahoitusta Euroopasta

UPM:n Pekka Hurskainen huomauttaa, että tutkimuksesta tuotantoon siirtäessä kynnykseksi nousee usein investointiin tarvittava rahoitus. "Tutkimusta varten olemme saaneet rahoitusta Teke-

sin kautta. Tehdasmittakaavaiseen tuotantoon päästäksemme tarvitsemme erityyppistä riskirahoitusta, mikä alentaa investointikynnystä."

Biotalous kasvaa vauhdittaakseen Euroopan komissio ja biotalouteen kytköksissä olevat teollisuudenalat ovat julkistaneet BIC PPP-ohjelman (*Bio-based Industries Consortium PPP*). Ohjelman rahoituksellisenä instrumenttina on julkisen ja yksityisen sektorin yhdistävä kumppanuusohjelma *Public Private Partnership (PPP)*. EU investoi ohjelmaan miljardi euroa, kun teollisuuden osuus on 2,8 miljardia euroa.

Kumppanuusohjelman tavoitteena on varmistaa, että biojalostamokokeilut ja pilottihankkeet jäävät Eurooppaan. Biotalouteen liittyvä tutkimustyö on korkeatasoista, mutta varsinaiset investoinnit ovat valuneet Brasiliaan tai Pohjois-Amerikkaan suotuisamman lainsäädännön ja paremman raaka-aineen saatavuuden vuoksi.

"Meillä ei aikaisemmin ole ollut PPP:n kaltaista instrumenttia, joten toivomme että saamme tämän avulla vipuvaikutusta investointipäätöksiin. Tällä hetkellä yrityksillä on harmittavan vähän rahaa uusiin, teknologisen riskin sisältäviin investointeihin, joten rahavirrat ohjautuvat sinne, mistä tuloja tulee varmasti. Tämänkaltaiset ohjelmat helpottavat investointipäätöksiä", Hurskainen sanoo.

Klusteriin kuuluu kaikkiaan 42 yritystä, joista 14 on paperiteollisuuden alan yhtiöitä. Muut yritykset ovat esimerkiksi kemikaaliyhtiöitä tai ruuan ja raaka-aineiden valmistajia.

Rahoitusta saavien projektien on rakennettava pilottilaitoksia tuotteiden valmistamista varten mutta samalla järjestettävä koko arvoketju aina raaka-aineiden toimittamista myöten. Ohjelman on määrä alkaa vuoden 2014 alussa. ■

Kirjoittaja on Brysselissä työskentelevä vapaa toimittaja ja Tieto&trendit-lehden vakituinen avustaja.

Anu Uuttu ja Harri Nummila

Palkankorotukset eivät yksin selitä keskiansioiden nousua

Koulutustason noustessa myös ammattirakenteessa tapahtuu muutosta, joka vaikuttaa keskiansioihin. Etenkin julkisella sektorilla ammattirakenteen muutos on vuosina 2010–2012 nostanut keskiansioita 0,2–0,3 prosenttia vuosittain.

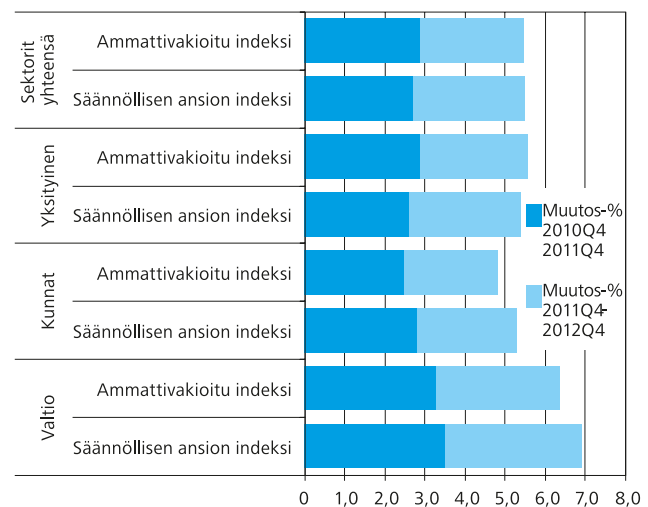
Tilastokeskuksen palkkarakenneti-
laston tuoreimmassa julkistuksessa tarkastellaan keskiansioiden kehitystä eri työnantajasektoreilla viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tarkastelun mukaan keskiansiot ovat tällä ajanjaksolla nousseet nopeimmin valtiosektorilla. Ansiotasoindeksin tulokset osoittavat samankaltaista kehitystä. Eri perusvuosien (1995=100, 2000=100, 2005=100 ja 2010=100) ansiotasoindeksit ovat nousseet eniten valtiosektorilla.

Keskiansioiden kehitys erilaisten palkansaajaryhmien välillä ei kuitenkaan aina ole vertailukelpoista, koska palkansaajaryhmien rakenne voi muuttua vertailtavien ryhmien välillä. Keskiansioiden kehitykseen vaikuttavat palkankorotusten lisäksi muutokset muun muassa ammattirakenteessa. Koulutustason noustessa ammattirakenteessa tapahtuu siirtymistä kohti vaativampia ammatteja.

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan aloitteesta Tilastokeskus on selvittänyt ammattirakenteen muutosten vaikutusta ansiotasoindeksin kehitykseen. Tämän selvityksen tuloksia julkaistiin ensimmäisen kerran ansiotasoindeksin uusimmassa julkistuksessa (Ansiotasoindeksi 3/2013).

Uusien tietojen avulla voi tarkastella ansiokehitystä ilman, että ammattien pääluokkien osuuksissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat keskiansioiden kehitykseen. Osuudet voivat muuttua esimerkiksi siksi, että korkeasti koulutettujen erityisasiantuntijoiden osuus kasvaa suhteessa muihin ammatin pääluokkiin.

Ansioiden vuosimuutos 2010–2011 ja 2011–2012 työnantaja-sektoreittain säännöllisen ansion indeksin ja ammatin pääluokalla vakioitun indeksin mukaan

Lähde: Ansiotasoindeksi. Tilastokeskus

Kuvio 1

Ammatin pääluokkia on yhteensä kymmenen johtajista muihin työntekijöihin.

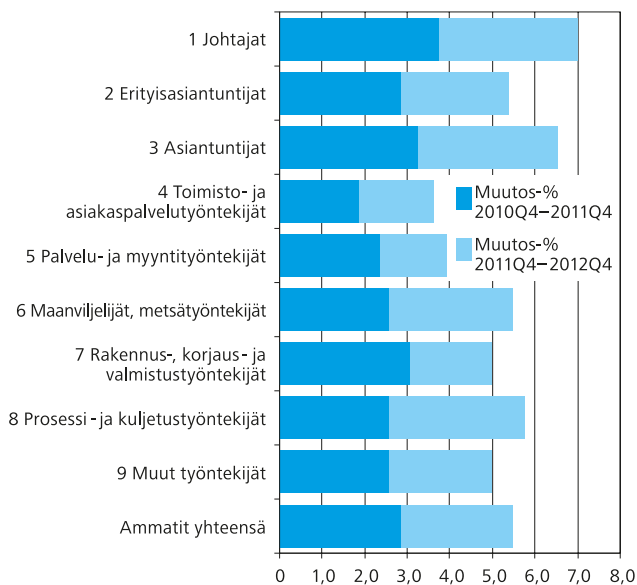
Ammattirakenteen muutos nostaa keskiansioita valtiolla ja kunnilla

Vuosina 2010–2012 ammattirakenteen muutos on kiihdyttänyt keskiansioiden nousua 0,2–0,3 prosenttia vuosittain sekä valtiolla että kunnilla. Esimerkiksi erityisasiantuntijoiden ja johtajien ammattiluokissa palkansaajilla on usein

ylempi korkeakoulututkinto, ja näissä ammateissa myös ansiotaso on keskimääräistä korkeampi. Näiden ammattien osuuden kasvu tietyllä työnantajasektorilla johtaa keskimääräisten ansioiden nopeampaan nousuun. Tämä näkyy selvimmin etenkin valtion ja kuntien ansiokehityksessä.

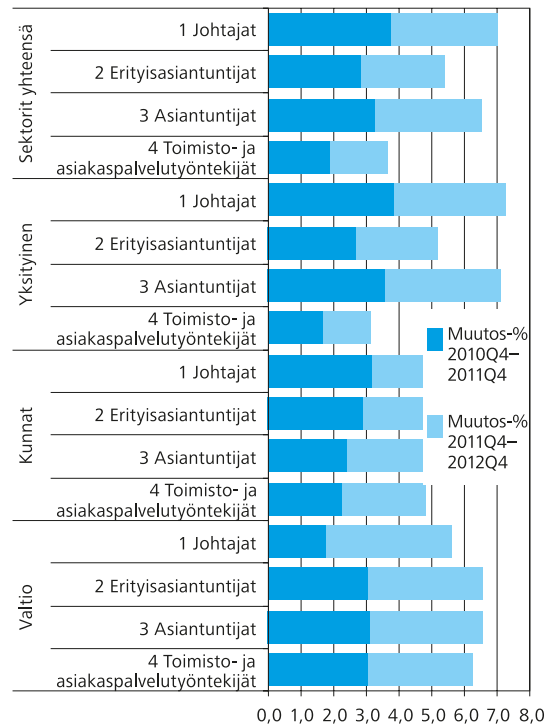
Kuviosta 1 nähdään, miten vuosina 2010–2012 säännöllisen ansion indeksi on noussut enemmän kuin ammattivakioitu indeksi valtiosektorilla ja kunta-sektorilla. Kuvion perusteella näyttää sil-

Ansioiden vuosimuutos 2010–2011 ja 2011–2012 ammatin pääluokalla vakioidun indeksin mukaan, työnantajasektorit yhteensä

Kuvio 2

Ansioiden vuosimuutos 2010–2011 ja 2011–2012 ammatin pääluokalla vakioidun indeksin mukaan

Kuvioiden lähde: Ansiotasoindeksi. Tilastokeskus

Kuvio 3

tä, että säännöllisen ansion indeksin nousu olisi vuosina 2010–2012 ollut noin puoli prosenttiyksikköä hitaampaa julkisella sektorilla, jos säännöllisen ansion indeksia olisi laskettu eliminoiden ammattirakenteen muutoksen vaikutusta keskiansioihin.

Julkisella sektorilla vaativampien ja korkeampaa koulutusta edellyttävien ammattien osuus on kasvanut, mikä on nostanut valtion ja kuntien palkansaajien keskiansioita palkankorotusten lisäksi.

Yksityisellä sektorilla vaikutus vaihtelee toimialoittain

Yksityisellä sektorilla kehitys on ollut päinvastaista eli ammattivakioitu indeksi on noussut vuosina 2010–2012 hieman enemmän kuin säännöllisen ansion indeksi (Kuvio 1). Näyttääkin siltä, että

yksityisellä sektorilla ammattirakenteen muutoksen vaikutus ansiokehitykseen on vähäisempi kuin julkisella sektorilla.

Lisäksi muutoksen vaikutus vaihtelee toimialoittain. Esimerkiksi majoitus- ja ravitsemustoiminnassa sekä rahoituksen ja vakuutuksen toimialalla edellä kuvattu ammattirakenteen muutos on hieman kiihdyttänyt keskimääräisten ansioiden nousua.

Joillakin toimialoilla, kuten teollisuudessa ja kuljetusalalla, on kuitenkin käynyt päinvastoin. Näillä toimialoilla henkilöstön vähennykset ovat yleensä supistaneet ylempien toimihenkilöiden osuutta ja siten korkeampipalkkaisten palkansaajien osuus on pienentynyt.

Yksityisellä sektorilla toimialarakenteen ja suhdanteiden muutokset voivat vaikuttaa vuosittaiseen ammattirakenteen kehitykseen. Siten ammatti-

rakenteella vakioitu ansiokehitys voi yksittäisinä vuosina olla joko nopeampaa tai hitaampaa kuin säännöllisen ansion indeksin kehitys. Koska tutkimusaineistoa on vasta lyhyeltä ajanjaksolta, ei sen perusteella voida tehdä johtopäätöksiä yksityisen sektorin ammattirakenteen muutoksen pitkän aikavälin vaikutuksista.

Johtajien ja asiantuntijoiden ansiot ovat nousseet nopeimmin

Ansiotasoindeksi kuvaa palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden kehitystä. Keskiansioista ei ole vähennetty veroja eikä työntekijän sosiaaliturvamaksuja. Ansiotasoindeksin rinnalla lasketaan säännöllisen ansion indeksistä. Se poikkeaa ansiotasoindeksistä siten, että siinä ei ole mukana tulospalkkioita ja työehtosopimuksiin perustuvia kertaeriä.

Ansiotasoindeksi (ATI)

- kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden kehitystä
- sisältää tulospalkkiot ja työehtosopimuksiin perustuvat kertaerät
- ansioista ei ole vähennetty veroja eikä työntekijän maksamia sosiaaliturvamaksuja
- 1938=100 vanhin indeksi → laskettiin jälkikäteen 1950-luvulla, yhtäjaksoisesti 1948 lähtien
- 1964 ATI:n julkaiseminen alkaa
- 1975 alkaen perusvuosi on vaihdettu viiden vuoden välein → lokakuu 2012 nykyinen perusvuosi 2010=100 julkaistaan

Säännöllisen ansion indeksi (SANI)

- lasketaan ja julkaistaan ATI:n rinnalla
- kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden kehitystä **ilman tulospalkkioita ja työehtosopimuksiin perustuvia kertaeriä** → muutoin laskentatapa ja aineistot ovat samat kuin ATI:ssa
- 2004 SANI:n julkaiseminen alkaa → lokakuu 2012 nykyinen perusvuosi 2010=100 julkaistaan

ATI:n ja SANI:n julkaiseminen

- ennakkolliset indeksit julkaistaan neljännesvuositain (2–8 viikkoa vuosineljänneksen päätyttyä)
- kalenterivuoden lopulliset indeksit julkaistaan yleensä seuraavan vuoden elokuussa
- lopullisia indeksejä ei enää päivitetä

Yliaktuaarit Anu Uttu ja Harri Nummila työskentelevät Tilastokeskuksen palkat ja työvoimakustannukset vastuualueella yritystilastot -yksikössä. Harri Nummila seuraa yksityisen sektorin palkkakehitystä, Uttun tehtäväalueena on Ansiotasoindeksi.

”Ansiotasoindeksi toimii tulopolitiikan suunnittelu- ja seurantavälineenä. Sitä käytetään esimerkiksi sopimuskausien ansiokehityksen seurannassa. Yhdessä kuluttajahintaindeksin kanssa nämä muodostavat eläkeindeksien korotusten laskuperusteen”, kertoo Uttu.

”Ansiotasoindeksiä käytetään vakuutuskorvauksissa ja yritysten välisissä toimitussopimuksissa palkan reaaliarvon määrittämiseen sekä julkisen sektorin menojen hintaindeksin laskentaan. Ansiotasoindeksi soveltuu myös suhdannekehityksen ja ansiokehityksen välisen dynamiikan sekä sukupuolten välisen palkkatasa-arvon tutkimukseen.”

Ammatin pääluokalla vakioidut ansiokehitystiedot on laskettu kehittämällä säännöllisen ansion indeksiin 2010=100 perustuva uusi indeksi, ammatin pääluokalla vakioitu indeksi. Siinä kunkin indeksin palkansaajaryhmän ammatin pääluokkien osuudet on vakioitu vuoden 2010 palkkasummapiirien mukaan. Ammatin pääluokalla vakioitu indeksi kuvaa ansiokehitystä ilman että muutokset ammattien pääluokkien osuuksissa vaikuttavat keskiansioiden kehitykseen.

Kuviosta 2 nähdään, että ammatin pääluokalla vakioidun indeksin mukaan ansiot ovat vuosina 2010–2012 nousseet eniten johtajien ja asiantuntijoiden ammattiluokissa ja vähiten toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöiden ammattiluokassa.

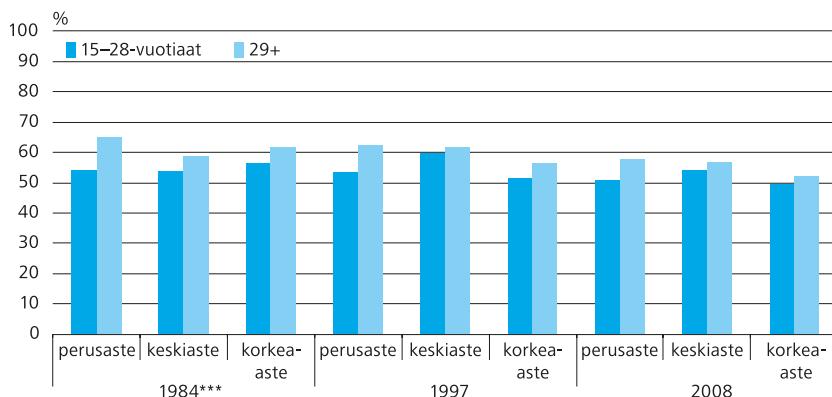
Kuviossa 3 puolestaan tarkastellaan ansioiden kehitystä eri työnantajasektoreilla (johtajat, erityisasiantuntijat, asiantuntijat sekä toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät). Kuten kuvio osoittaa, johtajien ja asiantuntijoiden ansioiden nopea nousu sekä toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöiden ansioiden hidas nousu korostuvat etenkin yksityisellä sektorilla.

Valtiolla ansiot ovat nousseet nopeimmin erityisasiantuntijoiden ja asiantuntijoiden ammattiluokissa. Valtiolla työskentelee suhteellisesti enemmän erityisasiantuntijoita ja asiantuntijoita kuin muilla sektoreilla, mikä osittain selittää artikkelin alussa kuvattua valtiosektorin keskiansioiden nopeaa nousua. ■

Artikkeli on julkaistu Tieto&trendit-lehden verkkosivuilla 6.11.2013.

Ansiotyötä erittäin tärkeänä pitävät palkansaajat iän ja koulutusasteen mukaan vuosina 1984, 1997 ja 2008

*** Nuorempien ja vanhempien työntekijöiden välillä tilastollisesti merkitsevä ero ($p \leq 0,001$)
Lähde: Tilastokeskuksen työolaineisto

Kuvio 1

Pasi Pyöriä

Y-sukupolven työasenteita luonnehtii konservatiivisuus

Nuorisosta on aina oltu huolissaan. Nykyisin suuri huoli kohdistuu nuorten pitkiin opiskeluaikoihin, työttömyyteen ja työasenteisiin. Nykynuoret eivät kuitenkaan poikkea arvoiltaan ja asenteiltaan merkittävästi vanhemmista ikäluokista.

Suomalaisessa työelämässä on käynnissä historiallinen sukupolvenvaihdos. 2010-luvulla eläkkeelle siirtyy ennätysellisen suuri joukko palkansaajia. Heidän tilalleen astuvat tietoyhteiskunnan kasvattit, jotka ovat pikulapsesta saakka tottuneet käyttämään tietotekniikkaa ja toimimaan sosiaalisen median verkostoissa.

2010-luvulla valtaosa suuriin ikä-

luokkiin kuuluvista on jo poistunut työmarkkinoilta nuorempien tieltä. Työelämässä on edelleen 1950-luvun ”lähiösukupolvea”, mutta pääosin työikäiset koostuvat edellä mainittuja ryhmiä nuoremmista ja kooltaan pienistä kohorteista. Erityistä kiinnostusta on herättänyt 2000-luvulla työuransa aloittanut Y-sukupolvi, jolla viitataan 1980-luvulla ja tämän jälkeen syntyneiden ikäluokkaan.

Siinä missä suuriin ikäluokkiin on liitetty monia liioiteltuja arvioiteja, kuten ajatus eläkepommista, myös nuorempien sukupolvien erityislaatuisuudesta on esitetty lennokkaita tulkintoja. On esimerkiksi väitetty, että työelämän pelisäännöt on kirjoitettava uusiksi, koska nuoret eivät arvosta perinteistä palkkatyötä yhtä paljon kuin heidän vanhempansa. Toisaalta suuria ikäluokkia ja heidän lapsiaan on moitittu samoista asioista heidän nuoruudessaan.

Nykynuorten työmoraali on kohdallaan

Onko puheessa Y-sukupolven erityislaatuisuudessa perää? Tutkin asiaa kollegoideni **Tiina Saaren**, **Satu Ojalan** ja **Katri Siposen** kanssa Tilastokeskuksen kokoomien työolotutkimusten valossa.

Emme löytäneet edustavista vuosina 1984, 1997 ja 2008 kootuista tilastoista juuri mitään tukea epäilyille 15–28-vuotiaiden nuorten aikuisten rapistuvasta työmoraalista. Ymmärsimme, että käsisämme on tärkeä havainto. Nykynuorten työmoraali on kohdallaan, kunhan heille annetaan tilaisuus näyttää kyntensä ja oppia työelämän pelisäännöt.

Keskityimme tutkimuksessamme kahteen teemaan: (1) ansiotyön, koti- ja perhe-elämän sekä vapaa-ajan arvostus ja (2) halu vaihtaa työpaikkaa samalle tai eri alalle. Tarkastelimme kolmeen eri sukupolveen kuuluvien 15–28-vuotiaiden asenteita samanikäisinä heidän ollessaan työuransa alkuvaiheessa. Vertailukohtaksi otimme kaikki yli 29-vuotiaat.

Vuoden 1984 aineiston nuoria kutsumme rakennemuutoksen sukupolveksi, joka syntyi vuosina 1956–1969. Vuoden 1997 aineiston nuoret kuuluvat X-sukupolveen (1969–1982 syntyneet) ja vuoden 2008 aineiston nuoret puolestaan Y-sukupolveen (1980–1993 syntyneet). Perustelemme 15–28-vuotiaiden nuorten ottamista analyysin kohteeksi sillä, että valintamme on linjassa paitsi tyypillisten sukupolvikategorisointien myös aiemman kotimaisen survey-tutkimuksen kanssa.

Rajauksemme ei toki ole ongelmaton. Aineistomme nuorimmilla vastaajilla sukupolvitietoisuus on vasta muotoutumassa ja heidän työorientaationsa saattaa kuvastaa enemmän yleistä käsitys-

tä työn merkityksestä kuin omakohtaista kokemusta työelämästä. 15-vuotiaat kuitenkin ovat muodollisesti työikäisiä ja aineistomme edustaa myös kaikkein nuorimpia palkansaajia.

Tulostemme mukaan epäily nuorten heikosta työorientaatiosta on aiheeton. Kuviossa 1 on esitetty ansiotyötä erittäin tärkeänä pitävien palkansaajien osuus iän ja koulutusasteen mukaan. Sukupolvien erot työorientaatiossa ovat varsin pieniä samoin kuin erot perus-, keski- ja korkeasteen koulutuksen suorittaneiden välillä. Työn arvostus on kuitenkin vanhemmassa ikäryhmässä nuoria hieman korkeammalla tasolla jokaisena mittausvuonna ja jokaisen koulutusasteen kohdalla.

Varttuneempien ikäryhmässä työn arvostus on laskenut selkeämmin kuin nuorempien. Nuorilla koulutusasteen mukaiset erot vaihtelevat vuosittain: vuonna 1984 korkeasti koulutetut arvostivat työtään eniten, vuosina 1997 ja 2008 he arvostivat työtään hieman vähemmän kuin perus- tai keskiasteen suorittaneet.

Löysimme nuorempien ja vanhempien työntekijöiden väliltä tilastollisesti merkitsevän eron (***) $p \leq 0,001$) vain vuonna 1984 mutta emme enää myöhemmin ajankohtina. Tulos ei anna oikeutta arveluille Y-sukupolven työasenteiden kehnoudesta. Nuoret ovat arvostaneet aiemminkin työtä hieman vähemmän kuin vanhemmat, mutta nuorten työn arvostus on silti pysynyt korkeana – sukupolvien välinen ero ei ole syventynyt.

Tarkastelimme myös koti- ja perhelämän sekä vapaa-ajan merkitystä. Huomionarvoisin muutos vuosien 1984 ja 2008 välillä on se, että perheen ja vapaa-ajan arvostus on kasvanut kaiken ikäisillä palkansaajilla. Tulkintamme mukaan kyse ei ole eri elämänalueiden keskinäisestä kilpailusta. Työ, perhe ja vapaa-aika täydentävät toisiaan.

Puheet Y-sukupolven kärsimättömyydestä ovat liioiteltuja

Y-sukupolvea on syytetty kärsimättömyydestä. Nykynuoret ovatkin selvästi vanhempia kiinnostuneempia vaihtamaan työpaikkaa eri alalle. Tulos ilmentää nuorten elämäntilannetta. Nuoruus on aina ollut etsikkoaikaa, jota erilaiset siirtymät jäsentävät. Nuoret hake-

Pasi Pyöriän arvion mukaan työn arvostus ei ainakaan lähitulevaisuudessa heikkene nuorten keskuudessa.

vat paikkaansa työmarkkinoilla, pohtivat koulutusvalintojaan ja koettelevat siipiään erilaisissa ammateissa.

Yllättävää sen sijaan on, ettemme saaneet vahvistusta oletuksille Y-sukupolven heikosta työpaikkaukkaisuudesta saman alan sisällä, vaikka nuorten siirtyminen koulutuksesta työelämään on alkanut jäsentyä aikaisempaa yksilöllisemmin. Nuoret näyttävät olevan varsin työpaikkaukkaisia, kun oma ala on löytynyt.

Tuloksessa, jonka mukaan nuoret pyrkivät eri alalle huomattavasti varttuneempia työntekijöitä useammin ei ole mitään ennustusten vastaista. Yllättävää kuitenkin on, ettei asiassa ole tapahtunut mitään muutosta sitten 1980-luvun. Tämä kertoo ennen kaikkea nuorten työmarkkina-aseman pysyvyydestä ja samankaltaisuudesta 1980- ja 2000-luvulla. Tässäkin suhteessa puheet Y-sukupolven kärsimättömyydestä voidaan unohtaa.

Työttömyydestä huolimatta enemmistöllä nuorista menee hyvin

Kaiken kaikkiaan nuorten työolot ovat kohdallaan ja työasenteet enemmän konservatiivisia kuin radikaaleja, joskin nuorten työmarkkinatilanteessa on erityisiä ongelmia. 1990-luvun laman jälkeen nuorisotyöttömyys jäi pysyvästi ai-

kaisempaa korkeammalle tasolle ja päättyöt yleistyivät nuorten keskuudessa nopeammin kuin väestössä keskimäärin.

Vaikka emme tutkimuksessamme käsitelleet nuorten työttömyyttä ja syrjäytymistä, mihin aineistomme ei anna mahdollisuutta, painotettakoon että ongelmista huolimatta enemmistöllä nuorista menee hyvin. Nuorten työttömyysaste on noin 20 prosenttia, mutta työttömyyden virallinen tilastointitapa ei kerro koko totuutta ilmiöstä.

Nuorisotyöttömyys (15–24-vuotiaat) lasketaan työvoimasta eli työllisten ja työttömien summasta, ei ikäluokasta. Työttömien nuorten osuus ikäluokasta on huomattavasti pienempi kuin heidän todellinen työttömyysasteensa, koska suurin osa nuorista opiskelee. Kun työttömyysluvuista poistetaan työtä hakevat opiskelijat, työttömien nuorten osuus ikäluokasta on huomattavasti pienempi kuin julkisuudessa usein annetaan ymmärtää.

Suomalaisnuorten eurooppalaisittain pitkiä opiskeluaikojakaan ei voi pitää ongelmana työmarkkinoiden toimivuuden kannalta. Opiskeluaikana kartutetaan tärkeää työkokemusta, usein koulutusta vastaavissa tehtävissä, mikä saattaa nopeuttaa omalle alalle työllistymistä valmistumisen jälkeen. Opiskelevat nuoret ovat myös merkittävä osa työvoimaa. Joka kymmenes työllinen opiskelee.

Oma kysymyksensä on, miten edelleen jatkuva finanssikriisi, julkisen talouden säästöpaineeet ja mahdollinen ostovoiman heikentyminen vaikuttavat työasenteisiin. Veikkauksemme on, että työn arvostus ei ainakaan lähitulevaisuudessa heikkene. Työttömyyden pelko saattaa enemmän kasvattaa työn arvostusta, koska nuorilla on edellisiä sukupolvia enemmän menettävää taloudellisesti.

Kansainvälisissä vertailuissa on havaittu samankaltaisia sukupolvieroja kuin olemme kuvailleet. Erot eivät kiinnitytiettyyn ikäkauteen, vaan ajalliseen vertailuun perustuen näyttää siltä, että arvo-muutos säilyy nuorten ikääntyessä. Sikäli kuin nykynuoret arvostavat vapaa-aikaa ja perhettä enemmän kuin työtä, tämä aselma tuskin muuttuu iän karttuessa. ■

YTT, dosentti Pasi Pyöriä toimii sosiologian yliassistenttina Tampereen yliopiston Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä.

Aluebarometrin luottamusluku* on pysynyt raskaasti miinusmerkkisenä kireän taloustilanteen jatkuessa Euroopassa. Kahdeksan taloudellisen mittarin saldolukujen keskiarvo jäi vuosi sitten syksyllä arvoon -10, oli keväällä arvossa -12 ja laski tämän syksyn lokakuussa arvoon -14.

Talouselämä on nyt kaikilla alueilla pakkasen puolella. Epävarmuus on näkynyt aluebarometrin mittauksissa kevästä 2008 lähtien, ja suhdanneodotukset ovat keskuksissa ja maakuntien reuna-alueilla varsin yhtäläiset.

Luottamusta kunnissa heikentää erityisesti velanoton tarve. Verotuloja odotetaan edelleen kertyvän kohtuullisesti vaikakakaan ei vuosien 2005–2008 malliin.

Työllisyysnäkymät eivät ole vuodessa olennaisesti muuttuneet, vaikkakin ne ovat jonkin verran miinuksella (-8). Selvää yhteyttä esimerkiksi asukasluvun ja työllisyysodotusten välillä ei odotuksissa ole havaittavissa. Maakuntien keskuksissa on kuitenkin maakuntien reuna-alueita heikommalla työllisyysodotuksella.

Helsingin metropolialueella (-13) ja suurissa kaupungeissa (-15) arvioidaan työllisyyden heikentyvän. Kaikilla alueilla odotetaan työllisyyden heikentyvän, muttei siinä määrin kuin vielä vuosi sitten arvioitiin.

Investointinäkymät ovat nyt odottavat. Asuntorakentamisen saldoluku oli edelleen niukasti plusmerkkinen (+5), kun taas kaupan ja palveluiden investoinneissa (-6) ja teollisuuden investoinneissa (-2) näkymät olivat painuneet niukasti miinukselle. Muutos vuoden takaiseen tilanteeseen ei ole ollut merkittävä.

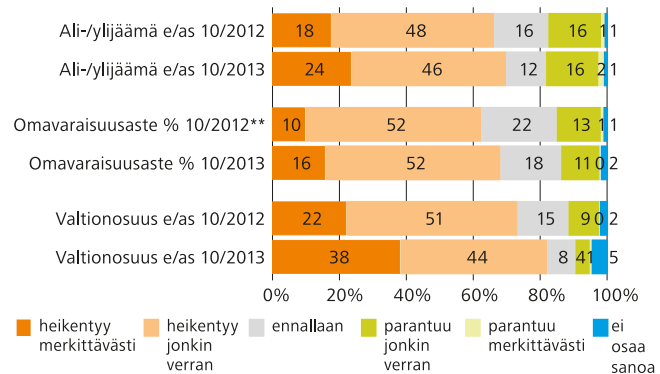
Asuntorakentamisessa on epävarmuutta, mutta varsinaista notkahdusta mittausta ei ennakoita.

Verorahoitus kiristyy, henkilöstö vähenee

Kuntatalous on kuntapäätäjien mukaan erittäin kireää. Arviot henkilöstön lomautuksista lisääntyivät aikaisemmasta barometristä. 19 prosenttia vastaajista arvioi lomauttavansa henkilöstöään vuonna 2014. Lähivuosina niin arvioi joutuvansa tekemään 22 prosenttia vastaajista.

Myös aikeet irtisanoa henkilöstöä lisääntyivät. Vuonna 2014 joka kymmenes ja sitä seuraavien 2–3 vuoden aikana

Arviot ali- tai ylijäämän, omavaraisuusasteen ja valtionosuuden tilasta kunnissa seuraavien 2–3 vuoden kuluessa, lokakuussa 2012 ja 2013

** Omavaraisuusaste, % = 100 x (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)
Lähde: Aluebarometri 2014, aineisto. Työ- ja elinkeinoministeriön tilauksesta Tilastokeskus

Kuvio 1

Vesa Virtanen

Kuntapäätäjät eivät näe valoa

Päätäjien luottamus talous-, työllisyys- ja investointinäkymiin kunnissa on pysynyt puolitoista vuotta varsin heikkona aluebarometrin mukaan. Luottamusta kunnissa heikentää erityisesti velkaantuminen.

16 prosenttia päätäjistä arvioi joutuvansa irtisanomaan henkilöstöään.

Arviot verorahoituksen tilasta kunnissa 2–3 vuoden kuluessa tiukentuivat syksyn 2012 ja 2013 välisenä aikana. Niin kunnan alijäämän, omavaraisuusasteen kuin valtionosuusienkin odotettiin kunnan kannalta edelleen heikentyvän (Kuvio 1).

Aluebarometri on työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen Kuntaliiton kaksi kertaa vuodessa teettämä verkkokysely, jonka Tilastokeskus toteuttaa. Aluebarometrin aineisto koostuu noin 40 000 päätäjävastauksesta 45 mittauskerralta ajankaksolta 1991–2013. Vastaajat edustavat kunnan virkamiesjohtoa, kunnanhallitusten ja kunnanvaltuustojen johtoa.

Kevään kysely toteutettiin 13.5.–5.6. ja syksyn 8.10. – 23.10.2013. Vuoden 2013 kyselyihin vastasi 1 487 kuntapäätäjää. ■

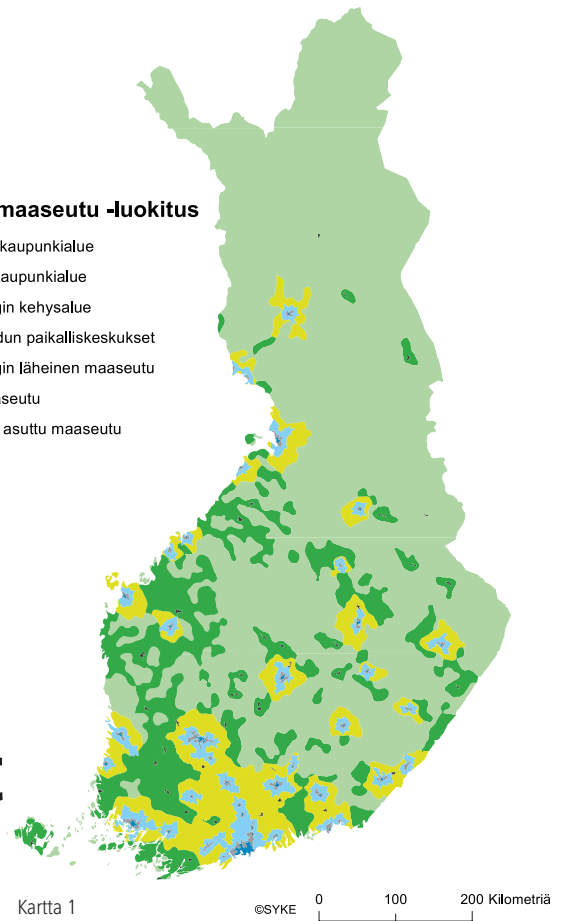
Lähde: Aluebarometri 2014. www.tem.fi/julkaisut

Vesa Virtanen on Tilastokeskuksen tiedonhankintayksikön kehittämisspällikkö.

*Luottamusluku lasketaan vastauksista kahdeksaan kysymykseen. Ne koskevat verotuloja, velanottoa, työttömyyttä, teollisuuden, kaupan ja palvelujen sekä asuntorakentamisen investointeja, rahoitusasemaa ja yleisiä kehitysnäkymiä.

Kaupunki-maaseutu -luokitus

- Sisempi kaupunkialue
- Ulompi kaupunkialue
- Kaupungin kehysalue
- Maaseudun paikalliskesukset
- Kaupungin läheinen maaseutu
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maaseutu

Kartta 1

©SYKE 0 100 200 Kilometriä

Yrjö Paltila ja Ville Helminen

Eri alueluokituksilla erilaiset kehityskuvat

Hallinnollisista rajoista riippumaton paikkatietopohjainen alueluokitus erottelee erityyppisiä alueita tarkimmin. Kuntatason alueluokituksia kuitenkin tarvitaan, koska merkittävä osa tietoaineistoista on saatavissa vain kuntatasolla.

Eri käyttötarkoituksia varten on laadittu lukuisia erilaisia tapoja rajata ja luokitella kaupungit ja maaseutualueet. Luokituksia on tehty sekä kansallisesti että Euroopan laajuisesti. Mielikuivissa kaupunki ja maaseutu jäsenyivät selkeästi erityyppisinä alueina, mutta niiden tilastollinen määrittely ja rajaaminen ei ole koskaan yksiselitteistä. Haasteena on myös se, miten luokituksissa huomioidaan seutuistumiskehitys, jossa kaupunkien vaikutus ulottuu yhä kauemmas ympäröivälle maaseudulle.

Pohdimme artikkelissa, miten Suomessa tehdyt alueluokittelut erottelevat erilaisia alueita kaupunki-maaseutu-akselilla. Alueluokitusten käyttöä havainnollistetaan tarkastelemalla väestön ikärakenteen ja työllisyyden kehitystä kaupungeissa ja maaseudulla 2000-luvun Suomessa.

Tarkasteltavat alueluokitukset ovat Suomen ympäristökeskuksessa kehi-

tetty uusi paikkatietopohjainen Kaupunki-maaseutu -luokitus (Kartta 1) ja sen yleistys kuntatasolle (Kartta 2), Tilastokeskuksen tilastollinen kuntaryhmitys (Kartta 3) ja taajamarajauksiin pohjautuva maaseutu-taaja-asutusjako (Kartta 4).

Luokituksissa on erilainen yleistystaso sekä alueellisesti että luokkien määrällä mitattuna. Nämä kansallista käyttöä varten laaditut alueluokitukset ovat joko jo käytössä Tilastokeskuksen Maaseutuindikaattorit-verkopalvelussa tai niiden käyttöönottoa palvelussa ollaan selvittämässä.

Kaksi ensimmäistä on tehty kaupunkimaisten ja maaseutumaisien alueiden tunnistamisen näkökulmasta. Kaksi jälkimmäistä perustuvat alueiden tunnistamiseen taajama-hajaa-asutus näkökulmasta. Molemmat tavat ovat perusteltuja ja antavat hienon erilaisen tulokulman alueellisten ilmiöiden tulkintaan.

Paikkatietopohjainen Kaupunki-maaseutu -luokitus (Kartta 1)

Kesäkuussa 2013 julkistetun paikkatietoihin pohjautuvan Kaupunki-maaseutu -luokituksen tilaajina ovat olleet työ- ja elinkeinoministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö. Luokitus on toteutettu Suomen ympäristökeskuksessa paikkatietomenetelmin käyttäen lähtötietona tarkoihin sijaintitietoihin perustuvia koko maan kattavia aineistoja. Laskenta on tehty pääosin 250 x 250 metrin ruudukossa, joka on myös luokituksen resoluutio kartalla. Lähtöaineistona on käytetty väestö-, työvoima-, työmatka- ja rakennustietoja sekä DIGIROAD-tieverkkoaineistoa ja CO-RINE-maankäyttöaineistoa.

Näiden perusteella on laskettu määrää, tiheyttä, tehokkuutta, saavutettavuutta, intensiteettiä, monipuolisuutta ja suuntautuneisuutta kuvaavia muuttujia, joiden avulla alueet on luokiteltu seitsemään luokkaan: sisempi kaupunkialue, ulompi kaupunkialue, kaupungin kehysalue, maaseudun paikalliskeskus, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu, harvaan asuttu maaseutu.

Alueluokitus on hallinnollisista rajoista riippumaton.

Lisätietoa:

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tieto_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu_luokitus

Kuntapohjainen Kaupunki-maaseutu -luokitus (Kartta 2)

Kaupunki-maaseutu -luokitukselta on tehty myös yleisty kuntasolalle. Tässä erotellaan ensin kaupunkikunnat ja sen jälkeen maaseutukunnat jaetaan kolmeen luokkaan.

Kunta luokitellaan kaupunkikunnaksi, jos sisemmän ja ulomman kaupunkialueen väestöä on enemmän kuin kehysalueen ulkopuolista maaseutuväestöä. Kehysalueella sijaitseva kunta luokitellaan joko kaupungiksi tai kaupungin läheiseksi maaseudeksi kaupunkimaisuuden ja maaseutumaisuuden perusteella.

Muut kunnat luokitellaan yhteenlasketun maa-alaosuuden ja väestöosuuden perusteella kaupungin läheisen maaseudun, ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kuntiin. Maaseudun paikalliskeskusten tiedot lasketaan ympäröivään alueluokkaan.

Tilastollinen kuntaryhmitys (Kartta 3)

Tilastollinen kuntaryhmitys on Tilastokeskuksessa laadittu alueluokitus, jossa kunnat jaetaan taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Taajamajaus tuotetaan Suomen ympäristökeskuksessa vuosittain. Pääsääntöisesti taajamina pidetään kaikkia vähintään 200 asukkaan rakennusryhmiä.

Tilastollinen kuntaryhmitys tarkastetaan vuosittain kaikkien kuntien osalta viimeisimmän taajamajauksen mukaisesti.

Lisätietoa: <http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/kuntaryhmitys/001-2013/index.html>

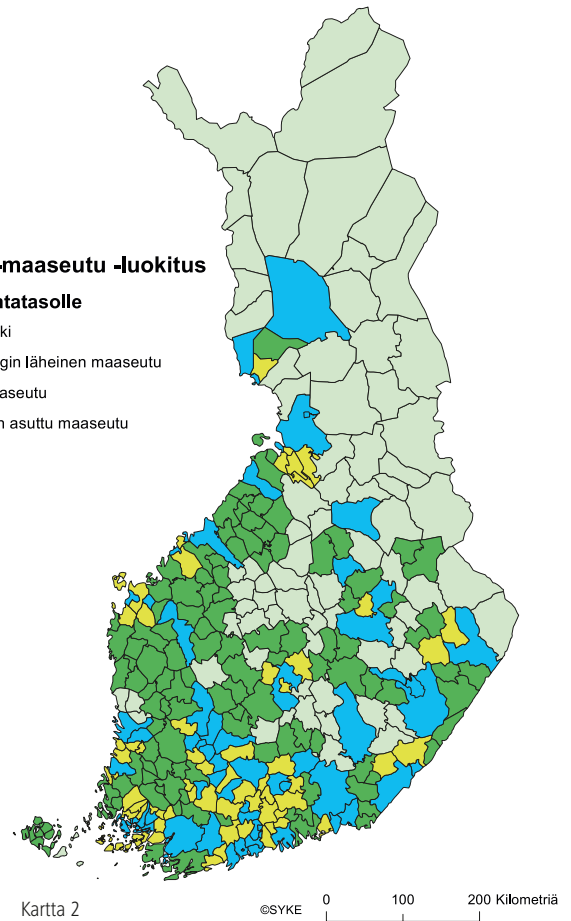
Maaseutu-taaja-asutusjako (taajamajauksiin pohjautuva) (Kartta 4)

Maaseutu käsittää haja-asutusalueet ja pienet 200–499 asukkaan taajamat. Pienillä taajamilla on katsottu olevan vain paikallista merkitystä. Taaja-asutus käsittää vähintään 500 asukkaan taajamat. Aluejakoa on käytetty Suomen maaseutupolitiikassa, ja se on hallinnollisista rajoista riippumaton.

Kaupunki-maaseutu -luokitus

Yleisty kuntasolalle

- Kaupunki
- Kaupungin läheinen maaseutu
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maaseutu

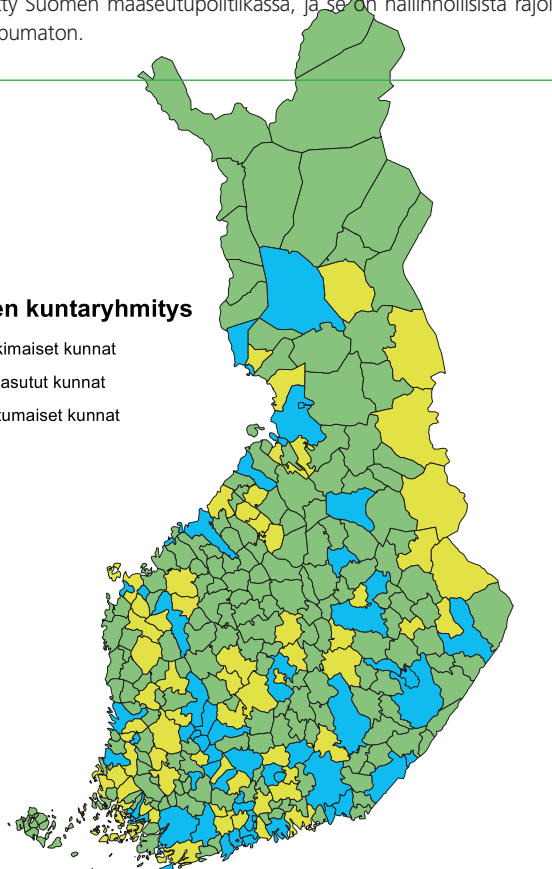

Kartta 2

©SYKE 0 100 200 Kilometriä

Tilastollinen kuntaryhmitys

- Kaupunkimaiset kunnat
- Taajaan asutut kunnat
- Maaseutumaiset kunnat

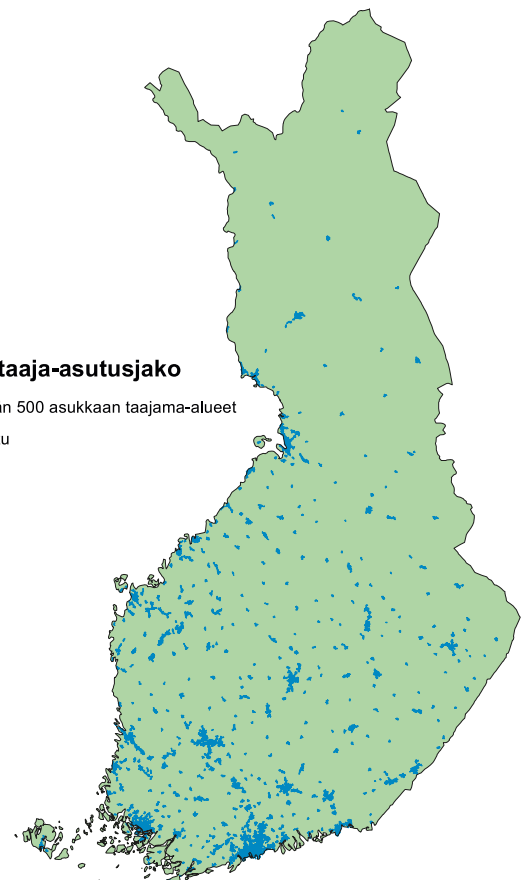

Kartta 3

©SYKE 0 100 200 Kilometriä

Maaseutu-taaja-asutusjako

- Vähintään 500 asukkaan taajama-alueet
- Maaseutu

Kartta 4

©SYKE 0 100 200 Kilometriä

Väestö kaupungeissa ja maa-alueet maaseudulla

Kuviossa 1 on esitetty kaupunkien ja maaseudun väestö- ja pinta-alaosuudet koko maassa eri luokitusten mukaan. Vertailun helpottamiseksi kaupunki- ja maaseutuluokat on molemmat yhdistetty yhteen luokkaan. Uudessa kuntapohjaisessa kaupunki-maaseutu -luokituksessa ja tilastollisessa kuntaryhmityksessä kaupunkiväestön osuus on vajaa 70 prosenttia Suomen 5,4 miljoonasta asukkaasta.

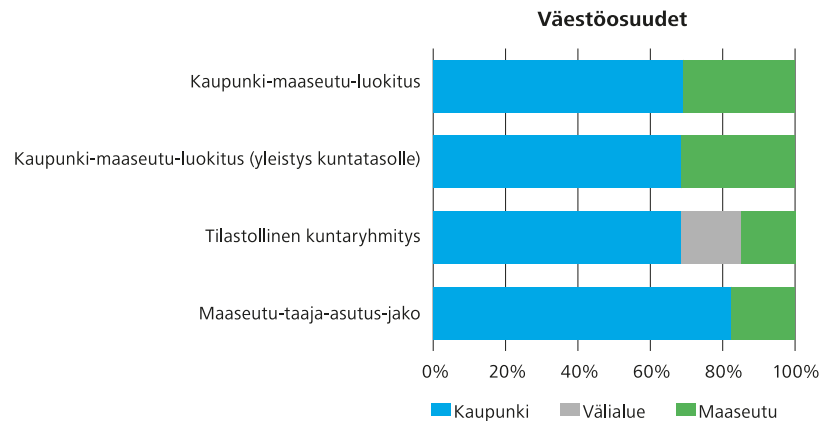
Myös uudessa paikkatietopohjaisessa Kaupunki-maaseutu -luokituksessa kaupunkiväestön osuus on samansuuruinen, vaikka kyse on osittain eri alueilta. Maaseutu-taaja-asutusjaossa taaja-asutusalueilla (vähintään 500 asukkaan taajamat) asuu reilu 80 prosenttia Suomen väestöstä.

Suomi on laaja, harvaan asuttu maa, jonka maa-alasta valtaosa sijoittuu maaseudulle (Kuvio 1). Uudessa paikkatietopohjaisessa alueluokituksessa, jossa kaupungin hallinnollisen alueen sisälle jäävät maaseutumaiset alueet on rajattu kaupunkialueen ulkopuolelle, kaupunkien maa-ala käsittää viitisen prosenttia koko maan 304 000 neliökilometrin maa-alasta.

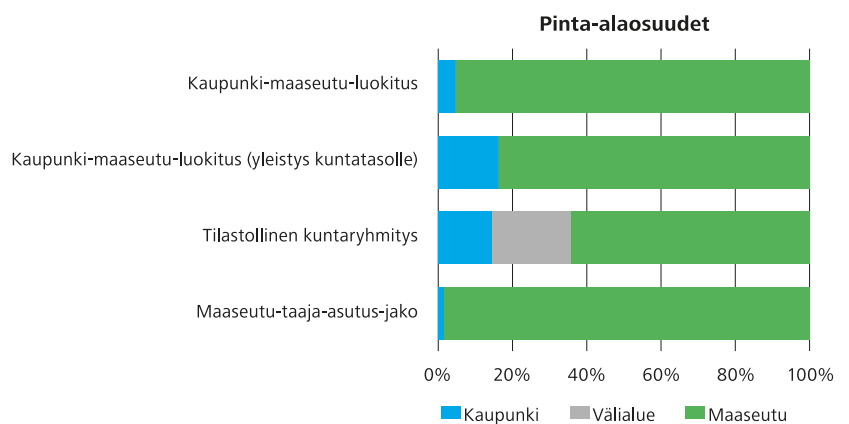
Kuntapohjaisissa alueluokituksissa kaupunkien pinta-alaa kasvattavat kaupungin hallinnollisen alueen sisälle jäävät maaseutumaiset alueet. Taajamaraajauksiin pohjautuvassa aluejaossa vähintään 500 asukkaan taajamat kattavat vain pari prosenttia maan pinta-alasta, ja loput 98 prosenttia on maaseutua.

Sekä väestö- että pinta-alaosuuden osalta uuden kuntapohjaisen alueluokituksen yhdistetty maaseutulokka on suurinpiirtein samansuuruinen kuin tilastollisen kuntaryhmityksen maaseutu- ja välialueuokat yhteensä. Nämä tilastollisen kuntaryhmityksen välialueen kunnat kuuluvatkin lähes kaikki uuden kuntapohjaisen alueluokituksen yhdistettyyn maaseutulokkaan.

Väestö- ja pinta-alaosuudet koko maassa 2012

Kuvio 1a

Kuvio 1b

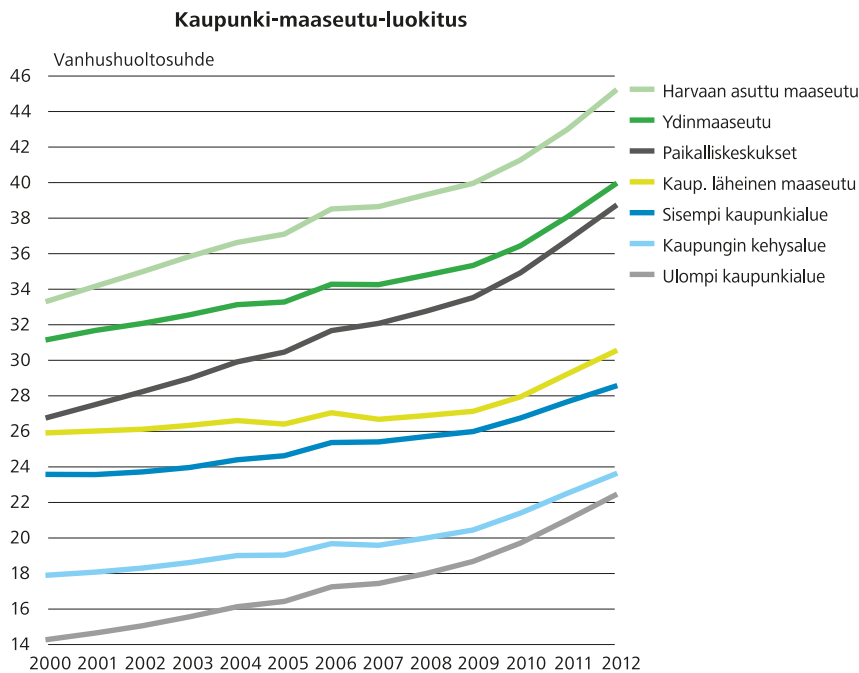
Kuvioiden lähde: Maaseutuindikaattorit. Tilastokeskus

Paikkatietopohjaisessa Kaupunki-maaseutu -luokituksessa kaupunki = sisempi kaupunkialue + ulompi kaupunkialue + kaupungin kehysalue ja maaseutu = paikalliskeskukset + kaupungin läheinen maaseutu + ydinmaaseutu + harvaan asuttu maaseutu.

Kuntatasolle yleistetyssä Kaupunki-maaseutu -luokituksessa maaseutu = kaupungin läheinen maaseutu + ydinmaaseutu + harvaan asuttu maaseutu.

Tilastollisessa kuntaryhmityksessä välialue tarkoittaa taajaan asuttuja kuntia. Maapinta-alaot paitsi maaseutu-taaja-asutusjaossa kokonaispinta-alaot.

Vanhushuoltosuhte koko maassa 2000–2012

Kuvio 2a

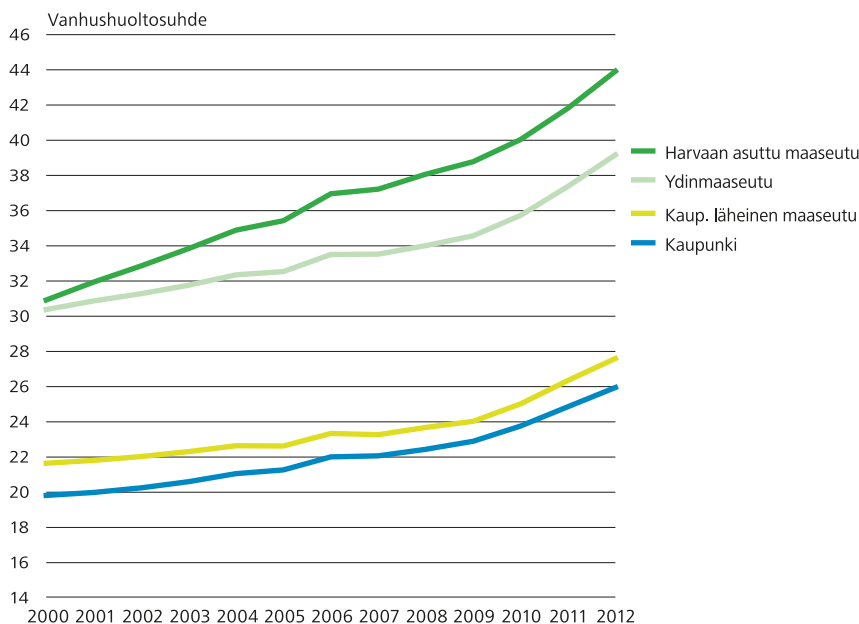
Harvaan asutulla maaseudulla eniten eläkeikäisiä

65 vuotta täyttäneiden määrä kasvoi koko maassa vuoden 2000 lopusta vuoden 2011 loppuun 240 000 henkilöllä. Tällöin 65 vuotta täyttäneitä oli yli miljoona henkilöä eli vajaa 19 prosenttia koko väestöstä. Kuviossa 2 on tarkasteltu vanhushuoltosuhteen kehitystä koko maassa. Kaikkien alueluokitusten kaikissa alueluokissa huoltosuhteen arvot ovat nousseet. Suomen työikäisen väestön määrä on kääntynyt laskuun vuoden 2010 jälkeen, mikä osaltaan heikentää huoltosuhdetta.

Paikkatietopohjaisessa Kaupunki-maaseutu -luokituksessa vanhushuoltosuhteen arvot ovat nousseet jyrkimmin maaseudun paikkalliskeskuksissa ja harvaan asututulla maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla eläkeikäisiä alkaa olla jo lähes puolet työikäisten määrästä. Seitsemään luokkaan perustuva tarkastelu tuo esiin kaupunkien ja maaseudun erilaisten alueiden keskinäiset erot.

Kuvio 2b

Kaupunki-maaseutu-luokitus (yleistys kuntatasolle)

Vanhushuoltosuhte kertoo, kuinka monta 65 vuotta täyttäneitä on sataa työikäistä (15–64-vuotiaat) kohti. Mitä enemmän eläkeikäisiä, sitä suurempi vanhushuoltosuhteen arvo on.

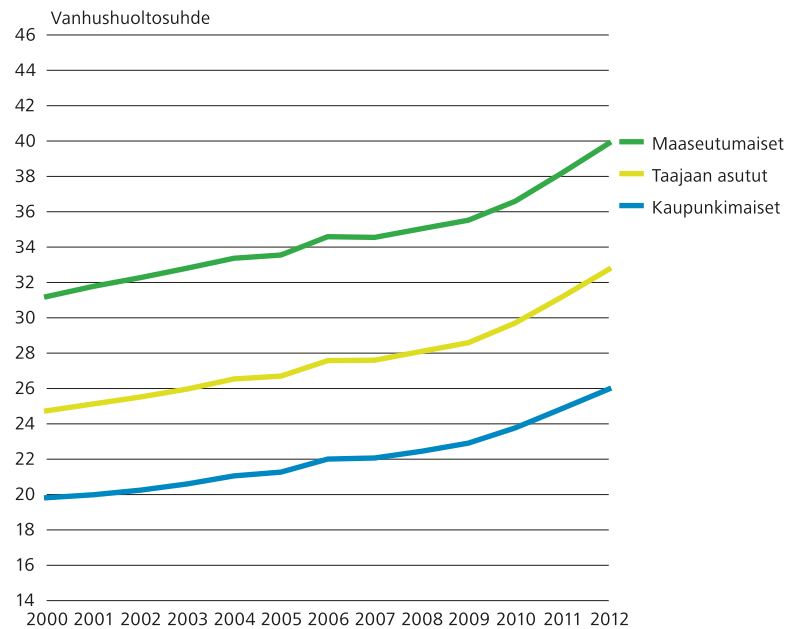
pixhill.com

Suhteellisesti vähiten eläkeikäisiä on ulommilla kaupunkialueilla, eli kaupunkien lähiövyöhykkeellä sekä kehysalueilla. Vanhushuoltosuhteen arvojen jyrkempi nousutrendi harvaan asutun maaseudun osalta näkyy myös Kaupunki-maaseutu -luokituksen yleistyksessä kuntatasolle.

Kaupunkikuntien kehityskulut ovat kummassakin kuntapohjaisessa luokituksessa kutakuinkin yhteneväisiä. Tilastollisessa kuntaryhmityksessä taajaan asuttujen kuntien kehityskäyrä asettuu Kaupunki-maaseutu -luokituksen kuntatason yleistyksen kaupunkien läheisen maaseudun ja ydinmaaseudun puolivälin tienoille.

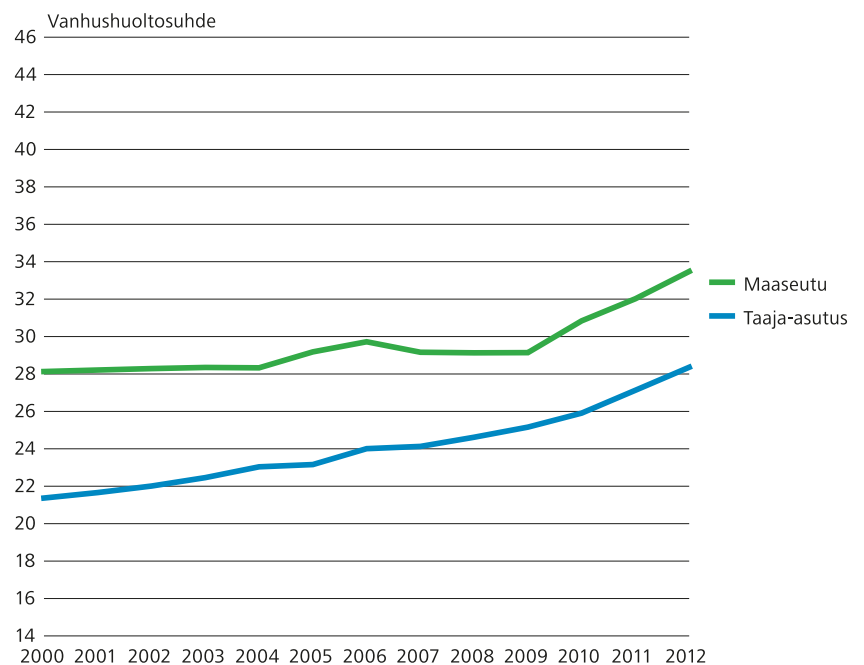
Koko maan tasolla tarkasteltuna väestön ikärakenteen kehityskäyrät poikkeavat luokkien välillä vähiten maaseutu-taaja-asutusjaossa. Tämä kertoo siitä, ettei luokittelu tunnista kaupunki- ja maaseutualueita samalla tavalla kuin muut luokitukset pyrkivät tekemään. Vähintään 500 asukkaan taajamia, pienempiä taajamia ja haja-asutusaluetta on sekä kaupunki- että maaseutualueilla.

Tilastollinen kuntaryhmitys

Kuvio 2c

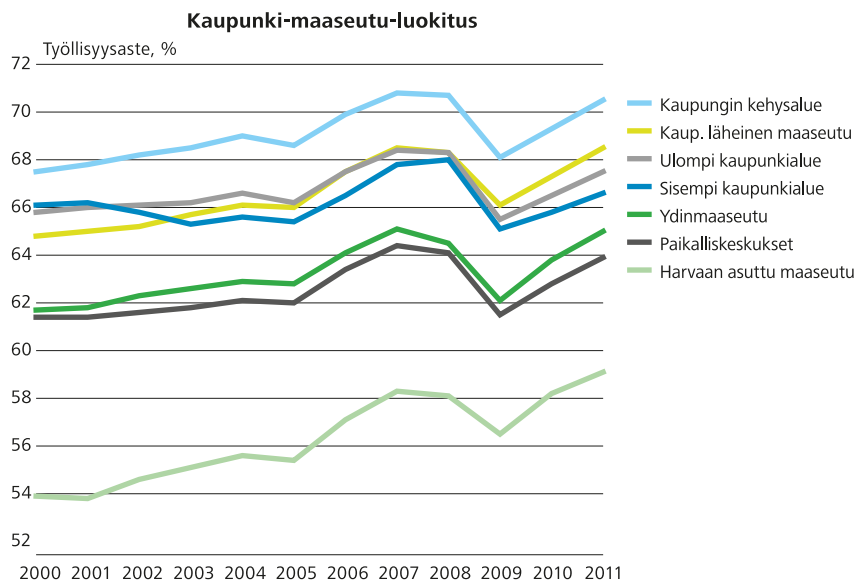
Maaseutu-taaja-asutus-jako

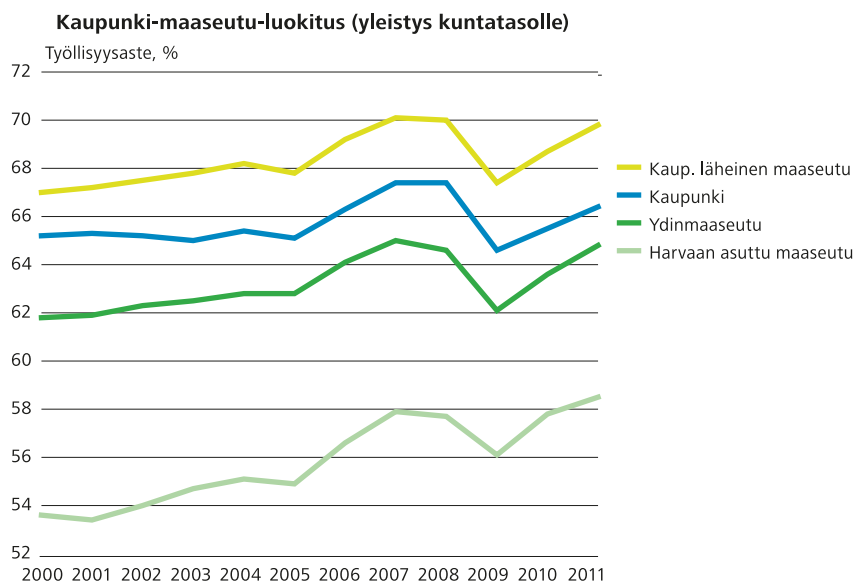
Kuvioiden lähde: Maaseutuindikaattorit. Tilastokeskus

Kuvio 2d

Työllisyysaste koko maassa 2000–2012

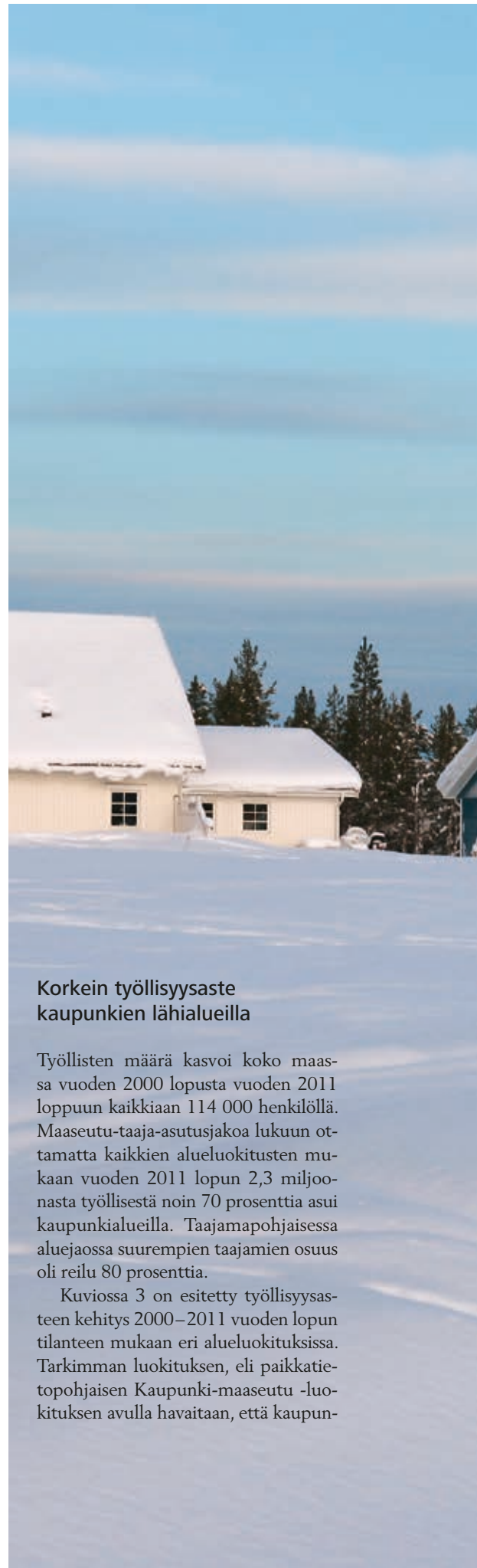

Kuvio 3a

Kuvio 3b

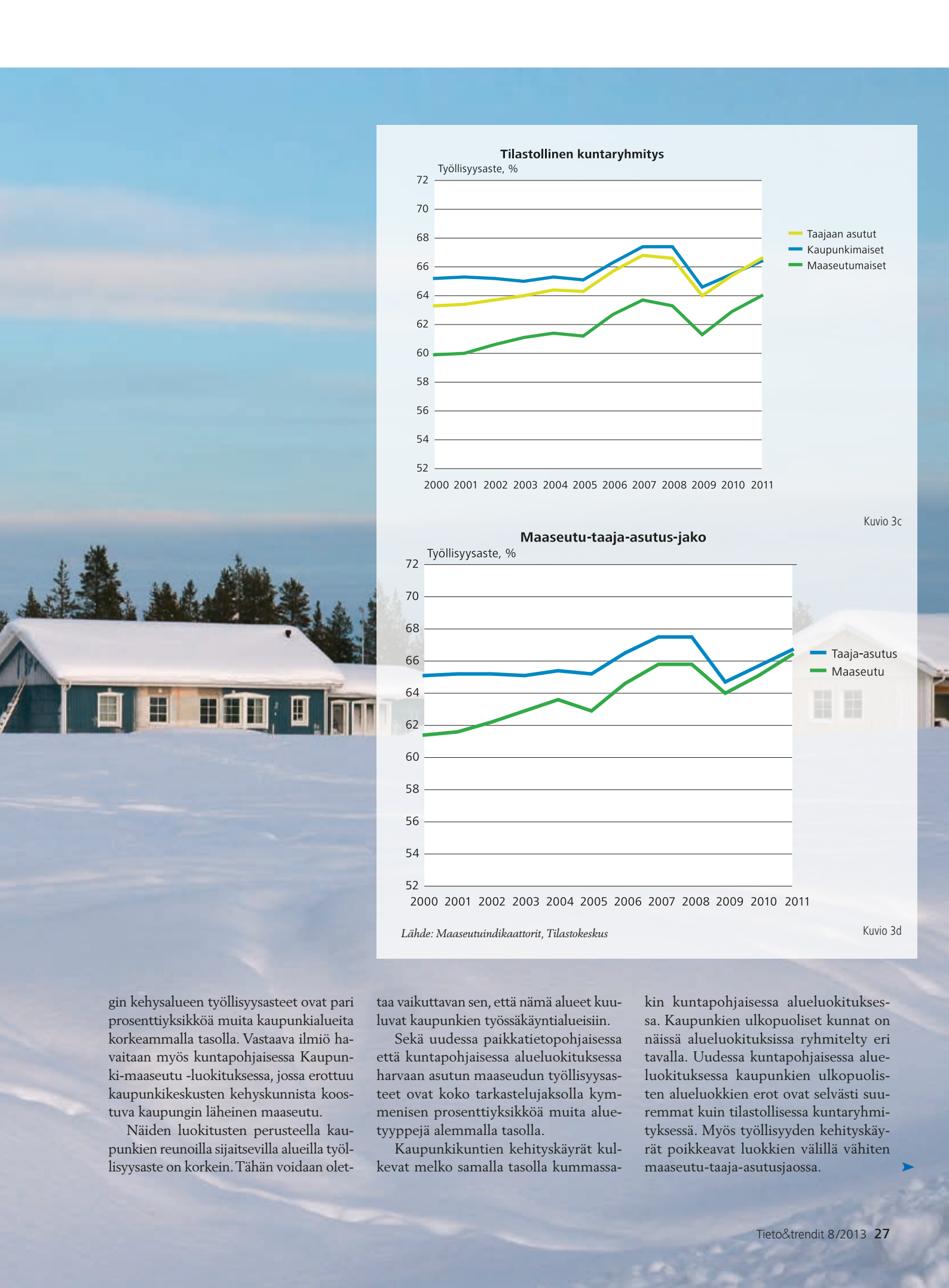
Työllisyysaste kertoo työllisten prosenttiosuuden samanikäisestä väestöstä. Virallinen työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä. Työeläkelain muutoksen takia vuoden 2005 tiedoista lähtien työllisiksi ovat tilastoituneet pääasiassa vain 18 vuotta täyttäneet henkilöt. Vuoden 2008 jälkeisen taloudellisen taantuman vaikutus kohdistui kaikille alueille, mikä näkyy kaikkien kuvaajakäyrien notkahduksena.

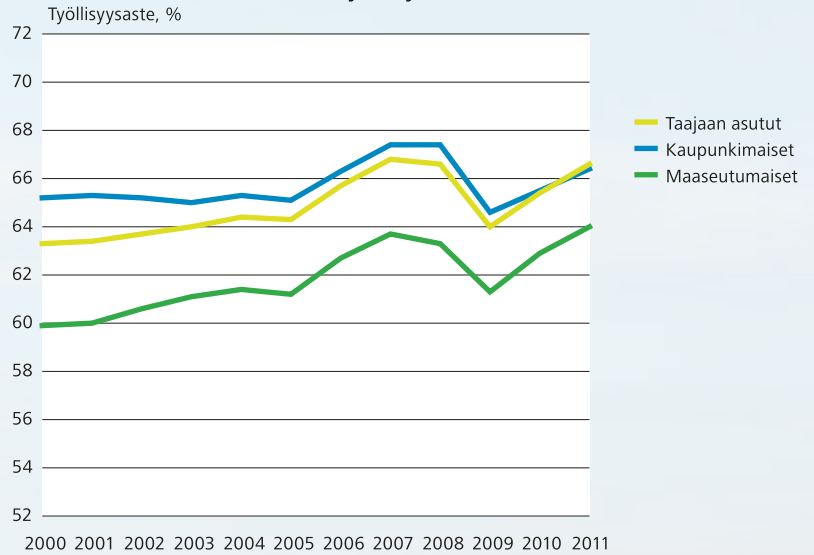
Korkein työllisyysaste kaupunkien lähialueilla

Työllisten määrä kasvoi koko maassa vuoden 2000 lopusta vuoden 2011 loppuun kaikkiaan 114 000 henkilöllä. Maaseutu-taaja-asutusjakoa lukuun ottamatta kaikkien alueluokitusten mukaan vuoden 2011 lopun 2,3 miljoonasta työllisestä noin 70 prosenttia asui kaupunkialueilla. Taajamapohjaisessa aluejaossa suurempien taajamien osuus oli reilu 80 prosenttia.

Kuviossa 3 on esitetty työllisyysasteen kehitys 2000–2011 vuoden lopun tilanteen mukaan eri alueluokituksissa. Tarkimman luokituksen, eli paikkatopohjaisen Kaupunki-maaseutu -luokituksen avulla havaitaan, että kaupun-

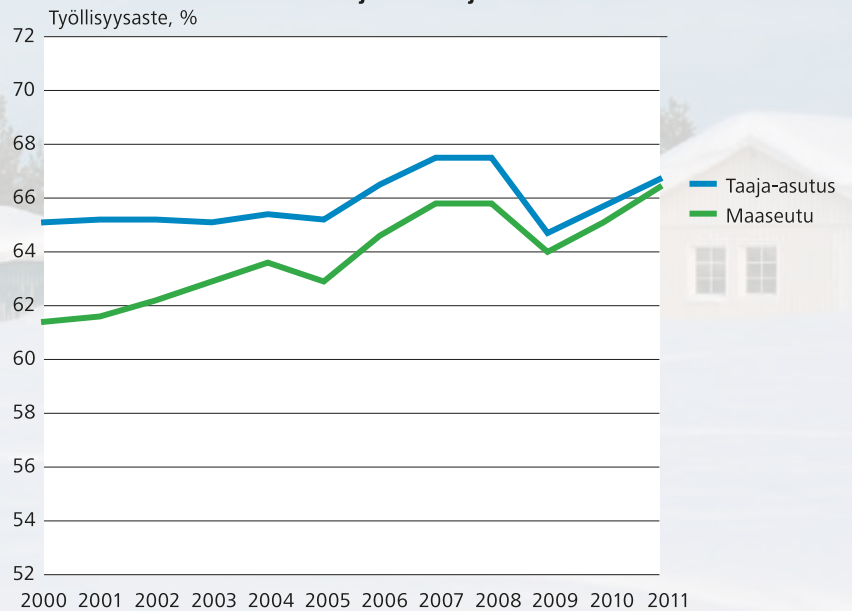

Tilastollinen kuntaryhmitys

Kuvio 3c

Maaseutu-taaja-asutus-jako

Kuvio 3d

Lähde: Maaseutuindikaattorit, Tilastokeskus

gin kehysalueen työllisyysasteet ovat pari prosenttiyksikköä muita kaupunkialueita korkeammalla tasolla. Vastaava ilmiö havaitaan myös kuntapohjaisessa Kaupunki-maaseutu -luokituksessa, jossa erottuu kaupunkikeskusten kehyskunnista koostuva kaupungin läheinen maaseutu.

Näiden luokitusten perusteella kaupunkien reunoilla sijaitsevilla alueilla työllisyysaste on korkein. Tähän voidaan olet-

taa vaikuttavan sen, että nämä alueet kuuluvat kaupunkien työssäkäyntialueisiin.

Sekä uudessa paikkatietopohjaisessa että kuntapohjaisessa alueluokituksessa harvaan asutun maaseudun työllisyysasteet ovat koko tarkastelujaksolla kymmenisen prosenttiyksikköä muita aluetyppejä alemmalla tasolla.

Kaupunkikuntien kehityskäyrät kulkevat melko samalla tasolla kummassa-

kin kuntapohjaisessa alueluokituksessa. Kaupunkien ulkopuoliset kunnat on näissä alueluokituksissa ryhmitelty eritavalla. Uudessa kuntapohjaisessa alueluokituksessa kaupunkien ulkopuolisten alueluokkien erot ovat selvästi suuremmat kuin tilastollisessa kuntaryhmityksessä. Myös työllisyyden kehityskäyrät poikkeavat luokkien välillä vähiten maaseutu-taaja-asutusjaossa.

Eri luokitukset piirtävät erilaisen kuvan alueiden kehityksestä

Väestön ikärakenteen ja työllisyyden kehityksen päätrendit näkyvät kaikissa alueluokituksissa samansuuntaisina riippumatta siitä, mihin kaupungin ja maaseudun välinen raja on vedetty. Eri alueluokitusten kaupunki- ja maaseutuluokissa kehitys näkyy kuitenkin erilaisena riippuen luokituskriteereistä.

Paikkatietopohjainen Kaupunki-maaseutu -luokitus ja sen yleistyksen kuntatasolle perustuvat laajaan joukkoon alueiden ominaispiirteitä. Muuttujilla tehdyt aikasarjatarkastelut osoittavat erityisesti keskusetaisyyden vaikutuksen muuttujiin. Tilastollinen kuntaryhmitus ja taaja-asutusmaaseutu -jako pohjautuvat taajamarajauksiin. Keskusetaisyyden vaikutusta muuttujiin ei havaita näissä alueluokituksissa.

Paikkatietopohjainen Kaupunki-maaseutu -luokitus on monivaiheisella menetelmällä laadittu alueluokitus, jossa kriteereinä on käytetty useita fyysisiä ja toiminnallista rakennetta kuvaavia muuttujia. Luokitus on riippumaton hallinnollisista rajoista. Tällä luokituksella päästään tarkimpaan tulkintaan, sillä se jakaa alueita useampaan luokkaan, joiden välillä on selvästi havaittavia eroja tarkasteltujen muuttujien kohdalla.

Kuntapohjaisessa Kaupunki-maaseutu -luokituksessa ei päästä yhtä tarkkaan tulkintaan, koska luokitus on sovitettu hallinnollisiin kuntarajoihin. Näin esimerkiksi kuntien sisällä kaikki erilaisiksi tulkitut alueet luokituvat kunnan vallitsevan luokan mukaan. Kuntatasolle yleistettäessä tapahtuu siirtymiä sekä kaupungin että maaseudun suuntaan, joten valtakunnallisissa kokonaistarkasteluissa erot eivät välttämättä muodostu merkittävän suuriksi. Kuntapohjaista luokittelua tarvitaan, koska on paljon tilastoaineistoja, joista tietoja ei saada kuntaa tarkemmalla alueella.

Tilastollisen kuntaryhmituksen määrittelykriteerit pohjautuvat fyysiseen

Lehtikuva Oy

asutusrakenteeseen (kunnan suurimman taajaman koko ja kunnan taajamaväestön osuus). Tilastollisen kuntaryhmitteilyn määrittelykriteerit ovat yksiselitteiset ja selkeät. Se toimii yleistasolla kuntien yhdyskuntarakenteellisenä tyypittelynä. Se ei kuitenkaan huomioi kunnan sijaintia suhteessa kaupunkiin tai toiminnallisia tekijöitä kuten työssäkäyntiä. Välihuokkaa taajaan asutut kunnat ei saa suoraa vastinparia uudesta kunnittaisesta alueluokituksista, koska siinä toiminnallisuus on niin voimakas luokittelukriteeri.

Kaupunkien ulkopuoliset kunnat luokituvat eri tavalla

Kuntapohjaisia luokituksia vertailtaessa kaupunkikunnat ovat pääsääntöisesti samoja. Tämä näkyy myös kaupunkikuntien kehitystrendien samankaltaisuutena. Sen sijaan kaupunkien ulkopuoliset kunnat luokituvat eri tavalla. Tilastollisen kuntaryhmituksen taajaan asutut kunnat kuuluvat kolmea kuntaa (Lieto, Naantali ja Ulvila) lukuun ottamatta kaikki johonkin uuden kuntapohjai-

Paikkatietopohjaisella luokituksella päästään tarkimpaan tulkintaan.

sen alueluokituksen kolmesta maaseutuluokasta. Määritelmällisesti luokitus ei edes yritä luokitella taajaan asuttuja kuntia kaupunkiin tai maaseutuun, vaan ne muodostavat oman väliluokan.

Koko maan tasolla tarkasteltuna väestön ikärakenteen ja työllisyyden kehityskäyrien alueelliset erot hahmottuvat heikoimmin maaseutu-taaja-asutusjaossa. Luokitus tunnistaa vain fyysisen asutusrakenteen. Lisäksi taajaan asutun alueen kynnyks on niin matala, että mukaan tulee runsaasti alueita, jotka muissa alue-

luokituksissa tulkitaan maaseutualueiksi. Vähintään 500 asukkaan taajamiin lukeutuvat sekä suuret kaupunkikeskukset että pienemmät maaseudun asutuskeskukset.

Monissa ilmiöissä harvaanasuttu maaseutu on valtakunnallisesti toinen ääripää ja kaupungin läheinen maaseutu tai kehysalue toinen, joten yhteenlaskettuna näiden alueiden eroista ei saada informaatiota. Hallinnollisista rajoista riippumaton taajamarajauksiin pohjautuva aluejako kuitenkin rajaa ja tunnistaa alueita melko tarkasti paikallistasolla. ■

Yrjö Paltila toimii erikoissuunnittelijana Tilastokeskuksen väestö- ja elinolotilastotyksikössä ja Ville Helminen tutkijana Suomen ympäristökeskuksen rakennetun ympäristön yksikössä.

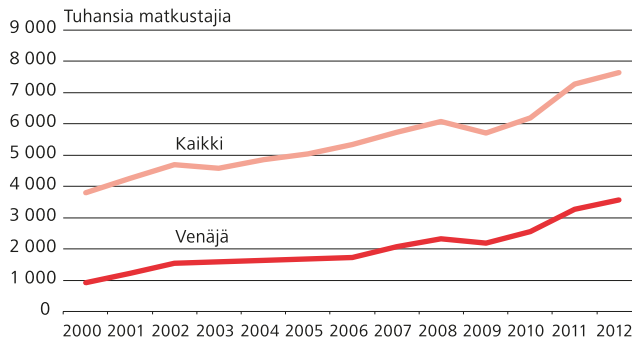
Jyrki Krzywacki ja Kaisa Saarenmaa

Venäläisturismi selittää valtaosan matkailun kasvusta

Ulkomaisten matkailijoiden matkustajaliikenne Suomeen on lähes kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Erityisesti venäläisten matkailu on lisääntynyt tuntuvasti. Tilastokeskuksen toteuttaman Rajahaastattelututkimuksen mukaan yhä useammat ovat Suomessa lomamatkalla.

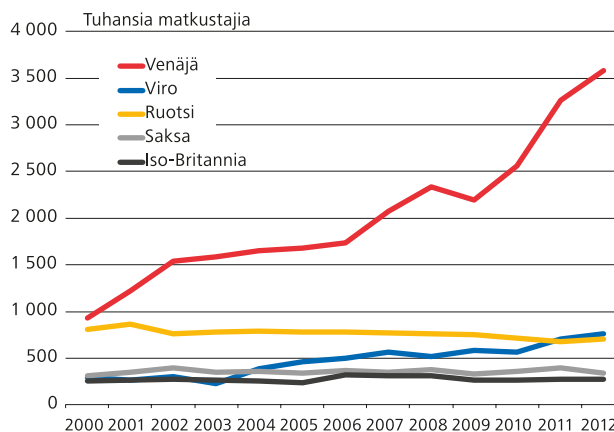

Suomessa vuosina 2000–2012 käyneet ulkomaiset matkustajat

Kuvio 1

Suomessa vuosina 2000–2012 käyneet ulkomaiset matkustajat asuinmaan mukaan

Kuvioiden lähde: Rajahaastattelututkimus 2000–2012. Tilastokeskus

Kuvio 2

Matkustajaliikenne Suomeen on lähes kaksinkertaistunut 2000-luvulla (Kuvio 1). Maailmantalouden taantumun seurauksena matkustajamäärät laskivat hiukan vuonna 2009, mutta notkahduksesta toivuttiin pian. Vuosina 2010–2012 ulkomaisia matkailijoita on käynyt Suomessa enemmän kuin koskaan ennen.

Erityisesti venäläisten matkustus Suomeen on lisääntynyt tuntuvasti. Venäläisturismi selittääkin valtaosan koko matkailijaliikenteen kasvusta (Kuvio 2). Muista Suomen kannalta merkittävistä matkailumaista kuten Ruotsista, Saksasta ja Iso-Britanniasta tulleiden matkaili-

joiden määrät ovat pysyneet verrattain samalla tasolla viimeisen reilun vuosikymmenen aikana. Virolaisten matkustajaliikenne on sen sijaan selvästi lisääntynyt, mitä selittää työmatkaliikenteen ja siihen kytkeytyvän tilapäistyöskentelyn voimakas kasvu vuoden 2004 jälkeen. (Kuvio 2; ks. myös Krzywacki & Saarenmaa 2013.)

Euroopan unionin alueelta (EU27) suuntautuva matkustajaliikenne on kokonaismäärältään pysynyt verrattain samankaltaisena viimeisen vuosikymmenen aikana, kun taas venäläismatkustajien määrä on kasvanut selvästi. Muualta maailmasta tulleiden matkailijoiden

Rajahaastattelututkimus 1997–2012

Tieto Suomeen kohdistuvista kansainvälisistä matkustajavirroista saatiin Tilastokeskuksen toteuttamasta Rajahaastattelututkimuksesta vuosina 1997–2012. Rajahaastattelututkimuksen päätavoitteena oli selvittää, kuinka paljon ulkomaisia matkustajia Suomessa käy. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin eräitä perustietoja matkailijoista (mm. asuinmaa, kansalaisuus, käynnin pääsyy, oleskelun kesto, mahdollinen majoitusmuoto, rahankäyttö Suomessa ja matkaan liittyvät etukäteismaksut).

Rajahaastattelututkimuksen tilaaja ja yksi rahoittaja oli Matkailun edistämiskeskus, taustavaikuttajanaan työvoima- ja elinkeinoministeriö. Tutkimuksen toteutti Tilastokeskuksen haastattelu- ja tutkimuspalvelut -yksikkö.

Tilastokeskuksessa kehitetään paraikaa uutta menetelmää matkailutulolujen laskemiseksi. Jatkossa matkailutulot arvioidaan yhdistelemällä eri aineistoja (mm. majoitustilastotietoja, passintarkastustilastoja, haastatteluaineistoja). Muutamien aineistojen käyttömahdollisuuksien tarkastelu on kesken (mm. matkapuhelinpaikannukseen pohjaavat tiedot ja maksukorttitapahtumiin liittyvät tiedot).

Maija Metsä-Pauri

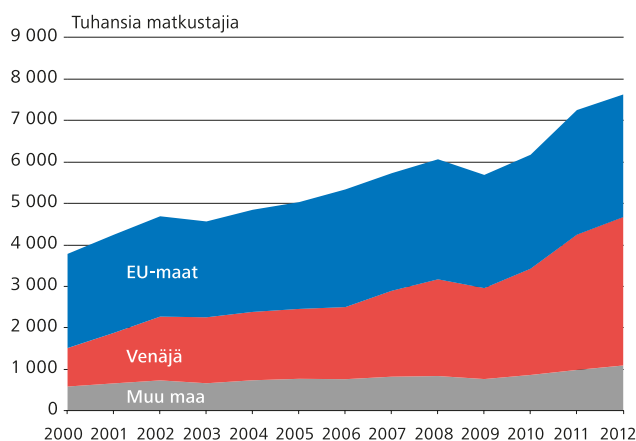

Suomessa vuosina 2000–2012 käyneet ulkomaiset matkustajat asuinmaan mukaan. Osuus kaikista matkustajista, %

Asuinalue ja asuinmaa	Prosenttiosuus vuosittain												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Venäjä	24	29	33	35	34	33	33	36	38	38	41	45	47
EU-maat yhteensä	60	56	52	51	51	51	53	49	48	48	45	41	39
Viro	8	6	6	5	8	9	9	10	9	10	9	10	10
Ruotsi	21	20	16	17	16	16	15	13	13	13	12	9	9
Saksa	8	8	8	8	7	7	7	6	6	6	6	6	4
Iso-Britannia	7	6	6	6	5	5	6	5	5	5	4	4	4

Lähde: Rajahaastattelut

Suomessa vuosina 2000–2012 käyneet ulkomaiset matkustajat asuinalueen mukaan

Kuvio 3

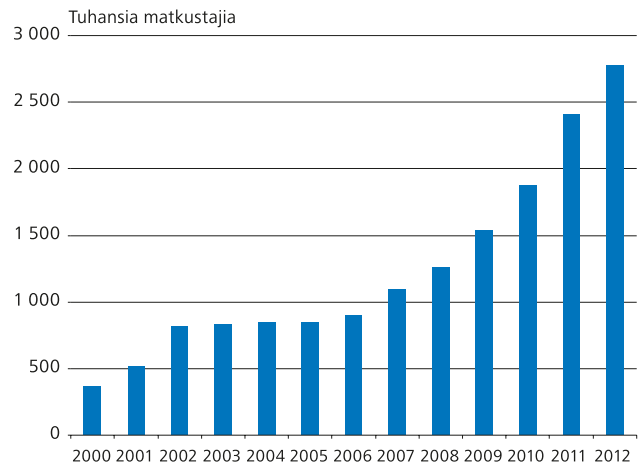
määrä on niin ikään pysytellyt samalla tasolla (Kuvio 3).

Vuonna 2000 venäläismatkailijoiden osuus Suomeen kohdistuvasta matkustajaliikenteestä oli vajaa neljännes ja EU27-maista suuntautuvan matkustajaliikenteen osuus 60 prosenttia. Vuonna 2012 Venäjältä tulleiden matkailijoiden osuus kaikesta ulkomaalaisten matkustajaliikenteestä oli kasvanut 47 prosenttiin ja EU27-maista suuntautuneen matkustajaliikenteen osuus pienentynyt 39 prosenttiin. Muualta maailmasta tulleiden osuus on pysytellyt noin 15 prosentissa koko tarkasteluajanjakson ajan. (Taulukko; Kuvio 3).

Varsinkin Ruotsista suuntautuvan matkustusliikenteen merkitys on vähentynyt, vaikka määrissä ei olekaan tapahtunut suuria muutoksia (Taulukko; Kuvio 2).

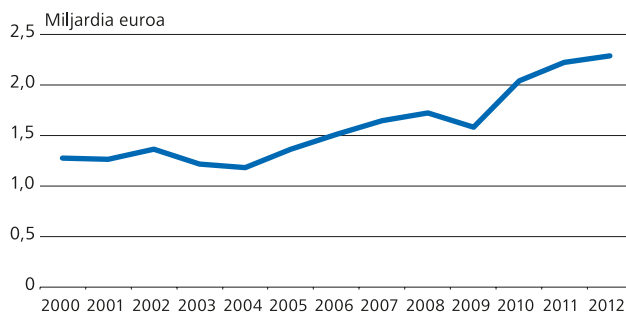
Eniten rahaa käyttävät venäläismatkailijat, jotka ovat Suomessa tyypillisesti ostosmatkalla.

Suomessa vuosina 2000–2012 käyneet Venäjällä asuvat vapaa-ajan matkailijat

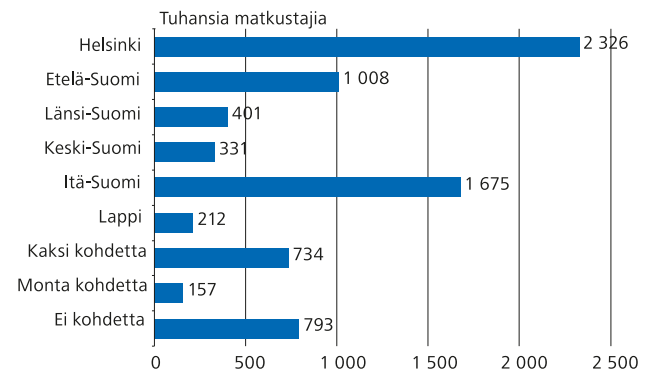
Kuvio 4

Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa vuosina 2000–2012

Kuvio 5

Ulkomaisten matkailijoiden pääasiallinen matkakohde Suomessa vuonna 2012

Taulukon ja kuvioiden lähde: Rajahaastattelututkimus 2000–2012. Tilastokeskus

Kuvio 6

Mikä Suomeen vetää?

Rajahaastattelututkimuksen mukaan yhä useampi matkustaja on Suomessa lomamatkalla. Kun vuonna 2000 lomamatkalaisia oli 38 prosenttia kaikista matkustajista, oli heitä vuonna 2012 jopa 55 prosenttia matkustajista. Työmatkojen osuus on vastaavasti vähentynyt ja sukulais- ja tuttavavierailujen osuus pysynyt melko samana.

Isoin muutos tapahtui talouden taantumayhteydessä vuonna 2009: vielä vuonna 2008 lomamatkalaisten osuus oli 43 prosenttia, mutta vuonna 2009 lomamatkalaisia oli jo puolet kaikista matkustajista.

Lomamatkailun kasvua selittää paljolti venäläisturismien huikea lisääntyminen (Kuvio 4). Esimerkiksi vuonna

2000 venäläisiä vapaa-ajan matkustajia vieraili Suomessa noin 370 000 ja vuonna 2012 heitä kävi seitsenkertainen määrä eli noin 2,8 miljoonaa turistia.

Matkailijat tuovat Suomeen yli 2 miljardia euroa vuodessa

Ulkomaisten matkustajien Suomeen vuosittain tuomat rahamäärät ovat kasvaneet noin miljardilla eurolla 2000-luvun aikana (Kuvio 5). Vuonna 2000 ulkomaiset matkailijat toivat Suomeen 1,28 miljardia euroa ja vuonna 2012 jo 2,29 miljardia euroa.

Euroalueelta tulevat matkustajat käyttivät vuonna 2012 päivää kohden vähemmän rahaa kuin edellisellä vuonna. Euro-

alueen ulkopuolelta tulevat sen sijaan kulluttivat yhtä paljon tai enemmänkin kuin edellisellä vuonna.

Eniten rahaa käyttävät venäläismatkailijat, jotka ovat Suomessa tyypillisesti ostosmatkalla. Vuonna 2012 Euroopan unionin alueelta tuleva matkustaja käytti päivässä ostoksiin keskimäärin 10 euroa, Euroopan ulkopuolelta tuleva keskimäärin 20 euroa päivässä ja venäläismatkustaja keskimäärin 92 euroa päivässä.

Kaikkiaan EU-maista tuleva matkustaja käytti Suomen matkallaan keskimäärin 39 euroa, kun taas venäläismatkustajalta rahaa kului kolminkertaisesti eli keskimäärin 120 euroa. Venäläinen päiväkävijä käytti Suomen matkallaan keskimäärin jopa 190 euroa.

Matkailulla huomattava merkitys Suomen kansantaloudelle

- *Matkailuun* käytettiin Suomessa vuonna 2012 noin 15 miljardia euroa. Summa sisältää suomalaisten ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusmenot Suomessa. Ulkomaisten matkailijoiden osuus matkailun kokonaiskulutuksesta oli 29 prosenttia. Matkailun aikaansaama arvonlisäys eli jalostusarvo vuonna 2012 oli lähes 5 miljardia euroa eli kolme prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Muiden toimialojen arvonlisäykseen verrattuna matkailun arvonlisäys oli suurempi kuin elintarviketeollisuuden, yli kaksi kertaa niin suuri kuin maatalouden ja moninkertainen verrattuna peliteollisuuteen.
- *Matkustustase* kuvaa kansainvälisten matkailutulojen ja -menojen suhdetta. Vuonna 2012 Suomen matkustustulot olivat 3,0 miljardia euroa ja matkustusmenot 3,8 miljardia euroa. Matkustustase oli siten negatiivinen 785 miljoonaa euroa. Matkustustaseen kokonaistulot on arvioitu pitkälti Tilastokeskuksen toteuttaman Rajahaastattelututkimuksen perusteella, mutta matkustustaseen matkailutulot ovat kuitenkin laajempi kokonaisuus kuin Rajahaastattelututkimus.
- *Matkailutilinpidossa* (ent. matkailun satelliittitilinpito, Tourism Satellite Account TSA) lasketaan matkailun taloudellinen merkitys koko kansantaloudelle. Tilinpito perustuu kansainvälisesti sovituihin standardeihin ja eri maiden tilinpidot ovat vertailukelpoisia keskenään. Viimeisimmät matkailutilinpidon tilastot ovat vuodelta 2007. Matkailutilinpito on johdettu tilasto, jonka laadinnassa käytetään useita Tilastokeskuksen ja muiden laajien tuottamia tilastoaineistoja.
- Matkailun tilinpidon mukaan vuonna 2007 *matkailualan laskennallinen kokonaistyöllisyys* oli noin 64 000 henkilöä, työllisten lukumäärän ollessa 130 500 henkilöä. Luvussa ovat kokonaisuudessaan mukana ravitsemis- ja majoitustoimialojen sekä matkatoimistojen ja vastaavien koko- tai osa-aikaiset ympärivuotiset työpaikat. Muista toimialoista mukaan on laskettu erityisesti matkailua palvelevan toiminnan työpaikat.
- Matkailu työllistää erityisesti nuoria. Majoitus- ja ravitsemisalan työvoiman määrä on kasvanut 37 prosenttia vuosina 1995–2010. Alalle odotetaan kymmeniä tuhansia uusia työpaikkoja vuoteen 2020 mennessä.

Lähteet: Matkailun edistämiskeskus; Tilastokeskus.

Perinteistä turismia vai mutkatonta rajankäyntiä?

Vuonna 2012 ulkomaisilta matkustajilta kysyttiin, missäpäin Suomea he olivat matkailleet (Kuvio 6). Helsinki oli ylivoimaisesti suosituin matkakohde (33 % kaikista matkailijoista). Toiseksi suosituimmat matkakohteet olivat Itä-Suomessa (22 %) ja kolmanneksi suosituimmat Etelä-Suomessa (13 %).

Helsinki profiloitui erityisesti työmatkakohteena: puolet kaikista työmatkalaisista matkusti Helsinkiin. Helsinkiin tultiin myös tapaamaan ystäviä tai sukulaisia (33 % tuttava- tai sukulaisvierailulla olevista matkailijoista).

Venäläisturismin suuresta merkityksestä Itä-Suomen matkailulle kertoo se, että Itä-Suomi on Helsinkiä merkittävämpi kohde vapaa-ajan matkailijoille: 36 prosenttia kaikista lomamatkailijoista matkasi Itä-Suomeen ja vain 28 prosenttia Helsinkiin!

Muualla Suomessa ei päästä lähellekään näitä lukuja. Esimerkiksi Lappiin suuntautui vain viisi prosenttia kaikesta vapaa-ajan matkailusta. Tästä huolimatta matkailu on paikallisesti merkittävä elinkeino.

Toisaalta voi kysyä, puhutaanko olenkaan samoista ilmiöistä. Pääkaupunkiseudun ja Itä-Suomen matkailuluvuisa on osittain kyse rajat ylittävän työs-

kentelyn ja kuluttamisen ilmiöistä – ei niinkään perinteistä turismista. Rajat ylittävä tilapäistyöskentely ja ostoskäyttäytyminen ovat 2000-luvun megatrendejä, joiden seuraaminen asettaa jatkosakin haasteita tilastoinnille.

Kasvun mahdollisuudet EU:n ulkopuolella

EU-alueelta Suomeen suuntautuva matkustajaliikenne ei ole kasvanut samoissa määrin kuin venäläisturismi, muttei se ole vielä toistaiseksi hiipunutkaan. Vaikuttaa siltä, että taantumasta huolimatta eurooppalaiset haluavat matkustella – tai vaihtoehtoisesti joutuvat matkustamaan työn ja toimeentulon perässä.

Rajahaastattelututkimuksenkin tulosten valossa näyttäisi kuitenkin siltä, että kasvun mahdollisuudet ovat muualla maailmassa. Esimerkiksi Pekka Sutela kirjoittaa ”Ruplan maa” kirjassaan (2012), että 70 prosenttia venäläisistä ei vielä ole vierailut ulkomailla, ja vain seitsemän prosenttia käy ulkomailla vuosittain. ■

Jyrki Krzywacki työskentelee yliaktuaarina Tilastokeskuksen tiedonhankintayksikössä ja Kaisa Saarenmaa toimittajana Tilastokeskuksen väestö- ja elinolo-tilastot-yksikössä.

Asiantuntijalausannon artikkeliin antoivat tilastopäällikkö Juha-Pekka Kontinen (matkailutilinpito) ja yliaktuaari Jukka Partanen (matkailutilastot) Tilastokeskuksen yritystilastoista.

Lähteet:

Krzywacki, Jyrki & Saarenmaa, Kaisa: Suomessa työskentelee jo lähes 60 000 vierastyöläistä. Hyvinvointikatsaus 3/2013.

Matkailun edistämiskeskus. Matkailulla on suuri merkitys Suomen kansantaloudelle. <http://www.mek.fi/tutkimukset-ja-tilastot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/>

Sutela Pekka 2012. Ruplan maa. Kuinka Venäjältä tuli normaali talous. Helsinki: Siltala. Tilastokeskus. Rajahaastattelututkimuksen vuosiraportit 1997–2012.

Tilastokeskus kouluttaa

Alkuvuoden 2014 kurssit

Kansainvälisen tilastotiedon lähteet 21.1.2014

Kurssilla tarkastellaan internetistä löytyviä tilastotietoja, tilastollisia verkkopalveluita ja tietokantoja. Opit kurssilla, mistä ja miten löydät ulkomaisia tilastotietoja eri tiedonhakatavoin.

Tilastolliset peruskäsitteet – käytännönläheinen kertauskurssi 4.2.2014

Kurssilla käsitellään tilastojen peruskäsitteitä ja tarkastellaan tilastollisia tunnuslukuja yhteiskuntatilastojen pohjalta sekä perehdytään tilastollisen tutkimuksen eri menetelmiin, kuten otanta ja estimointi.

Miten käytän ja lasken indeksejä 11.2.2014

Kurssilla perehdytään indeksien perusteisiin, muodostamistapaan ja käyttöön. Tutuiksi tulevat myös indekseillä laskemisen periaatteet ja oikean indeksin valinta oikeaan tilanteeseen.

Korrelaatio ja tilastollinen riippuvuus 13.3.2014

Kurssilla opitaan korrelaatioanalyysin perusteita, tilastollisen riippuvuuden testaamista, tilastollisen päättelyn menetelmiä sekä niiden yleisiä oletuksia ja rajoituksia.

Kotimaisen tilastotiedon lähteet 1.4.2014

Kurssilla tarkastellaan internetistä löytyviä tilastotietoja, tilastollisia verkkopalveluita ja tietokantoja. Opit kurssilla, mistä ja miten löydät luotettavia kotimaisia tilastotietoja eri tiedonhakatavoin.

Suhdannekehityksen herät tietolähteet 22.5.2014

Kurssilla perehdytään Suomen kansantalouden kehitykseen ja siihen, mitä tuoreimmat tilastot kertovat talouden viimeaikaisista muutoksista eri toimialoilla. Kurssi antaa myös tietoa tilastollisista menetelmistä, joilla tilastoaineistosta pyritään tunnistamaan talouden syklisyyden eri vaiheita ja erityisesti talouden taitekohtia.

Kurssit järjestetään Tilastokeskuksessa osoitteessa

Työpajankatu 13, 00580 Helsinki

Kurssien ohjelmat ja hintatiedot päivittyvät kotisivuillamme:

tilastokeskus.fi/koulutuspalvelut

Lisätietoja: koulutuspalvelut@tilastokeskus.fi

puh. (09) 1734 2345 tai 1734 3681

pixtill.com

*Hyvää Joulua ja
Uutta Vuotta
2014*

*Perustietoja tilastoista
ja niiden käyttömahdollisuuksista –*

*Tutustu Tilastokouluun
tilastokoulu.stat.fi*

Aku Alanen

Kriisi on syönyt kulttuurin harrastusta Euroopassa

Naapurimaiden kulttuuria ei seurata kovinkaan aktiivisesti etenkin isoissa EU-maissa, kertoo EU-kansalaisille tehty kulttuuribarometri. Pohjoismaissa kulttuuriharrastus on vireintä, suomalaiset jäävät kuitenkin naapureista jälkeen.

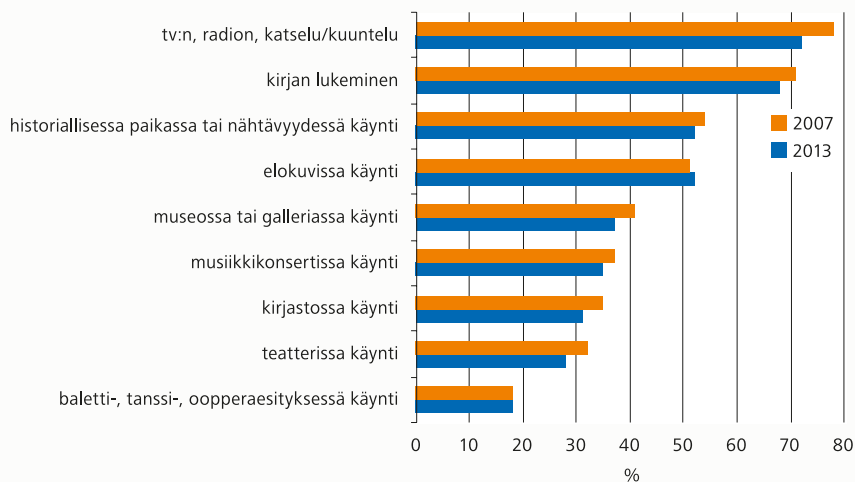
Keväällä 2013 tehtiin kaikissa EU-maissa Eurobarometri-kysely kansalaisten kulttuurisesta osallistumisesta sekä kuluttajina että harrastajina. Edellinen kysely tehtiin vuonna 2007. Kyselyssä haluttiin tietää, kuinka usein vastaaja oli viimeisten 12 kuukau-

den aikana seurannut kulttuurisia tilaisuuksia tai muuta tarjontaa ja myös itse osallistunut aktiivisesti johonkin kulttuuriseen toimintaan.

Taloudelliset vaikeudet ovat jättäneet jälkensä myös kulttuuriseen osallistumiseen. Erityisesti tämä näkyy Etelä- ja Itä-

Kulttuurin harrastaminen, kaikki EU-maat keskimäärin

Lähde: Eurobarometri

Kuvio 1

Harrastanut vähintään kerran viimeisten 12 kuukauden aikana, % vastaajista

	EU	Ruotsi	Tanska	Suomi	Hollanti
tv:n/radion katselu/kuuntelu	72	89	86	75	84
kirjan lukeminen	68	90	82	75	86
elokuviissa käynti	52	74	76	50	70
historiallisessa paikassa tai nähtävyydessä käynti	52	79	73	47	71
museossa tai galleriassa käynti	37	76	62	40	60
musiikkikonsertissa käynti	35	61	60	47	51
kirjastossa käynti	31	74	63	66	45
teatterissa käynti	28	53	38	42	53
baletti-, tanssi-, oopperaesityksessä käynti	18	34	25	17	23

Lähde: Eurobarometri

Taulukko 1

Euroopan maissa, joissa kulttuurin harrastaminen on muutenkin ollut vähäisempää kuin Pohjois-Euroopassa.

Vain 38 prosenttia EU-maiden kansalaisista harrastaa itse tehden jotain kulttuurin lajia: tanssimista, laulamista, valokuvausta tms.

Myös passiivisemmän osallistumisen eli tilaisuuksissa käynnin tai kirjan lukemisen kaltainen toiminta on hieman vähentynyt lähes kaikilla kulttuurin haaroilla vuoteen 2007 verrattuna (Kuvio 1). Vain elokuviissa käynti on hieman lisääntynyt.

Kulturellit ruotsalaiset

Suomalaiset ovat edelleen melko aktiivisia lukemisen kaltaisissa harrastuksissa. Ooppera, tanssiesitykset, elokuvat ja historialliset muistomerkit eivät vedä. EU-vertailussa olemme aktiivisia kulttuurin harrastajia, mutta muista pohjoismaalai-

sista jäämme useimmiten jälkeen.

Ruotsissa on EU:n aktiivisimmat kulttuurin harrastajat, maa sijoittuu kärkeen kaikissa muissa kulttuurinlajeissa paitsi elokuviissa käymisessä. Siinäkin se on toisena heti Tanskan jälkeen. Tanskalaiset jakavat ruotsalaisten kanssa kärkisijat lähes kaikissa kulttuurin lajeissa.

Ainoa laji, jossa suomalaiset pääsivät vuoden 2013 kyselyssä kärkisijoille, oli kirjastossa käyminen: olimme toisena Ruotsin jälkeen. Kirjojen lukemisessa sen sijaan sijoituksemme oli yllättävän heikko: kolme neljästä suomalaisesta oli lukeut kirjaa vuoden sisällä (Taulukko 1). Toki ylitimme vielä EU:n keskiarvon, 68 prosenttia, mutta kovin pitkälle ei vanha lukumaineemme enää kannata.

Kohtalaisen ahkerasti käymme myös teatterissa: niin oli tehnyt 42 prosenttia vastaajista. Tässä lajissa yllättävää oli Espanjan ja Ranskan kaltaisten maiden

Kulttuurisen harrastamisen avoimuusaste*, % vastaajista

*muiden Euroopan maiden esitysten tai tuotteiden harrastaminen vähintään kerran viimeisen 12 kuukauden aikana

	EU	Ruotsi	Tanska	Suomi	Hollanti	Saksa	Ranska	Britannia	Italia	Espanja
tv/radio-ohjelmien katselu/kuuntelu	27	58	54	53	46	32	35	25	10	18
eurooppalaisen kirjan lukeminen	31	76	60	45	56	40	32	25	21	25
ulkomaisella historiallisella muistomerkillä käynti	19	49	43	26	51	30	16	21	12	11
käynyt kulttuuritilaisuuksissa jossain muussa maassa	10	23	20	18	21	13	9	11	6	7
ulkomaisen esiintyjän konsertti	13	24	28	22	23	20	13	9	8	8
ulkomainen teatteriesitys	4	7	8	6	7	7	2	4	4	2
ulkomainen baletti-, tanssi- tai oopperaesitys	6	14	9	7	10	8	8	7	5	3

Taulukko 2

Kulttuurin harrastamisen esteitä, % vastaajista

	kiinnostuksen puute		ajan puute		liian kallis		huono laatu tai valikoima	
	EU	Suomi	EU	Suomi	EU	Suomi	EU	Suomi
tv:n/radion katselu/kuuntelu	30	32	31	32	2	1	9	8
kirjan lukeminen	25	27	44	42	3	1	3	1
elokuviissa käynti	25	34	30	31	22	9	10	11
historiallisessa paikassa tai nähtävyydessä käynti	26	43	37	25	9	2	10	11
museossa tai galleriassa käynti	35	44	32	27	8	2	10	11
musiikkikonsertissa käynti	29	32	22	27	25	15	12	12
kirjastossa käynti	43	30	27	33	3	1	7	4
teatterissa käynti	36	40	22	26	20	10	12	9
baletti-, tanssi-, oopperaesityksessä käynti	50	53	18	15	14	9	10	14

Taulukko 3

Helsingin kaupungin matkailu- ja kongressitoimiston materiaalipankki/Sakari Viika

Kulttuuriharrastaminen itse tekemällä, % vastanneista viimeisen 12 kuukauden aikana

	EU	Ruotsi	Tanska	Suomi	Hollanti
tanssinut	13	22	35	15	15
valokuvannut tai filmannut	12	35	49	19	20
laulanut	11	28	38	23	17
maalannut, piirtänyt	10	24	27	26	23
soittanut musiikkia	8	22	21	16	14
kirjoittanut blogia tai suunnitellut nettisivuja	8	26	23	16	20
kirjoittanut runoja, novelleja	5	12	13	12	9
näytellyt	3	9	5	3	5
tehnyt muuta kulttuuria	2	1	1	6	1
ei ole tehnyt mitään kulttuuria	63	32	26	37	42

Taulukko 4

Internetin käyttö kulttuuriin tarkoituksiin, % vastaajista

	EU	Ruotsi	Tanska	Suomi	Hollanti
lehtien lukeminen online	53	78	80	66	53
tapahtumien tietojen haku	44	60	68	41	58
musiikin kuuntelu	42	69	61	54	47
musiikin lataus omalle koneelle	31	30	35	25	37
tv-ohjelmien ja elokuvien striimaus	27	61	36	40	28
kulttuurituotteiden nettiostaminen	27	53	52	37	45
tietokonepelaaminen	24	32	35	24	29
opiskelu netin kautta	24	43	47	28	43
downloadannut podcasteja tai tv-ohjelmia	22	43	32	20	26
nettiblogien lukeminen	21	19	28	15	15
omien tuotosten jakaminen netissä	11	12	15	9	12
oman web-sivun luominen	7	12	9	4	7

Taulukko 5

heikko sijoitus, vain viidennes niiden kansalaisista oli käynyt teatterissa kyselyä edeltäneen 12 kuukauden aikana.

Vähän avoimuutta muille

Toinen kyselyn osio keskittyi siihen, missä määrin vastaajat tunsivat kiinnostusta ja olivat seuranneet jonkun muun Euroopan maan kulttuuria. Eli kuinka avoimia olemme muiden tarjonnalle kulttuuristen tuotteiden valinnassa. Kysymysryppään kokonaisuutta voi nimittää joko positiivisesti avoimuusindeksiksi tai negatiivisemmin nationalismi-indeksiksi.

Kiinnostus muiden eurooppalaisten kulttuuriin tuotoksiin on vähäisintä Itä-Euroopassa. Eteläinen Eurooppa sijoittuu avoimuudessa itäisen ja pohjoisen väliin, mutta laskee osaltaan EU:n keskiarvoa aika alhaiseksi.

Suomi sijoittuu selvästi keskitason yläpuolelle (Taulukko 2). Olemme ainakin tällä indeksillä kulttuurisesti aika

avoimia vastakkaisista väitteistä huolimatta. Toki pohjoismaiden välisessä vertailussa olemme sulkeutunut maa.

Kiinnostavaa on myös, että isot maat kuten Saksa, Ranska sekä Britannia jäävät Suomea sulkeutuneemmiksi kulttuurisesti ainakin muun Euroopan suhteen. Suurten maiden kansalaiset ovat tottuneet saamaan kaiken oman kulttuuriperimänsä ja kielensä mukaan esitetynä. Pienissä maissa pitää osata muidenkin kieliä ja tapoja.

Ei kiinnostusta, ei aikaa

Kyselyssä selvitettiin myös syitä, miksi vastaaja ei harrasta kulttuuria. Taulukon 3 kaksi suurinta luokkaa kuvaavat tavallaan samaa asiaa: jos jokin asia kiinnostaa, sille yleensä löytyy aikaa. Rahan puute ei siis vaikuttaisi olevan kovin keskeinen este. Toki se voi luoda toivotonmuuden ilmapiirin, jossa ei juuri innostuta mistään ei-välttämättömästä.

Suomalaisvastaajista 15 prosenttia

piti musiikkikonserttien lippujen hintaa esteenä käynneille. Joka kymmenennelle olivat myös teatteri-, baletti-, tanssi- ja elokuvallippujen hinnat liikaa.

Mitä tulee aktiiviseen kulttuurin harrastamiseen, itse tekemiseen, kyselyn mukaan suomalaiset ovat – kuten kulttuurin kuluttamisessakin – EU-keskitason selvästi aktiivisempia mutta jonkin verran laiskempia kuin pohjoismaiset verrokkeimme.

Hollantilaisetkin jäävät hieman meistä jälkeen laulamisen ja maalaamisen harrastajina (Taulukko 4). Sen sijaan kirjoittamisessa olemme yllättäen verrokkeimaita selvästi passiivisempia.

Kulttuuribarometrissa oli myös kysymyksiä internetin käytöstä kulttuurisena toimintana. Suomalaisten sijoitus oli EU:n keskitason parempaa monissa tapauksissa, mutta yllättäen olimme joissakin alle keskitason. Esimerkiksi kulttuuristen blogien lukemisessa olemme aivan EU:n häntäpäässä, samoin omien kulttuuriaihteisten nettisivujen luomisessa.

Sen sijaan olemme hiukan keskitason aktiivisempia ylipäättään nettisivustojen luojina ja lukijoina. Suomalaiset käyttävät verkkoa enemmän muuhun kuin kulttuuriin lehtien lukemista, musiikin kuuntelua ja av-tuotteiden striimausta lukuun ottamatta (Taulukko 5).

Suomessa sukupuolten erot suuria

Barometrin vastauksia tarkasteltiin perinteisten vastaajien ominaisuuksia koskevien mittareiden kuten sukupuolen, iän, koulutuksen, ammattiaseman mukaan. Sukupuolten väliset erot olivat Suomessa suurempia kuin yleensä EU-maissa.

EU:ssa keskimäärin sukupuolten erot aktiiviteeteissa olivat aika pieniä. Toki Suomessa myös miesten harrastuneisuus ylitti EU:n keskitason, mutta naiset ovat huomattavasti aktiivisempia. Sama ero aktiivisten naisten ja kulttuurista kiinnostumattomien miesten välillä tulee esiin myös vastikään julkaistussa Suomen Kulttuurirahaston tutkimuksessa. ■

Lähde: Cultural Acces and Cultural Participation, Special Eurobarometer. Marraskuu 2013.

Aku Alanen

Kulttuurialojen osuus taloudessa kasvaa laman aikana

Kulttuuri on työvaltaista toimintaa. Kulttuuritoimialojen osuus koko kansantalouden työllisistä oli runsaat neljä prosenttia vuonna 2011. Tämä käy ilmi Tilastokeskuksen julkaisemasta Kulttuurin satelliittitilinpäätelmästä. Kulttuurin työllisyysosuus on siten selvästi korkeampi kuin arvonlisäys- ja tuotososuus, jotka olivat runsaat kolme prosenttia.

Eron taustalla on osin se, että kulttuurialojen työlliset ovat usein matalapalkkaisia. Kulttuurialoilla ei ole paljon suuria voittoja tuottavia yrityksiä. Myös osa-aikaisuus on kulttuuristen alojen työllisten keskuudessa yleistä.

Kulttuurista toimintaa on perinteisesti pidetty pienimuotoisena, suhdanteita tasapainottavana tekijänä. Laman tullessa sen rooli yleensä hivenen nousee, koska kulttuuriseen toimintaan sisältyy paljon pysyviä elementtejä. Voittoa tavoittelemattoman ja julkisen toiminnan osuus on merkittävä. Lisäksi erityyppisen vapaaehtoistyön rooli on suuri.

Kulttuuria ei tehdä ensisijaisesti rikastumismielessä, ja sitä pyritään tekemään myös huonoina aikoina ilman voittoakin.

Kulttuurin työllisyys- ja bkt-osuus alkoivat hieman nousta laman alkaessa loppuvuodesta 2008. Osuus kääntyi taas hienoiseen laskuun kansantalouden alkaessa toipua vuonna 2010 (Kuvio 1).

Nousun veturiksi kulttuurialoista ei ole joitakin yksittäisiä aloja lukuun ottamatta, mutta välillisesti alat voivat kyllä toimia virikkeiden antajana kasville.

Kulttuurialojen suhteellisen tuotantosuuden laskussa vuoden 2009 jälkeen huolestuttaa se, että arvonlisäys ja tuotos olivat käypähintaisissakin euroissa mitaten alemmalla tasolla vuonna 2011 kuin 2008. Koko kansantalous ylitti jo vuonna 2011 sentään käypähintaisilla luvuilla laskien vuoden 2008 tason. Sen sijaan kiinteähintainen volyyymi on koko kansantaloudessa vielä lamaa edeltäneen tason alapuolella.

Muut alat ovat kasvaneet kulttuurialoja nopeammin, vaikka millään alalla ei nopeudesta oikein voikaan viime laman jäljiltä vielä puhua.

Printtimedian murros näkyy

Kulttuurin työllisyys on vähentynyt etenkin viihteen ja viihdepelaamisen, paina-

misen ja kulttuuritapahtumien järjestämisen toimialaryhmissä. Myös printtimedian työllisyys on laskenut. Sen sijaan esittävän taiteen työllisten määrä on kasvanut, vaikka toki tähän joukkoon mahtuu paljon osa-aikaisiakin.

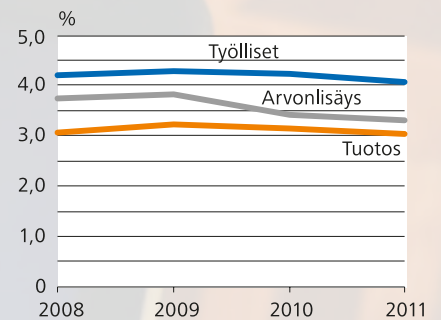
Kulttuurin arvonlisäysosuuden eli bkt-osuuden laskussa printtimedialla on huomattava rooli. Paino- ja lehtialan arvonlisäys laski käyvin hinnoin vajaat puoli miljardia euroa vuosina 2008–11, ja sen osuus kaikista kulttuurialoista laski samana ajanjaksona runsaasta 31 prosentista 27 prosenttiin.

Myös esittävän taiteen alojen ja kulttuuritapahtumien aikaansaama käypähintainen arvonlisäys laski selvästi.

Muutamien toimialaryhmien kohdalla tapahtui kuitenkin arvonlisäyksen käypähintaista kasvua vuosien 2008 ja 2011 välillä. Näihin kuuluivat muun muassa av-sektori, mainonta ja kirja-ala.

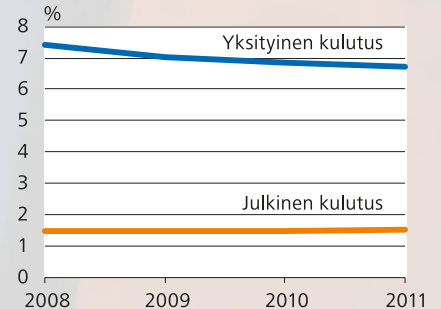

Kulttuurialojen osuus Suomen kansantaloudesta 2008–2011

Kuvio 1

Kulttuurituotteiden kulutuksen osuus yksityisestä ja julkisesta kulutuksesta 2008–2011

Lähde: Kansantalouden tilinpito, kulttuurin satelliittitilinpito. Tilastokeskus. Kuvio 2

Kulttuurituotteiden osuus kulutuksesta laskussa

Kulttuurisiksi katsottavien tuotteiden osuus yksityisestä kulutuksesta on myös laskusuunnassa. Osuus oli ennen lamaa vuonna 2008 vielä 7,4 prosenttia. Vuonna 2011 oli enää 6,7 prosenttia (Kuvio 2).

Kulttuurin yksityinen kulutus on hiivenen supistunut myös euroissa mitaten. Se johtuu ennen kaikkea viihdeelektronikan ostosten arvon pieneneemisestä. Myös äänitteiden ja joidenkin painotuotteiden ostosten arvo on laskeutunut vuosina 2008–2011.

Sen sijaan esittävän taiteen pääsylippuihin, erilaisiin rahapeleihin, tv-maksoihin sekä taiteeseen käytettyjen ostosten arvo on kasvanut.

Noin kolmasosa kulttuurin yksityisestä kulutuksesta on suuntautunut erilaisiin peleihin, erityisesti lottoamisen kaltaisiin rahapeleihin. Seuraavaksi suurim-

man kulutusryhmän muodostavat paperiset julkaisut. Kolmantena olivat vuonna 2011 pääsylippumenot erilaisiin esityksiin ja tilaisuuksiin.

Yksityiset kulutusmenot koostuvat pääosin kotitalouksien kulutusmenoista ja pienessä määrin voittoa tavoittelemattoman toiminnan kulutusmenoista.

Kulttuurin osuus julkisesta kulutuksesta vakaa

Julkiset kulutusmenot kulttuuriin tuoteisiin ovat huomattavasti pienemmät kuin yksityiset. Julkinen tarkoittaa tässä yhteydessä sekä valtiota että paikallishallintoa. Niiden osuus kaikista julkisista menoista oli vain puolitoista prosenttia 2011 (Kuvio 2). Osuus on pysytellyt melko vakaana suhdanteista riippumatta. Euromääräisesti ne ovat nousseet muiden julkisten menojen suhteessa. Vuonna 2011 menot olivat 700 miljoonaa euroa.

Julkiset kulttuurimenot voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Suurimman muodostavat menot kirjastoihin, arkistoihin ja museoihin, yhteensä vajaat 400 miljoonaa euroa vuonna 2011. Toiseksi suurin ryhmä koostuu taiteilijatoimintaan – ennen kaikkea esittävään taiteeseen, näyttämö- ja konserttitaiteeseen – kohdistuneista menoista. Pienin ryhmä on koulutukseen ja hallintoon kohdistuvat menot.

Kulttuurin satelliittitilinpito on tilasto, joka kuvaa kulttuurin taloudellista merkitystä kansantalouden tilinpidon käsitteitä ja menetelmiä hyödyntäen. Vuoden 2008 toimialaluokituksen mukaisia tietoja on nyt julkaistu koskien vuosia 2008–11. Kulttuurialoiksi luetaan vajaat 70 toimialaa, jotka kattavat joukkotiedotuksen, taiteen, viihteen ja muotoilun ilmiöalueet. ■

Kasvu edelleen alamaissa

Kausitasoitettu tuotanto pieneni syyskuussa 0,2 prosenttia edelliskuukaudesta. Työpäiväkorjattuna tuotanto oli 0,3 prosenttia edellisvuotta alemmalla tasolla.

Alkutuotanto kasvoi lähes 11 prosenttia vuoden 2012 syyskuusta ja jalostus reilun prosentin. Jalostus sisältää teollisuuden ja rakentamisen, alkutuotannolla tarkoitetaan maa-, riista-, metsä- ja kalataloutta.

Palvelujen tuotanto supistui vajaat kaksi prosenttia vuodentakaisesta. Palvelut sisältää kaupan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, liikenteen, liike-elämän palvelut sekä kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut, rahoitus- ja vaakuustoiminnan ja julkiset palvelut.

Lähde: Tuotannon suhdannekuvaaja 2013, syyskuu, Tilastokeskus

Teollisuus supistunut vuoden

Koko teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli syyskuussa 1,7 prosenttia pienempi kuin vuoden 2012 syyskuussa. Tammi–syyskuussa työpäiväkorjattu teollisuustuotanto väheni 4,2 prosenttia vuoden takaisesta.

Teollisuustuotanto on viimeksi ollut vaatimattomassa kasvussa vuodentakaiseen nähden lokakuussa 2012.

Teollisuustuotanto väheni syyskuussa useilla päätoimialoilla. Eniten tuotanto väheni sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa, 9,3 prosenttia. Metalliteollisuuden tuotannon määrä väheni 6,8 prosenttia edellisestä vuodesta.

Päätoimialoista tuotanto kasvoi eniten kemianteollisuudessa, vajaat 15 prosenttia. Myös metsäteollisuuden tuotanto kasvoi 0,7 prosenttia vuoden takaisesta.

Lähde: Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi 2013, syyskuu, Tilastokeskus

Yritysten henkilöstö väheni ja liikevaihto kasvoi 2012

Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan Suomessa toimi 322 183 yritystä vuonna 2012. Näissä oli henkilöstöä yrittäjinä ja palkansaa-jina 1 471 000 ja liikevaihtoa kertyi 390,2 miljardia euroa.

Yritysten henkilöstö väheni 15 200 henkilöllä eli yhden prosentin. Liikevaihto puolestaan kasvoi yhden prosentin verran, noin viisi miljardia euroa.

Teollisuusyrityksiä oli 21 300, jotka työllistivät 324 000 henkilöä ja tuottivat liikevaihtoa 129 miljardia euroa. Sekä yritysten lukumäärä, henkilöstö että liikevaihto vähenivät kaksi prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Yrityksiä oli lukumääräisesti 350, henkilöstöä 6 500 henkilöä ja liikevaihtoa kolme miljardia euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Rakennusyritysten määrä lisääntyi sadalla ja oli yhteensä 41 500. Henkilös-

Tuotannon suhdannekuvaaja*

	Huhtik.	Toukok.	Kesäk.	Heinäk.	Elok.	Syysk.
2013						
Muutos edell. kk.-sta, kausitasoitettu, ja työpäiväkorjattu, %	-1,0	1,3	0,3	0,2	-0,4	-0,2
Muutos edell. kk.-sta, trendi, %	0,1	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,1
Vuosimuutos, alkuperäinen, %	1,6	-1,1	-2,1	1,0	-1,4	0,3
Vuosimuutos, työpäiväkorjattu, %	-2,4	-0,8	0,5	-0,2	-0,9	-0,3

* Tilaston nimi oli aikaisemmin Kokonaistuotannon kuukausikuvaaja.

Kansantalous

TOL 2008	Volyymien muutos edellisestä vuodesta, %					
	2012*		2013*			
	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	
Huoltotase						
Bkt markkinahintaan	-0,7	-1,6	-2,2	-2,8	-1,1	
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	-0,8	-2,9	-4,7	-10,7	-7,1	
Kokonaistarjonta	-0,7	-1,9	-3,1	-5,5	-2,5	
Tavaroiden ja palvelujen vienti	2,8	-1,5	-1,8	-2,9	-1,9	
Kulutusmenot	-1,2	-0,4	-0,3	-1,7	1,5	
julkiset	0,0	1,6	-0,6	-0,1	0,8	
yksityiset	-2,0	-1,0	0,0	-2,2	1,7	
Investoinnit	0,1	-2,2	-4,2	-2,3	-1,3	
julkiset	-0,8	-1,1	-1,7	-3,4	1,6	
yksityiset	-0,2	-2,5	-4,3	-1,9	-1,9	
Kokonaiskäyntä **	0,0	-1,4	-3,0	-3,3	-1,2	
Toimialojen arvonlisäykset						
Maa-, metsä- ja kalatalous	-2,1	-10,8	-5,2	2,9	2,0	
Koko teollisuus	-5,3	-5,0	-4,6	-5,7	-3,2	
Rakentaminen	-3,5	-5,2	-7,9	-3,3	-1,3	
Kauppa	-1,1	-2,0	-5,3	-6,4	-3,4	
Kuljetus ja varastointi	4,5	4,0	3,9	-3,6	-1,8	
Kiinteistöalan toiminta	0,1	-0,4	-0,7	2,4	3,6	

* Ennakkotieto (kausitasoitettu ja työpäiväkorj sarja)

** Pl. tilastollinen ero

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi

TOL 2008	Kausitasoitettu Syys. 2013/ Elok. 2013*	Työpäiväkorjattu Syyskuu 2013/2012*
<i>Volyymien muutos, %</i>		
Koko teollisuus (B,C,D,E)	-0,6	-1,7
Kaivostoiminta ja louhinta (B)	-14,8	5,9
Teollisuus (C)	0,4	-2,4
Elintarvikkeiden valmistus	-1,0	-3,3
Juomien valmistus	1,1	-3,5
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	-1,5	-1,1
Paperin ja paperituotteiden valmistus	2,3	1,9
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	-1,9	-13,4
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	0,3	-7,1
Metallien jalostus	-8,1	-8,7
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	-4,0	-12,1
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	-5,6	-7,7
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen yms. valmistus	51,8	43,3
Huonekalujen valmistus	-2,3	-14,1
Sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto (D)	-1,4	0,4
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto (E)	-1,8	-5,5
Käyttötarkoituksiluokitus		
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	-2,1	-0,8
Investointitavarat	-0,3	-4,1
Kestokulutustavarat	-4,8	-16,5
Muut kulutustavarat	3,2	1,2
Erikoisindeksit		
Elintarviketeollisuus	-0,9	-3,1
Metsäteollisuus	0,9	0,7
Kemianteollisuus	-0,8	14,8
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	3,2	-9,3
Kone- ja metallituoteteollisuus	-1,4	-4,7

* Ennakkotieto

töä oli 154 000 ja se väheni 650 henkilöllä edellisvuodesta. Rakennustoiminnassa liikevaihtoa kertyi 28,8 miljardia euroa. Liikevaihdon kasvuprosentti oli yhdeksän ja euromääräinen lisäys 2,3 miljardia, kuten edellisnäkin vuonna.

Kaupan alalla oli yrityksiä yhteensä 44 600. Määrä väheni noin 600 edellisvuodesta. Kauppa työllisti 251 900 henkilöä eli 2 400 henkilöä edellisvuotta vähemmän. Kaupan liikevaihto kasvoi kuitenkin kolme prosenttia, 4,3 miljardia euroa, ja oli 128,8 miljardia euroa, eli likimain sama kuin teollisuuden liikevaihto.

Viime vuosina reippaasti kasvaneella Terveys- ja sosiaalipalvelu-toimialalla henkilöstö lisääntyi viidellä prosentilla ja liikevaihto seitsemällä prosentilla, eli kasvu oli edelleen reipasta muihin toimialoihin verrattuna.

Lähde: Yritysrekisteri, Tilastokeskus

Yritykset some-aktiivisia

Sosiaalista mediaa käyttää 38 prosenttia yrityksistä. 34 prosenttia yrityksistä käyttää yhteisöpalveluita. Multimedian jakamiseen tarkoitettua mediaa käyttää 14 prosenttia, blogeja tai mikroblogeja 8 prosenttia yrityksistä.

Sosiaalisen median käyttötarkoituksista selvästi yleisin on yrityksen imagon kehittäminen tai tuotteiden markkinointi.

Toimialoitain sosiaalinen media on yleisimminkin käytössä informaation ja viestinnän toimi-

alalla, 80 prosentilla yrityksistä, ja harvimmin rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla, 21 prosentilla yrityksistä.

Lähde: Tietotekniikan käyttö yrityksissä 2013, Tilastokeskus

Ulkomainen yritystoiminta Suomessa pääosin eurooppalaista

Ulkomaisten tytäryhtiöiden palveluksessa Suomessa oli noin 234 000 henkilöä vuonna 2012. Eurooppalaisten yhtiöiden osuus henkilöstöstä oli 80 prosenttia. Eurooppalaiset yritykset tekivät myös valtaosan, noin 76 prosenttia, ulkomaisten yhtiöiden 75 miljardin euron liikevaihdosta.

Ulkomaiset yhtiöt kattavat 15–16 prosenttia Suomessa toimivien yritysten henkilöstöstä. Liikevaihto on puolestaan vakiintunut hieman vajaan 20 prosentin tasolle.

Yhtiön kansallisuus tilastoidaan perimmäistä määräysvaltaa käyttävän tahon mukaan. Useimmiten tämä on ulkomailla sijaitseva yritys, joka omistaa yhtiöstä yli 50 prosenttia, suoraan tai välillisesti. Suomessa sijaitsevia tytäryhtiöitä omistavat selvästi eniten ruotsalaiset yritykset.

Lähde: Ulkomaiset tytäryhtiöt Suomessa 2012, Tilastokeskus

Rakentaminen vähenee

Heinä–syyskuussa myönnettiin rakennuslupia 6,9 miljoonalle kuutiometrille, mikä on 4,7 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Asuinrakennuksille myönnettyjen rakennuslupien kuutiomäärä väheni samalla ajankaksolla 26,2 prosenttia.

Syyskuussa rakennuslupia myönnettiin 2,6 miljoonalle kuutiometrille, mikä on lähes saman verran kuin syyskuussa 2012.

Asuinrakennuksille myönnettyjen lupakuutioiden määrä väheni syyskuussa 18,6 prosenttia. Muulle kuin asuinrakentamiselle myönnettyjen lupakuutioiden määrä kasvoi 10,9 prosenttia vuoden takaisesta.

Uudisrakentamisen volyyymi laskussa

Syyskuussa käynnissä olevan rakennustuotannon kiinteähintainen arvo eli volyyymi väheni 7 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Volyyymi väheni saman verran sekä asuinrakentamisessa että muussa rakentamisessa.

Lähde: Rakennus- ja asuntotuotanto, Tilastokeskus

Liiketoiminnan suhdannekuvaajat

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasummakuvaaja	
	%-muutos Kesä-elok. 2013/2012	%-muutos Tammi-elok. 2013/2012	%-muutos Heinäk-syysk. 2013/2012	%-muutos Tammi-syysk. 2013/2012
2010=100 TOL 2008				
Teollisuus*	-4,4	-4,9	-2,0	-2,0
Rakentaminen*	-0,6	-2,6	3,5	2,1
Kauppa	-2,1	-4,2	2,2	1,2
Muut palvelut*	0,7	1,1	2,4	1,5

* Näiden liikevaihtokuvaajien perusvuosi on 2005 (2005=100)

Myönnetty rakennusluvut

	Syysk. 2013*	Vuosi- muutos ¹⁾	Tammi-syysk. 2013*	Vuosi- muutos ¹⁾
	1 000 m ³	%	1 000 m ³	%
Kaikki rakennukset	2 590	0	27 475	-4
Asuinrakennukset	764	-19	7 806	-22
Vapaa-ajan asuinrakennukset	75	14	661	-10
Liike- ja toimistorakennukset	422	41	4 929	6
Julkiset palvelurakennukset	252	62	2 129	-11
Teoll.- ja varastorakennukset	483	-26	6 472	8
Maatalousrakennukset	376	41	3 339	32
Muut rakennukset	219	6	2 139	-12
Asunnot, kpl	1 992	-19	20 154	-17

* Ennakkotieto

¹⁾ Ennakkollisen vuoden muutosprosentti on laskettu edellisen vuoden vastaavaan ennakkoon verraten

Kaupan liikevaihto

	Syyskuu 2013/2012	Tammi-syysk. 2013/2012
	%-muutos	%-muutos
TOL 2008		
Kauppa yhteensä (G)	-0,5	-3,8
Moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus (45)	5,6	-19,3
Tukkukauppa (46)*	-1,4	-2,4
Vähittäiskauppa (47)*	-0,6	0,5
tavaratalokauppa	-3,6	-0,2
päivittäistavarakauppa	0,5	2,4

* Pl. Moottoriajoneuvojen kauppa

Konkurssit

	Tammi-lokak. 2013	Tammi-lokak. 2012	Vuosi- muutos, %
TOL 2008			
Vireille pantuja konkurssseja yht.¹⁾	2 681	2 546	5,3
Maa-, metsä- ja kalatalous	76	63	20,6
Teollisuus, kaivostoiminta, energia- ja vesihuolto	291	295	-1,4
Rakentaminen	616	666	-7,5
Kauppa	493	440	12,0
Kuljetus ja varastointi	221	223	-0,9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	193	162	19,1
Muut palvelut	751	685	9,6
Toimiala tuntematon	40	12	233,3
Henkilökunta yhteensä¹⁾	13 721	12 388	10,8

¹⁾ Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät

Työttömyys kasvoi

Työttömiä oli työvoimatutkimuksen mukaan lokakuussa 194 000, mikä oli 11 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysaste oli 7,4 prosenttia, kun se edellisvuoden lokakuussa oli 6,9 prosenttia.

Työllisiä oli 41 000 vähemmän kuin edellisen vuoden lokakuussa. Työllisiä miehiä oli 15 000 ja naisia 26 000 vähemmän kuin vuoden 2012 lokakuussa. Työllisten määrä kasvoi julkisella sektorilla ja väheni yksityisellä sektorilla vuoden 2012 lokakuuhun verrattuna.

Työllisyysaste eli työllisten osuus 15–64-vuotiaista oli lokakuussa 68,1 prosenttia, mikä oli 0,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin. Miesten työllisyysaste laski edellisen vuoden lokakuusta 0,3 prosenttiyksikköä 69,2 prosenttiin ja naisten 0,8 prosenttiyksikköä 66,9 prosenttiin.

Työvoiman ulkopuolella olevia oli 1 470 000 lokakuussa eli 41 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työvoiman ulkopuolella olevista oli ns. piilotyöttömiä 117 000.

Lähde: Työvoimatutkimus 2013, lokakuu. Tilastokeskus

Yli 100 000 ulkomais-taustaista työllistä 2011

Syntyperältään ulkomaisista henkilöistä työskenteli vuonna 2011 määrällisesti eniten toi-

mostisiivoojina (noin 8 400). Työssäkäyntitilaston mukaan muita tyypillisiä ammattiryhmiä ulkomaalaistaustaisille olivat myyjät, talonrakentajat, ravintolaesimiehet ja vuoropäälliköt.

Ulkomaalaistaustaisista toimestisiivoojista ja talonrakentajista suurin osa oli virolaistaustaisia, kun myyjien yleisin taustamaa oli Venäjä ja ravintolaesimiesten ja vuoropäälliköiden yleisin taustamaa oli Turkki. Ulkomaalaistaustaisista ravintolaesimiehistä ja vuoropäälliköistä noin 84 prosenttia ja talonrakentajista noin 16 prosenttia oli yrittäjiä.

Ulkomaalaistaustaisia työllisiä oli vuonna 2011 yhteensä 101 300, ja heidän osuutensa kaikista työllisistä oli noin neljä prosenttia. Yrittäjiä ulkomaalaistaustaisista työllisistä oli noin 11 prosenttia.

Eniten Venäjältä ja entisen Neuvostoliiton alueelta

Työllisiä ulkomaalaistaustaisia oli eniten Venäjältä ja entisen Neuvostoliiton alueelta, noin 27 400. Seuraavaksi suurimmat taustamaat työllisten lukumäärän mukaan olivat Viro (noin 16 400 henkilöä), entinen Jugoslavia (3 300), Kiina (3 100) ja Turkki (2 700).

Ulkomaalaistaustaisista lääkäreistä noin kaksi viidestä oli venäläistaustaisia tai entisen Neuvostoliiton alueelta. Ulkomaalaistaustaisista rakennustyöntekijöistä noin joka toinen oli virolaistaustainen.

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

lääkäiden työllisyys kasvanut merkittävästi 15 vuodessa

Yli 55-vuotiaiden työllisyys on kasvanut huomattavasti viimeisen viidentoista vuoden aikana. Työvoimatutkimuksen mukaan 55–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 58,2 prosenttia vuonna 2012, mikä oli 22,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 1997. Myös 65–74-vuotiaiden työllisyysaste on kohonnut vuodesta 1997 kuudella prosenttiyksikköllä 9,5 prosenttiin.

Viidessätoista vuodessa 55–64-vuotiaiden työllisten määrä on noussut vajaasta kahdestasadasta tuhannesta 450 000:een. Tämän ikäryhmän väestön määrä on samassa ajassa kasvanut 250 000 henkilöllä. Myös 55–64-vuotiaiden työllisyysaste on kasvanut merkittävästi: ikäryhmän työllisyysaste oli 35,8 prosenttia vuonna 1997, kun se vuonna 2012 oli 58,2 prosenttia.

Myös 65–74-vuotiaiden työllisyys on kasvanut tasaisesti. Ikäryhmässä oli 15 000 työllistä vuonna 1997, vuonna 2012 jo 52 000. Väestön määrä 65–74-vuotiaiden ikäryhmässä on lisääntynyt viidentoista vuoden aikana 114 000 henkilöllä. Ikäryhmän työllisyysaste on noussut tässä ajassa kuudella prosenttiyksikköllä 9,5 prosenttiin.

Lähde: Työvoimatutkimus 2012. Tilastokeskus

Työttömyys	Lokakuu 2012/2013		3. nelj. 2012/2013	
	Lokakuu 2013	%-muutos	3. nelj. 2013	%-muutos
Työttömät, 1 000 henkeä	194	6,0	191	-1,1
Miehet	103	5,1	104	2,3
Naiset	91	7,0	87	-4,8
15–24-vuotiaat	48	-1,5	44	-6,9
Työttömyysaste, %	7,4	0,5 yks.	7,1	0,0 yks.
Miehet	7,6	0,4 yks.	7,4	0,2 yks.
Naiset	7,2	0,6 yks.	6,8	-0,2 yks.
Työttömyysaste ikäryhmittäin, %				
15–24-vuotiaat	16,6	0,4 yks.	13,4	-0,4 yks.
25–34-vuotiaat	7,6	1,0 yks.	7,4	-0,4 yks.
35–44-vuotiaat	7,0	0,8 yks.	6,4	1,1 yks.
45–54-vuotiaat	5,0	0,4 yks.	5,4	-0,1 yks.
55–64-vuotiaat	5,9	-0,1 yks.	6,4	0,0 yks.
15–64-vuotiaat	7,5	0,5 yks.	7,2	0,1 yks.
Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan, %				
Etelä-Suomen AVI	6,5	1,0 yks.	6,4	0,4 yks.
Lounais-Suomen AVI	7,1	0,3 yks.	7,4	0,0 yks.
Itä-Suomen AVI	9,8	1,4 yks.	8,4	-0,4 yks.
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	7,7	0,1 yks.	7,4	-0,3 yks.
Pohjois-Suomen AVI	8,4	-0,9 yks.	7,9	-0,3 yks.
Lapin AVI yks.	8,0	-0,4 yks.

Työllisyys	Lokakuu 2012/2013		3. nelj. 2012/2013	
	Lokakuu 2013	%-muutos	3. nelj. 2013	%-muutos
1 000 henkeä				
15–74-vuotias väestö	4 090	0,3	4 087	0,3
Työvoima yhteensä	2 620	-1,1	2 681	-1,5
Työvoimaosuus, %	64,1	-0,9 yks.	65,6	-1,2 yks.
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	68,1	-0,6 yks.	69,5	-0,8 yks.
Miehet	69,2	-0,3 yks.	70,8	-0,4 yks.
Naiset	66,9	-0,8 yks.	68,2	-1,2 yks.
Työlliset	2 426	-1,7	2 490	-1,5
Miehet	1 256	-1,2	1 291	-0,9
Naiset	1 171	-2,2	1 200	-2,2
Työlliset ammattiaseman mukaan				
Yrittäjät ja yrit.perheenjäsenet	323	-1,3	337	-1,6
Palkansaajat	2 103	-1,7	2 153	-1,5
Palkansaajat työsuhteen mukaan				
Jatkuva työsuhde	1588	-1,2	1583	-0,9
Määräaikainen työsuhde	288	-1,4	374	-0,3
Palkansaajat työajan mukaan				
Kokoaikatyölliset	1779	-1,8	1871	-8,0
Osa-aikatyölliset	324	-1,1	282	-6,1
Työvoiman ulkopuolella olevat	1 470	2,9	1 406	3,8

Lisätietoja: www.tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus

Enemmän työtaturmia 2011

Vuoden 2011 aikana Suomessa sattui yhteensä runsaat 142 000 työtaturmaa. Palkansaa- jille näistä sattui noin 131 000 ja yrittäjille (ml. maatalousyrittäjät) noin 11 400.

Suurin osa kaikista työtaturmista eli run- saat 119 000 tapausta sattui työpaikoilla tai työliikenteessä, kun vastaavasti hieman yli 23 000 työtaturmaa sattui työmatkoilla. Näissä lukumäärissä ovat mukana myös sel- laiset lievät työtaturmatapaukset, joista ai- heutui alle neljän päivän työkyvyttömyys ja joista vakuutusyhtiöt maksoivat ainoastaan sairaskulujen korvauksia.

Työtaturmien määrä kasvoi hieman vuon- na 2011. Vuonna 2010 sattui 135 000 työta-

aturmaa, vuonna 2009 vastaava luku oli lä- hes 128 000.

Vuonna 2011 työpaikalla tai työmatkal- la henkensä menetti yhteensä 55 henkilöä. Vuonna 2010 vastaava luku oli 61.

Lähde: Työtaturmat 2011, Tilastokeskus

Inflaatio pysyy hitaana

Kuluttajahintojen vuosimuutos oli lokakuu- sa sama kuin elo- ja syyskuussa, 1,2 prosent- tia. Lokakuussa kuluttajahintoja nosti vuodes- sa edelleen eniten elintarvikkeiden kallistuminen. Ruoan hintaa nosti ennen kaikkea lihan ja maitotuotteiden kallistuminen. Ravintola- palveluiden hinnannousulla ja vuokrankoro- tuksilla oli myös vaikutusta inflaatioon.

Kuluttajahintojen nousua vuoden takaisea- ta hillitsi lokakuussa eniten korkojen lasku se- kä liikenteen polttoaineiden ja viihde-elektro- niikan halpeneminen.

Euroalue deflaation rajamailla

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin en- nakkotietojen mukaan euroalueen inflaatio hi- dastui lokakuussa 0,7 prosenttiin. Syyskuussa se oli 1,1 prosenttia. Suomen vastaava inflaa- tio oli lokakuussa 1,7 prosenttia.

Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindek- sissä ei ole mukana omistusasumista, rahape- lejä, kulutus- ja muiden luottojen korkoja, oma- kotitalon palovakuutusta eikä ajoneuvoveroa.

Lähde: Kuluttajahintaindeksi, Tilastokeskus

Vanhojen asuntojen ja omakotitalojen hinnat*					
Kerrostaloasuntojen hinnat ja hintaindeksi 2005=100	3. nelj. 2012	4. nelj. 2012	1. nelj. 2013**	2. nelj. 2013**	3. nelj. 2013**
Koko maa, €/m²	2 337	2 333	2 356	2 390	2 393
Nimellishintaindeksi	135,2	134,8	135,8	138,0	138,6
vuosimuutos, %	2,6	3,9	2,5	3,4	2,5
Pääkaupunkiseutu, €/m ²	3 565	3 573	3 609	3 656	3 690
Nimellishintaindeksi	143,5	143,8	145,5	147,9	149,3
vuosimuutos, %	3,3	4,5	3,3	5,1	4,0
Muu maa, €/m ²	1 657	1 647	1 663	1 689	1 675
Nimellishintaindeksi	126,9	125,8	126,1	128,1	128,0
vuosimuutos, %	1,9	3,2	1,6	1,5	0,9
Omakotitalojen nimellishinta- indeksi 2005=100					
Koko maa	121,8	124,5	125,8	124,4	..
vuosimuutos, %	-1,4	1,4	-0,4	-2,1	..
Omakotitalotonttien nimellishinta- indeksi 2005=100					
Koko maa	134,9	147,6	148,8	145,6	..
vuosimuutos, %	-2,9	7,1	8,6	0,8	..

* Vanhalla asunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka ei ole valmistunut tarkasteluvuonna tai sitä edeltävänä vuonna
** Ennakkotieto

Kuluttajahintaindeksi (2010=100)			
	Lokak. 2013	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Kokonaisindeksi	108,3	0,1	1,2
Elintarvikkeet ja alkoholitomat juomat	117,1	0,3	3,8
Alkoholijuomat, tupakka	110,3	0,0	1,5
Vaatetus ja jalkineet	106,1	1,1	-0,3
Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	109,0	0,0	0,4
Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito	106,1	0,3	1,4
Terveys	103,7	-1,5	2,2
Liikenne	110,2	-0,2	-0,3
Viestintä	84,2	-0,4	-4,5
Kulttuuri ja vapaa-aika	101,4	1,3	0,8
Koulutus	109,1	0,0	1,8
Ravintolat ja hotellit	111,2	-0,3	3,7
Muut tavarat ja palvelut	108,5	0,1	1,3
Elinkustannusindeksi 1951:10=100	1 897		

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja ansioiden vuosimuutokset			
	2010=100 3. nelj. 2013*	Vuosi- muutos %	Kuukausiansiot ¹⁾ , €** 3. nelj. 2013*
Palkansaajaryhmä / sektori			
Yhteensä	108,4	2,2	3 258
Tuntipalkkaiset	107,6	1,7	2 635
Kuukausipalkkaiset	108,6	2,3	3 397
Miehet	107,8	2,1	3 563
Naiset	108,9	2,2	2 957
Sektori			
Yksityinen ja muut	108,0	2,2	3 330
Kunnat	108,7	1,9	2 956
Valtio	110,7	2,2	3 683
Muut	109,6	2,3	..

¹⁾ Palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot
* Ennakkotieto
** Reaaliansioiden vuosimuutos oli ennakkotietojen mukaan 2. neljänneksellä 0,6 prosenttia.

Tuottajahintaindeksit (2010=100)			
	Lokakuu 2013	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Teollisuuden tuottajahintaindeksi	106,2	-0,4	-0,9
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, kotimaiset tavarat	109,3	-0,4	0,1
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, vientitavarat	102,4	-0,4	-2,2
Vientihintaindeksi	102,6	-0,4	-2,2
Tuontihintaindeksi	107,3	-1,3	-3,6
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	109,2	-0,6	-1,0
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	111,6	-0,6	0,0

Rakennuskustannusindeksi (2010=100)			
	Lokakuu 2013	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Rakennuskustannusindeksi	106,8	0,1	0,5
Kokonaisindeksi	106,8	0,1	0,5
Työ	105,4	0,4	1,6
Tarvikkeet	106,3	0,0	-0,3
Palvelut	113,5	-0,5	1,2

Uusperheissä pääosin äidin lapsia

Uusperheisiin kuuluu vuoden 2012 perhe-tilaston mukaan noin 110 000 alaikäistä lasta, mikä on kymmenen prosenttia kaikista lapsiperheiden lapsista. Suurin osa, noin 60 prosenttia, uusperheiden lapsista on perheen äidin lapsia. Yhteisiä lapsia on vajaa kolmannes ja isän lapsia noin kymmenen prosenttia. Uusperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa on vähintään yksi alaikäinen vain toisen puolison lapsi.

Uusperheissä kasvaa noin 36 000 alle kouluikäistä lasta, joista 70 prosenttia on perheen vanhempien yhteisiä, 27 prosenttia äidin ja kolme prosenttia isän perheeseen tuomia lapsia.

Uusperheitä on yhteensä 53 000, mikä on yhdeksän prosenttia kaikista lapsiperheistä. Noin puolet uusperheiden vanhemmista on naimisissa keskenään ja puolet avoliitossa.

Uusperheistä 46 prosenttia on sellaisia, joissa on vain äidin perheeseen tuomia lapsia.

Toiseksi yleisin uusperhetyyppi on äidin lasten ja uusperheen vanhempien yhteisten lasten muodostama perhe, joita on 38 prosenttia.

Uusperheistä kuudessa prosentissa on vain isän perheeseen tuomia lapsia. Neljä prosenttia uusperheistä on sellaisia, joissa on sekä äidin että isän lapsia, mutta ei yhteisiä lapsia. Uusperheitä, joissa on isän ja yhteisiä lapsia, on myös neljä prosenttia. Äidin, isän ja yhteisten lasten yhdistelmä on sen sijaan melko harvinainen, vain noin kaksi prosenttia uusperheistä on sellaisia.

Vaikka uusperheissä yleisimmin asuukin vakituisesti äidin lapsia, voi uusperheen arkeen kuulua myös isän vakituisesti toisaalla asuvia lapsia.

Lähde: Väestö- ja kuolemansyytilastot, Tilastokeskus

Yli neljännes ikäihmisistä netissä

Internetin käyttö yleistyy edelleen. 85 prosenttia 16–89-vuotiaasta väestöstä käyttää nettiä,

75–89-vuotiaistakin jo 27 prosenttia.

Myös matkapuhelin on yleistynyt vanhimmassa ikäryhmässä nopeasti; enää yksi seitsemästä oli ilman kännykkää. Älypuhelin oli sen sijaan vain viidellä prosentilla 75–89-vuotiaista, kun sellainen oli 56 prosentilla koko väestöstä.

Asioiden hoitoa, tiedonhakuja, viestintää ja ostoksia

Suomalaiset käyttävät nettiä asioiden hoitoon, tiedonhakuun ja viestintään. Ostoksia tai tilauksia oli internetin kautta viimeisten kolmen kuukauden aikana tehnyt 44 prosenttia väestöstä. Myös medioita seurataan yleisesti netin kautta.

Euroopan maista vain muissa Pohjoismaissa sekä Alankomaissa ja Luxembourgin internetin käyttö on yleisempää kuin Suomessa.

Lähde: Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimus 2013, Tilastokeskus

Väestönmuutokset	2. nelj. 2012	3. nelj. 2012	4. nelj. 2012	1. nelj. 2013*	2. nelj. 2013*	3. nelj. 2013*
Elävänä syntyneet	14 872	15 762	14 085	14 302	14 724	15 403
Kuolleet	12 455	12 056	12 998	13 890	12 730	11 824
Syntyneiden enemmitys	2 417	3 706	1 087	412	1 994	3 579
Maahan muuttaneet	7 113	10 347	7 444	6 854	6 991	9 651
Maasta muuttaneet	3 101	4 766	2 946	3 090	2 715	4 467
Nettomaahanmuutto	4 012	5 581	4 498	3 764	4 276	5 184
Väestönlisäys ¹	6 429	9 287	5 773	4 176	6 270	8 763
Väkiluku²	5 411 614	5 420 901	5 426 674	5 430 850	5 437 120	5 445 883

* Ennakkotieto
¹ Sisältää rekisterikorjaukset lopullisten tietojen 4. neljänneksellä
² Ajankohdan lopussa

Yöpymiset ¹ kaikissa majoitusliikkeissä, tammi–syyskuussa 2013*		
Yöpyneiden asuinmaa	Yöpymisvuorokaudet majoitusliikkeissä	
	Kaikki majoitusliikkeet	Yöpymisten vuosimuutos, %
Kaikki yhteensä	16 182 962	-0,5
Suomi	11 561 568	-0,9
Ulkomaat	4 621 394	0,5
Venäjä	1 257 509	8,1
Ruotsi	450 994	-0,3
Saksa	427 791	-6,6
Britannia	284 394	12,5
Ranska	175 179	-1,0
Japani	159 616	20,1
Yhdysvallat	155 257	-6,8
Norja	144 321	-4,5
Viro	141 345	-22,6
Alankomaat	133 658	-6,0
Sveitsi	109 551	-4,3

* Ennakkotieto

Rekisteröidyt uudet ajoneuvot*				
	Lokakuu 2013	Vuosi- muutos %	Tammi- lokakuu 2013	Vuosi- muutos %
Autot yhteensä	10 469	11,3	101 921	-7,6
Henkilöautot	9 093	11,0	90 064	-7,3
Pakettiautot	871	0,9	8 802	-11,4
Kuorma-autot	481	45,8	2 763	-1,5
Linja-autot	24	0,0	292	-30,0
Moottoripyörät	73	-24,7	3 910	-19,6

* Poislukien Ahvenanmaa

Majoitustoiminta* 1				
	Syyskuu 2013	Vuosi- muutos %	Tammi- syyskuu 2013	Vuosi- muutos %
Yöpymisä kaikissa majoitusliikkeissä, 1 000	1 546,2	-0,6	16 183,0	-0,5
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	417,6	3,7	4 621,4	0,5
Yöpymisä hotelleissa, 1 000	1 257,6	-3,4	12 461,5	-2,0
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	338,3	-2,4	3 744,1	-1,8
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	53,4	-1,8	52,3	-1,7

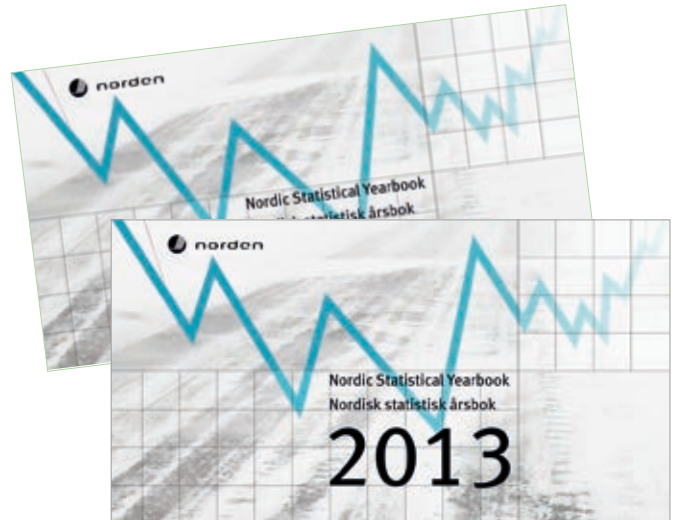
* Ennakkotieto
¹ Hotellit ym. majoitusliikkeet, joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai sähköpistokeella varustettua matkailuvaunupaikkaa sekä retkeilymajat
² Prosenttiyksikköä

Suomessa Pohjoismaista eniten korkeakouluopiskelijoita

- Lähes 20 prosenttia 20–39-vuotiaista suomalaisista opiskelee yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Muissa Pohjoismaissa osuus on 15 ja 17 prosentin välillä.
- Vain noin 14 prosenttia suomalaisista 15–64-vuotiaista työllisistä tekee osa-aikatyötä. Muissa Pohjoismaissa osuus on 20 ja 30 prosentin välillä.

Nämä ja monet muut tilastotiedot käyvät ilmi Pohjoismaiden tilastollisesta vuosikirjasta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston julkaisema Nordic Statistical Yearbook sisältää vertailukelpoisia tilastoja Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista.

Tilaukset

Edita Publishing Oy

Puh. 020 450 05

asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

Helmikuun numerossa:

Itsensä työllistäjät

tieto & trendit tilauskortti

Tilaan Tieto&trendit -lehdet. Kahdeksan numeroa/vuosi (9200)

jatkuva tilaus 152 €/vsk

Ulkomaan tilauksiin lisätään postimaksu.

Tiedosta oivallukseen

Tilasto-
keskus
maksaa
posti-
maksun

Tilastokeskus
Tietopalvelu
Tunnus 5003081
Info 755
00003 Vastauslähetys

Tilaaajan tiedot

Etunimi _____ Sukunimi _____

Yritys _____

Tehtävä _____

Postiosoite _____ Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelin _____ Sähköpostiosoite _____

Laskutusosoite, jos eri kuin tilaaajan

Etunimi _____ Sukunimi _____

Yritys _____

Postiosoite _____ Postinumero ja -toimipaikka _____

Suomen tilastollinen vuosikirja 2013

Kattava tilastojen kokoomateos

- tilastoja ja havainnollistavaa grafiikkaa pitkinä aikasarjoina
- laaja kansainvälinen osa – vertailutietoa muista maista
- aluetietoa ja teemakarttoja
- asiahakemisto ja lähdeviitteet
- kolmikielinen: suomi, ruotsi, englanti

Julkaisun taulukot löydät myös Excel-muodossa osoitteessa: tilastokeskus.fi/vuosikirja2013

Hinta 80 euroa (sisältää arvonlisäveron).
Kertatilaukseen lisätään toimitusmaksu 8,15 euroa.

Tilaukset:

Edita Publishing Oy
Puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi